LIBRARY OF CONGRESS
0 027 733 338 7

دیوان میرزا اهد امغالی

۱۲۹۴ شمسی
۱۳۳۴ قمری

۲۲ مایار کیسغان زور چارشنبه کیجال نوشتم

۱۳۹۶ ۱۳۹۲

اندر ملتیال ملک بخیر گرود — اندر ملقتول لکفر نتمرر گرود —

۱۴۰۰

دیال عزر گر نمری بنیا ملک ملکو ملتے برگرود

— اگر درنمی صوبا منی منجس منیا —

— درنیس صوبی منیا بامنیا درنیا —

دولت قوی شوکت سلطنت خداداد افغانستان

ماشاء الله لا قوة الا بالله

الحمد لله والمنة که درین زمان سعادت اقتران کتاب لاجواب مطبوع جهان مسمی به

دیوان میرزا عبدالقادر بیدل مع شرح افغانی محشی

حسب فرمایش ملا جان محمد و ملا بسم الله تاجران کتب شهر قندهار

در مطبع اسلامیه لاهور طبع شد

نقش قلم عبدالرشید [illegible]

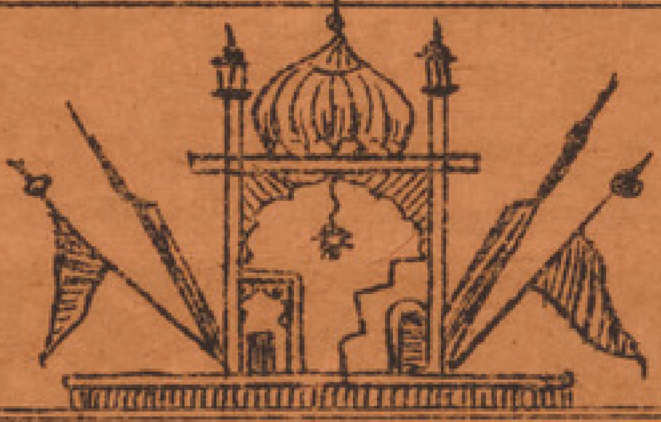

بسم الله الرحمن الرحیم

نن به وکړم څو صفته
هر یو فعل چه یې وین
پر احمد نزول قران شو
چه شپږ زره یې شماره دے
دیرش سپارے دے
دیرش یه دے حرفونه
په پښتو به زه وه وایم
رهبري د توحید کړم
کل صفت دی بیان شوی
لګه علم ده توحید دے

د مولی له ارادته
خالی نه دی له حکمته
چه سل څوارلس یې سورته
او شپږ سوه شپږ شپته یې دی ایته
څوارلس یې سجدې د تلاوته
بیا یې څوارلس روایته
د هر حرف یا زده لغته
پخولون عبارته
ده توحید له معرفته
نور دی واړه اشارته

ردیف | ده مرزا کلام شیرین شو
پیر روښان له برکته | الف

الف اول خره وحدت دی
د ناسوت پر کیل یه نره و

نن راغلی پر کثرت دی
څوکند کړی یر قلت دی

اللهم اغفر لکاتبه
ولمن سعی فیه

هم هستي يې بې پايانه	پهر څه کښې يې صفت دے
په سري باندي يې ېښې	د خپل علم امانت دي
دا اعجاز يه غلاف کړي	پکښې ېښې حقيقت دي
په يوه کښې دويم نشته	بيهوده گمان غلط دي
هر چار کاندي په خپله	بهنه گري يه صورت دي
هر طالب چه دي فاني کړي	له مطلوب يه غيرت دي
له اوباله ويريږے	له ثواب فراغت دي
په هر کوم کښې تجلي کړه	عجب نور د معرفت دي

ردیف	نن مرزا په پښتو کړي ده يو موني صفت دي	ب

ب باور په دا کلام کړه	ته دوم فکر حرام کړه
چه کليات پکښې وويني	نن طلب د دغه جام کړه
مقصود نه دي لتا لري	پښې سير په خپل گام کړه
شاه کعبه يه جليلي ده	په اخلاص پسې احرام کړه
نحن اقرب اليه	ته يه فهم پر پيغام کړه
نه گمان کړه لزره لري	ننداره يه صبح و شام کړه
کاه که وباسه له باغه	شاه طوطي په کښې انعام کړه
بد گمان د ذره نوي	نوراني په اسلام کړه

١ [illegible] ٢ [illegible] ٣ [illegible] ۴ [illegible] ۵ [illegible] ۶ [illegible]

پرشاه وسوځه فاني شه	اواره ځپل ننګ وناموکړه
نور باقي به جاويدان شي	ته يقين پيدا کلام کړه

ردیف — که مقصود د شي لره لاس / پر مرزا باندِ سلام کړه — الثا

ت تلوار کړه دا غرضت	ثن طلب وکړه دا قصت
د حاصلو وقت دِ دادے	خو اختيار دِ دے له دست
له وحدت شهار اغلَه	پدا اخپلو ميتو مست
دا پروا له هيڅ انه که	خود نماے خود پرست
تر کليات ده چار و تلي	داله هر سرے پيوست
کرشمي که لون لون	لدِی کثرتے بر ست
حد پايان يه منده نشي	دا بلند ده هم پست
هم پکون په مکان کښه	شاه له دوار وکون ورست
له يوه سره يه نازوے	د زره راز يه وقفنست
عجب ميل يه پيدا شو	ده دِي ځپل معرفت کست

ردیف — پر مرزا باندِ نزول شو / ځپل بخره له الست — الثا

ث ثنا کړه له توحيده	ثن خبرشه لره دِے خريده
شاه ترتا وتا نژدي دے	بلړخ مه درومه بعيده
نحن اقرب اليه	دا کلام دے له مجيده
ځپل وجود کښ يه وغواړه	شاه نژدي حبل الوريده
د کثرت پر بازار راغله	پر دا چار عنصر شهيده
انسان قميص يه واغو	پرد وو کون يه باهيده
چه د نمر شغله پيدا شوه	څر ذره څه يه هستی ده

بغدادی رحمت و قائل ولوی ردمی ست ۱۲ ومیش عباره ۱۵ باعث حکمت کامل است برای ظهور تابندگان بصر فتش نفع سند شوند ۱۲

نر پله هستي تير شه
يخ كه هر څو محكمي كه
هر چه فقر يه تمام شي

اے پر شاه بانند شهيداه
څه مجال يه له خورشيداه
په معنا يه پادشاهي ده

ردیف

دي مرزا په پښتو كړي
كل صفت دے له حميداه

رباعي

ځ جمال يه صبحگاه دي
پر هر نور دے تجلّي كه
سياهي هستي له ا ب
وهر چا دے رسيدلي
كمد ليلي يه ليدا اي نشي
دا مقصود به روزي نكه
دعشق نور دي راختلي
له غافل په حجاب كښنه
چه يه معرفت روزي شي
چه فاينما تولوا

دد وو زلف[۱] په پناه دي
دغافل نظر كوتاه دي
د مخلوق تر لوند ون پساه دي
لكه نو پهر كياه دے
په كمان ځي كمراه دے
هر چه بند د نفس چاه دے
نن د حقيقت صباح دي
يو عارف ځن آگاه دي
اوس د كل جهان بادشاه دي
برفثمّ وجه الله دي

ردیف

نن مرزا د ليل و نهلي
هر كلام د حال گواه دي

اسماء

ح حاضر دے كه يه كوهي
يو عجب يه سپين جمال دي
مختلف قميص يه واغوست
كه حجاب له ميان واخلے
چه دعشق شعله پيدا شوه
شاه لناسره يكتا دے

د هنر دي دي پتا پوهي
دويه زلف دي دا نوري
كرشمي كه ځني نوري
بے اختيار به وه شوري
نمريه وغوريداه پر سيوري
اند ليني مكره خصوري

[۱] له قوله دو زلف آه دو در ظاهر كون و فساد است و در باطن جمال و جلال است كه اين هر چهار را دو پوش ذات خود گردانيده تا كه كدام سعادتمندي باشد كه به توفيق و هدايتش راه تجلي ذاتش برده ۱۲

تہ اختیار کړه داور پسپنتي
دَ کامل رانجه دړ واخله
که پرشاه باندِ نِثار شي
دغه سند کړه دَ دِ پنو

یخ پخوله نمرز غوړي
دَ زړه سترګي که پټوري
د باران پخیربه وړوي
او څپي په آدم خوري

ردیف

ده مرزا خاطر په لوټ که
محبوبا دَ زړونو چوري

ژنما

خ خودي دِي خپل ګمان دے
په صورت غلطي مکړه
په مقصود پسِ منزل کړه
مولے نه دے لتالِري
هم پرمکه په آسمان کښ
په وحدة کښه یګاند وو
له لاهوت په اکوچ کړ
حد پایان په موندَه نشي
خود پخولکاندِي بازيّ
هر وِلي چه آغاز وکه

په ګمان کښه دِ دیرنیاز دے
په بهار پسي خزان دي
څو پخکم دِي عنان دے
دړ نَثر دِي تردغه خان دے
هم محیط تردغه میان دے
پر کثرت باندِي پریشان دي
نن یه سَیل په جهان دي
په سَري کښي یه مکان دے
بهنه کړي یه اِنسان دي
څرکند کړي یه بُرهان دي

انا هو وانت [illegible]

ردیف

ده مرزا کمان فاني شو
هر چه وایي میارو شنباز دے

الالا

دال دلیل ده خپل رفیق کړه
چه رسول پر باندي تللی
عقل نور دَي پخاطر کښي
شك شیطان دي مَیه نغوړه
نا امید مشه له رب

تر طلب دَ دِي شفیق کړه
نن مَنزل په داطریق کړه
حق باطل څلَه تفریق کړه
آواره کمان عمیق کړه
اعتبار یه په توفیق کړه

لم قول الله لا هو [illegible]

حقیقي تره دره واخله	ته پر غوځ حجاب رقیق کړه
بد گمان دي زړه نولي	په یاو ړکښي یه غریق کړه
مولی ندي لتالري	خپل وجود [یقین] کښه یې تحقیق کړه
د دنیا مین [روښني] رڼا ردی	تېي پر بلا آتش [سوځول] حریق کړه
تا دنیا کړه پېزړه پسنده	چه قارون غوندی عشق کړه

ردیف — هر چه وایي په رښتیا دی / د مرزا کلام تصدیق کړه — الذال

ذال ذکر د زړه راز دی	دا د حقیقت آغاز دی
چه ذاکر شوله من کور	په دوو کون سرافراز دی
دا دم از دیوه شوه بله	دا وړښتي پر پرواز دی
دا خالي قفص یه مات کړ	اوس پشاه پسي کدانز دی
چه د عشق په آتش وسوو	لدي سوز سره ساز دی
تر سجده په ترك وجود کړه	د عارف د غم نماز دی
او محمود چه پادشاهي کړه	دی عاشق بخپل ایاز دی
حقیقت یه په کښي ینبي	غلاف کړي یه مجاز دی
د حیات پیاله یه را کړه	دی ساقي مسکین نواز دی
ساجد یو دی له مسجود	بیهوده گمان ناساز دی

ردیف — ده مرزا گمان فاني شو / له دریاب دا آواز دی — الرا

[ر] رؤیت د شها پاك دی	پاك لغیر لخاشاك دی
یو فرتوی د فخ وشو	بینا کړي یه املاك دی
چه دوي زلفیه پریشان کړي	شړا شو یه پر افلاك دی
دا دم صورت یه روغ کړ	عنایت یه پر دا خاك دی

د رسول مرتبه لویه	پحدیث گنبي یه لولاك دی
حق نژدې تر ښهر کونو	هم یکه د هرچا ادراك دی
د دیدن خوښي یه دیره	چه یه نه وینې غمناك دی
چه حضور مولی نه وینې	خه حجاب یه پر ادراك دی
ښه دیدن له دا ښه مخه	د رندو ستر کو تریاك دی
هرچه دا دیدن یه وکړ	که شهید شو څه یه باك دی

ټیپ	د وحدة جلوه پروه شوه د مرزا کسان هلاك دی	الزاء

زړ زنده پهوا اب یې	په طلب د دې دریاب یې
بد گمان دی زړه نولی	ټوله حق په حجاب یې
د حیات اوبه د مخه	ته غلیدلی په سراب یې
نن طلب د مولی وکړه	چه ته شیخ نه یې لاشاب یې
دی سر تا وتا نژدې دی	ته پخپل خپل نقاب یې
د غفلت پیاله دې نوش کړه	لا ترا وسه پر خراب یې
دنیا دم د ر باندې وه کړ	ټوبه خوښ په د غه خواب یې
له جهان به دې تله وی	بیدا شوې په شتاب یې
چه دیدن د روزی نشي	تل تر تله په عذاب یې
ده عذاب جزا به مومې	چه بیل شوی له احباب یې

ټیپ	اې مرزا دنیا نه ازې بیهوده لدې اصحاب یې	السین

سین سالك په روغ لا رشه	په اخلاص یه طلبگار شه
د غفلت له خواب پاڅه	نن په مینن د خپل یار شه
کل مقصود د ده دیدن دی	په طلب یه ځره سوار شه

۱۱ چنانچه إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۱۲ ۱۲ چنانچه بیت چو ست آب حیات بدست تشنه میره فلا تمت وَمِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ ۰ و آب حیات عبارت از

دغریانت پر مشقت دے — ته په سربازی اختیار شه
چه دعشق دیوه دبله — نن پتنګ غوندې ترجا شه
دحیات پیاله یې درکړه — پر ساقی باندې نثار شه
تر پردې عیب مه غواړه — آئینه دخپل کردار شه
خپل مقصود لتا تخه دے — پر اخلاص یې ترکنار شه
ترله اصل یکتها یی — ترله غیره روزه دار شه
خدائے احد دے بے شریک — نن ګویا په اسرار شه

الشین	اے مرزا اختیار دې خپل دے ده ساکن پخوی قرار شه	ردیف

شین - شها وتا فرین — بی پروا ده بنازنین
وهر چا ته رسید یے — تریږمه وینې دوبین
خزانې دې خپل کورګنې — درویزه ګر خوشه چین
نه دارود زرکی غواړې — نه پر والړی له دین
دسلیمان حالت دی نشته — چه حاصل دی له نګین
چه پیر مخ په دروغ کړیے — قتلوی دي بے سکین
خدای بیزار له خرقه پوشه — دزړه بت یې له استین
برګزیده یې پیدا شوی — ای پخپل ګمان کمین
دګمان لښکر به مات کړی — که خبر شی له یقین
اسرافیل چه برغو پوکه — بیا ترحد ده اربعین

الصاد	دمرزا ګمان فانی که حشرګاه یه له مسکین	ردیف

صاد - صراط المستقیم دے — او منزل یې پر دیر بیم دے
دشیطان مکرونه ډیر دے — لابتر دانس علیم دے

ډهوا پير وي مكره | بد په حال بد په تعليم دے
ده اولاد لومه پيي كيښو | خال يې رنګ په رنګ نعيم دے
يو حصار يې نام و ننك شو | بل بنا پست په ذره وسيم دے
كښيښد ي ګتي په وود وكړي | هر چه نقش په كليم دے
په دنيا به معموره نشي | چه په نغت د رجيم دے
كه اقليم په شه محكم | زره په بند په بلا اقليم دے
چه د نفس بند ونغوزي | ولهم عذاب اليم دے
چه ترد ا ازموينت تير شو | د كامل قوت تسليم دے

ردیف | پر مرزایه عنایت شو هو التواب الرحیم دے | الضاد

ضاد - ضلال د ظلمات دے | او ظلمات آب حيات دے
يو ذاتي مزنے په دوغ كي | پر بيلي په صفات دے
رنك په رنك بازي كاند | مختلف په مخلوقات دے
چه ئې ستون په محكم كړه | ثم قدرت په پر ثبات دے
تن چه الا ليعبدون واشه | معرفت د ده برات دے
د توحيد جلوه پر وشوه | لكه نخ په او بومات دے
په وحدت كښې يگانه شه | له اندوه په نجات دے
د كمان جام په وكښنه | او س لذات سر ذات دے
چه له مرګه مخوا و مري | نو به عمري تل حيات دے

دا تحریر له حقیقت که	هر بخش یه ابیات دے

ردیف	د مرزا کمان فاني شي لا نفي مولا اثبات دے	الطاءِ

ط طلب وکړه سائل	پطلب کړه شها چپل
چه دیدن دی روزی نشي	کلبند کی دِ بی حاصل
دا ترتاو تانږدے ده	په کمان پسی مه زغل
هر خلوت په منوّر کړه	روښنائی په تر محفل
نن په عرش باندِ ختلِ	عارفان وَلیدل
عرش الله د مؤمن زړه دے	که دلیل وکړ عاقل
عجب مخ بد رخرکند شی	نه حجاب واخله له دِل
پرموزِ مي درت وَوِیل	او معنا یه ده مشکل
د هر چا پخول کلام که	هم په هر چا ده داخل
نه فاني خپل هستي کړه	ای لشاه سره واصل

	د مرزا کمان فاني شو خداے باقی دے تر تل

ظ. ظالم نفس دِ دخیل دے	دے لتاسره بخیل دے
خلاص به نشي لعذاب	چه ده پلاس قتیل دے
چه جلب په وده وَرکړه	غلط شوی له سبیل دے
چه بذ مکی په افسون کړ	تل اختر په قال و قیل دے
دیر عالم په غلط کړیے	بد ترین تر عزازیل دے
دِریالومه یه کښنښنو	چه ازرق لباس نیل دے
د شیطان سزا عذاب شو	چه په لعنت که ذلیل دے
دنیوی طالبان ډیر دے	اخروی طالب قلیل دے

بیا یو یو طلب د خدای که دا مقصود به روزی نشی	چه عمل یې په تنزیل دی چه رهبر یې خپل دلیل دی

حاجی سیل ده جهان که
مرزا کړې د جلیل دی

عین - عیب بد گمان دی	پر گمان عالم حیران دی
هغه ذره به جمع نشی	چه هیڅ پسې پریشان دی
د وحدت بهره به نشته	یکثرت کښی خان پټان دی
د پندارها هو به دیر	لکه ابر بې باران دی
تر کمال به ور نشی	چه نظر یې په نقصان دی
ناپوه ظلم پټان کاندی	چه د امانت ضمان دی
خود پرست پخودی تبنتی	ظاهر ادم باطن حیوان دی
روح یوسف شو صوت کښی	دا صوت خوی زندان دی
چه لړې زندان خلاص شو	دا مین مقام امان دی
مست د عشق به براق سپور شو	خوښ وتلی په یوان دی

مرزا راسته نند اره کړه
د غږ کوی د غم میدان دی

غین - غیر خوی تغیر کړه	روح بادشاه عقل وزیر کړه

ازنعل خود ... [illegible]
[illegible] ... فضل و رحمت ... [illegible]
[illegible] ... فلیفرحوا ... [illegible]
[illegible] ... عند التحقیق ... [illegible]

اللهم اغفر ... وارحم لکاتبه وبوالدیه
ولمن سعی ونظر فیه
آمین

[illegible]

نفس نادان دی میر لغوبه — تر دانش فهم پر خیر کړه
دَشیطان مکرون ډیر دے — هر افسون دَده زنځیر کړه
ستا پکور کښی پنځه غله دے — واړه ځای پځای اسیر کړه
تہ طمع له زړګی واخله — نو کار په زړه ځای ګیر کړه
وَه اخلاص وته نژدے شه — اواره لباس تزویر کړه
په ښکاره می در ته وویل — درست عمل په اند بیر کړه
که پَه دا صفت موصوف شوی — تر وصحبت له خیل میر کړه
له خناس خاطر زغوره — دَ خدای یاد باندِ تحریر کړه
مجاز خوب دی په دنیا کښی — حقیقت ځنی تعبیر کړه

ردیف — دَمرزا کلام نکتی دے / تر یه فهم په تقریر کړه — الفاء

ف. فانی دَتن صفت دے — بیوفا رسم و عادت دَے
نن یه وَه غواړه په جود کښی — دَ خدای اخلوَن عزت دے
او حیات یه نے نقصان — په کلام کښی یه حکمت دے
بلیه علم لَدُنی دَے — هم توانا پخپل قدرت دے
دَی شنوالِ کل بیغوږ و — په دیدن کښی لذت دے
مستغنی دَے له مخلوق — کل دَده په ارادت دَے
پرسرے باندِ یه بینی — اوَه لون امانت دے
ډیر کوښښ و ډیسِی بویه — دغه یافت په مشقت دَے

که عبادت از معرفت صفات حسن خداوند است ۱۲

[illegible]

وما امروا الا لیعبدوا الله مخلصین له الدین [illegible]

چه له اصل خبر نو یے
که چل خان په کښ فانی کړ

تول ژوندون په معصیت د
مستقیم دی معرفت دے

ردیف — دی خیل خان پخپل ستائی / په مرزا ے عنایت دے — القاف

قاف - قادر پخپله چار دے
په کثرت کښی په اختیار دے

په وحدت کښی یگانه دے
په کثرت کښی بیشمار دے

ده یوه دریاب له نوَ
چیرِی گل شو چیری خار دے

یک تنها دے په خلوت کښی
هم شهره په هر بازار دے

په کعبه کښی له مسلم
په کنشت کښی له کفار دے

کرشمی که لون لون
چیرے مست چیرے هوشیار دے

ملکوت په سنا یسنه کړ
له قدرت په پرکار دے

پهر چا کښی په بازی دَه
ائینه دخپل کردار دے

یو ذاتیی پرتوی گوره
پهر چا باندِ نثار دے

مخلوقات په کرمړیے
ترو کښلے په داتا دے

ردیف — دمرزا پخوله کلام کړے / دیر عالم په بزه کار دے — الکاف

کاف - کریم پخپل احلاق دَے
داد ستور په له میثاق دے

دَے ساقی دَ ورکردان دے
دَ رندانُ اتفاق دے

ملاحت په نے قیاسَ
بنه لذت په پر مذاق دے

چه له شاه سرهٔ کنار شو
شهرهٔ شوی په افاق دے

له غافل مستغنی شو
عنایت په پر مشتاق دے

دَه محبوب دَه زلف بحث
په مجلس کښی دعشاق دے

چه الا لیعبدُ واشو
بنه دیدن په استحقاق دے

چه یې داد دوزي نښي
مشقت یې تول برباد شو
یې کمان څني غلط یې

ګرفتار دے په فراق دے
په طلب کښې یې نفاق دے
ستا په ذره کښې یې هوتاق دے

ردیف

هر کلام له حقیقت
مرزا کښلی یې اوراق دے

اللام

لام له اصله چه خبر شو
چه اختیار یې کمینی کړه
هر قارون به یې ګدای شي
حقیقي سفر یې لویه
دا مقصود یې روزي نښي
که کمان که له ذره لړې
که رښتیا پیروي وکه
دا معراج به دې روزي شي
له فردوس به توبه کړي
په رضا به هر کار کیږي

که پسر وو پیغمبر شو
د معنا په نور انور شو
که پاسبان د خپل کوهر شو
چه پخپله دیده ور شو
مکر څان یې قلندر شو
په دوه کون که سرور شو
د رښتینو دي رهبر شو
که په فضل د لاس بر شو
بې پروا دے له سفر شو
که محیط یې بحر و بر شو

ردیف

که مرزا عندي فقیر وي
دي فارغ له نیك و شر شوے

الميم

میم مهدي روح امین دے
تصوف سیوري یې نښته
په وحدت کښې یکانه شو
د کثرت په بازار راغے
که طلب کړي ته بے موهي
هر چه داد یې ن یې وه شي

خود را علي مرسلین دے
دے خورشید غوند مبین دے
بې پرواله کفر و دین دے
هر څای کښې دي مکین دے
دي ترتا و تا قرین دے
تن شهید اولین دے

یعنی اگر استعدادش برضا بقضا فراخ و واسع گردید ۱۲ م

له روح انسانی در اصل فطرت خود این اسرار و رسول لغوی است بجانب روح حیوانی و بدن ۱۲ منه رح

اسرافیل چه پرغونړ کړ	بیا به جد ترا دبجین دے
چه لمرک ونجوا و مری	دا ژوندون یه اخرین دے
دا گمان که لجاوه وخت	پاے تخت تر علیین دے
دا بهشت یه په فرمان شو	اوس په حکم په سجین دے

ردیف	دا د روح اصل له خدایه د مرزا صوت په کمین دے	النون

نون- نفی پخپل گمان یی	تر پخپل گمان حیران یی
که مختار ده تر مولا کړی	تن ده د ووکو سلطان یی
له وحدت یی را غلے	په کثرت باند تابان یی
به حجاب دی شو لیان	مبتلا چه په هجران یی
له لاهوت مستغنی شوی	کښیوتلی په زندان یی
د غفلت پیاله دنوش کړه	په خمار کښی سرګردان یی
اندیښنی شوی په تادیری	تر هوس پسی پریشان یی
تر اول نوم وه غواړه	تر به دا صورت انسان یی
د خپل اصل طلب وکړه	تر مرغه د لامکان یی
که گمان له میان واخلے	لوی تر زمکه تر اسمان یی

ردیف	ده مرزا خبرے دردی که رښتی یاذرگان یی	الواو

واو- وحدت بیمثل ذات دے	کل اشیا د ده صفات دے
ارواحان کوره د دی لون	که باور دی په ثقات دے
د جادی وعده تر خوب	له بیدا نیه اوقات دے
د مقیم وعده ژوندون شو	اخر تللی له اموات دے
امین روح اضافی دے	مرګ به نشته ترا حیات دے

م روح اضافی کرده است زیرا که امین خداست د حمل امانت و اسرار و از بای اضافی من روحی آمده است که مرگ ندارد و ابدی است

ده امین لویئی وکوره — وړ سره په هر حالات دے
رواح نورکوره خلوردي — خپل هنر دي کرامات دے
کوینده شو په سرے کښی — او ګنګ روح د حیوانات دے
او جسمی دګیا هو نو — او اسمی د جمادات دے
لکه غوزیشو ده پیتو — درست بدن یه مقامات دے

ردیف	په مرزا کښ خپل صفت که نن قاضی د کل حاجات دے	الهاء

ها - هادی د جهان میر دے — جام د جم د ده ضمیر دے
تر اعلا و اسفل پورې — دی په کل جهان بصیر دے
ور ځرګند واړه اشتات دے — که صغیر دے یا کبیر دے
چه مشکل واړه حل شو — هر کلام سره تقریر دے
یو کیمیا هنر مې واخست — کل حکمت مې بے نظیر دے
قناعت مې خزانه کړ — نن په رحم په فقیر دے
ارادت په له درویش — که پادشاه دی که وزیر دے
تر مطلع ده دوار وکونو — عنایت د ده کثیر دے
د الولاك د ده وه کوره — پر کتاب باندې تحریر دے
تجلی یې په هر لوري — د آفتاب په دمنیر دے

ردیف	عاقل لاس پورې نولي د مرزا کلام زنځیر دے	الآرام

لام - وایې نفي صورت یې — که له حق یه غفلت یې
د ناسوت پر بازار راغلی — کښیناستو ته په محنت یې

روح انسانی منبوت است و میل عقلی و محبت مذات تعالی جلاله است ۱۲ عهد — روح حیوانی که عبارت از نفس است بمتابعت غضب و متابعت هوا و میل طبیعت بدنی — و میل نفسانی است با تصال اجزا و زینت غذا و طبع بدن

حقیقی اصل نوییِ — په مجاز کښې فراغت یې
نَنْ اِلّاَ لِیَعْبُد ون شه — که مشتاق دَ معرفت یې
د کامل طلب دِے بوُیِ — له طریق په غلَت بِیئ
له دید ار بینوا شوِی — تر هر گوره کم هِمَّت یې
هیڅ اتردِیْ په زَرَه نشِیْ — لَا ترا اوُس سلامت یِیئ
دهوا پخوله دِ وکرَه — اوس وَتلیٰ له جنت یِیئ
چه ظالم جاهل دِ نوم شو — تر بُردَه دَ اما نت یې
دکمان پیښِیْ دِیْ ولغِست — ځکه خوس په ضلالت یې

ردیف	دَ مرزا قنْدْ دِیْ نزد ه / لرِسْنِیَا وُ وُ په نفرت یې	رهنه

الفْ - اول وُ هم آخر دے — چه باطن او هم ظاهر دے
واره کره په په رضا شي — دَی په هر چارِ قادر دے
چه په ذره کن فیکون شي — هر عمل په پکره ژر دے
دَی شنوا په کل غوږ ونو — هم په هر خوله ذاکر دے
او ژندُ ون دَ کل هستی شو — هم بینا په هر نظر دے
دانائی په په هر ځمر کښه — دی پخپل باجر دے [۱۲]
له وحدتّ په دا کوچ کړه — نن په وا په مهند[بمعنی قریه است ۱۲] ذدے
امانت وَرَیْ په واخِسْتَ — وانسان ترِ په خاطر[بمعنی اراده ۱۲] دے
چه له اصل خبر نوَیْ — دهغو خوے ده قهر دَے
امانت ده لبنتن وَرْ کړَه — لوي تاوان دَ زور وَرْدَے

ردیف	دمرزا اختیار په خپل کړه / خدائے په هر چارِ قادر دَے	الیبم

ی - وایي یو شاه شجاع دے — په هر خیز باندِ شعاع دے

دکثرت لباس یې واغوست — دی ځوکند پخو انواع دے
یو نخاص سرایې انجام کړ — دی دلال شو هم متاع دے
یو عجب سرود یې ولخست — نن آهنګ یې د سماع دے
که بعید یې نه یو هیڅ زی — چې قریب یې استماع دے
محتسب یې پسې شا کړ — خو یې وایه له متاع دے
اوس له عشق هم پیاله شو — د تونی رفیق وداع دے
حقیقي جرعه وڅخه — په خمار کښې یې نفاع دے
د ساقي له پیالې نوش کړه — په دنیا دی څه نزاع دے
لیږ هیچا ے خیلوی نشته — د جهان د غرا اوضاع دے

ده مرزا وینا چې نازوی
دا دلیل د انقطاع دے

بسم الله الرحمن الرحیم

چې ګویا ژبې ګویا یې سنه ګفتار شی — ابتدا یې په نام د ده کردګار شی
یو بیرنګ بی پایان بی جهت — د بیحد صفت که لږ وایم بسیار شی
هر چا یې رضا کن فیکون ده — په قدرت یې وا به نقش نیرکاش شی
کا حیات له خپل امر وړ کوینه — په حکمت یې وچ وتن موسیقار شی
که څوک فهم وخپل فهم وته وکه — په څه کښې ارو تیه د ده ګفتار شی
په اختیار دی نی اختیار چاری کیږی — ده نظر حجاب یې نشته چې حصار شی
هیڅ انکار د عام وخاص نه سیږی — چې بخپله دی د خپل تعمیر معمار شی
یو عجب دی لاندی زمکه زا لګی ده — په د پاس شین آسمان لکه په کار شی
شمس وقمر ستاره کان د ده د کوی دے — په ګردش یه که لیل که نهار شی

که اوره بر بیښناتا چه یاران ووړه
د ښه خدای د ثنا حد نهایت نشته
چه هر یو یو ازده د ګنج مخفي
و رسولتی نور لحیل ای نور و ذکر
د لولاک معنی دلی وته صحیح ده
د وحکل و ن یوه وه تل تنتل
له یوه اصلا و بر له یوه خاوړ
همیشه په اتفاق یو د انی ده
چه د اوازه برابر یوم په صحت دی
د رسول یاران دیو دی کښی کښی
ابوبکر رضه په صدق ذو د و ده دی
یکتنهاد ذره په مینه و نیسره وو
محبت له ده تا هستی سره بوی
و عمر رضه ښتني عدل په ښتیا دی
د فرزند ترمین تیر شوه خو په غوښت
څر عجب څراغ د عدل په لار کښیښو
او عثمان رضه په حلم شرم ښایستو وو
و حلال وته قدم په احتیاط دی
چه تو انګر د قناعت په خزانه وی
علی رضه په مخ کرم د الهی دی
ښا و ډوسله چه اغوندی څر کنده
چه تنهادی د یقین په میدان ووبه
په هیڅ د وبه له ذوق ون طمع نکه

که وو ورمنی ذوقی بهار ښتی
چه د اوصفت په کوه رضد هزار ښتی
د ایته کښه به په محب با نظاما ښتی
کل ښایست چه ښایسته د انوا ښتی
کل هستی به د هستی په منډار ښتی
او کثرت به په ښلخو نو تار تیار ښتی
لیوه اصلا په باد لیوه نا ښتی
کښی کښی ذو ر د هر یو شوا ښتی
هر چه یو به زیاتی و کمی بیمار ښتی
خلافت په لایقت د هر چهار ښتی
په صدق نسبا و راو عتبا ښتی
چه خطاب له حضرت یا و غا ښتی
چه عالم په ترم ښتنی مین جا ښتی
د عاد لحکم په هر جا بانه جار ښتی
د هر چا له لاس چیره هسی جار ښتی
طالبان دی په دغه نو یوه نثار ښتی
بخیل شرم به له بډ چار د ار ښتی
د ا پرهیز به د غه هسی پرهیز ګا ښتی
څر پروایه د ګنجو نو په انبار ښتی
د اکرام له مخه هسی کار د زا ښتی
بیا عجب د محبت په دلد لیسوا ښتی
په دیدان په بر ماث کله په کفار ښتی
بر هغه چه سیده د ذوالفقار ښتی

سله و حقیقت ممکنات بان کشف که موافق عقل و نقل باشد این است که عکوس اسماء و صفات و افعالش بر عدم اضافی منعکس گردیدند پس بعضی چنین و بعضی چنان شدند ۱۲

ذوالفقار یې تېره تره د وسره وه | مشرکان یې مقتولان په هر ګذار شي
دي غازي د دوار کوټ پهلوان وو | دستار چار هغه که چرستار شي
پهمغ بیچد اٹی و بل نشتنه | د امیر یې امر بولید ه چهار دیشي
ملئک بر یني په عرش سند ر و ایې | چه مجلس د مهاجر و ده نصار شي
رافضي او خارجي هغه کسان دي | چه پر چا باندې اقرار له چا انکار شي
چه قبول د نا قبول په نامه بولي | پېښ خلای او پر سو به بزه کار شي
جاهلان له بد وچا د نجار روزي | دانایان له ناپوهي استغفار شي
چه ګفتار یې موافق پر شریعت وي | د ټولو مسلمانان پر ګذار شي
یو عجب د عام وخاص انبوهي ده | د مومن دهند و فرق یې بازار شي
د مسلم نښانه دا ده که یه وېني | چه اول په شریعت د استوار شي
کل عمل یې د صوت په طریقت وي | د تولو سالک تنګ یې د غرلار شي
چه له هستي سم لار چار و تللی | کاربند کي یې د طاحون لکه حمار شي
له ګناه د صوت پاکیزه دین | ده پاکي خوي چه وه نبي برار شي
د ذره حال د هر بو په حقیقت وي | چه هردم یې خپل مقصود په بیني تیار شي
د غفلت له ټک زنګ بر زره خلاص که | چه هردم له خپل سهي سرود دوار
چه یې لا اله نفي له دل و اخلي | الا الله به یې اثبات په زړه انوار شي
نغل به ببر روح په معرفت وي | چه بیمثل ننداره یې د دیدار شي
چه ظاهر یې د ظاهر بستر کو کوري | او باطن یې په باطن لنده اسرار شي
د دنیا عاقلان دېر دي لون لون | چه یې د افهم رسا او لوالابصار شي

تر هغه بنا دی بر زیات بناء د خروی
دانا یا به بیر ژوندون هلته نا زیږی
دا بیمثل ذره می جام لکه د جم دے
تر هغه چا بیر بو بیمثل مری وکیښ
د غه تار له ساد کی ناپدید دے
در موږ معنا الکوم وی تکوم
چه د روح له معرفت خبر نه وی
نا آشنا به نا قبول طاعت غره دے
کل حجاب د سری خپله نا پوهی ده
کل آواز د رحم و قهر لیوه دے
سامعان چه محبت که له سره و د
په بعید بانده جمله آواز ساه دے
هیڅ آواز به خالی نه دے له تسبیح
که څوک فهم په تسبیح د آواز وکه
نزدیکان به په د غه معنی پوهیږی
بیگانه بلبل به هستی تنا کښیوت
هر سری د خپل عمر حساب وه که
د بلبل په زړه به نوی آتش بل کی
د کمان د نوی چه لری که له میان

چه نظر به نظر تر انتظار شی
چه د لبخت به له اوده خوب بیدار شی
چه د اهسی ذره لری هغه دلدار شی
یگانگی د عام و خاص به دا تا شی
او مری به رنګا رنګ وی نوم به هار شی
اوس د چا مقصود تسبیح د چا د نار شی
د صوت مثال به نقش د دیوار شی
لکه ستو چه سر کرد از تعضار شی
د هر چا لیده د فهم به مقدار شی
اورید چه رحیم چه قهار شی
ده تسبیح په پوهیده به افتخار شی
د قریب تر فهم کاد د مزمار شی
چه له کانړی له حیوان له اشجار شی
پهر خم کښی اوریده آواز د یار شی
چه په هر لوری آواز لکه اینار شی
چه صفت په اوریده پهر کلزار شی
د فراق ژوندون به څرنګه پښما شی
چه خزان په سر سر نو بهار شی
په معنا به له معاسره کنار شی

۵ ... بجانبه بیت ... گذشتن است به عقاب ...

و لا خطر علی قلب بشر ۱۲

ما لا عین رأت و لا اذن سمعت ...

ما من دابة الا هو آخذ بناصیتها ان ربی علی صراط مستقیم ۱۲

په لخیتا دیر جدائی ځن ونګه — بی اختیار چه وصلت باندی دوچار شی
پر قربت کښی جدائی پر باندی ګران — په وصلت کښی چه وجود ذره غبار شی
په یقین به هر دیار دده وطن دے — چه کمان به زنی وطن نی دیار شی
چه قدم به له مقام په مقام زد دے — د توحید ور ترسند به ګرفتار شی
له اخلاص هر چا په محبت شی — د دریا بند کی به طمع یا په دوار شی
هر دریاب به سهم د دوی کښی ګښی — بیا لوی د دریاب کښی ورک واړه بیجا شی
د مخلص به بحر دے تل نشتل — چه پوه اخر خیال اخلاص به غمګسار شی
هر بنده چه د صاحب به امر د ومری (لے آفرین ۱۲) — باقی ننګ و شرم بیر وارده د شرکار شی
چه رضا د نور ور به رضا کښین دے — په جهات کښی واړه کړه دده اختیار شی
په ظاهر باطن به وار ور هسید لی — چه مخلص د مسکینان به قطار شی
مسکنت تخلقوا باخلاق دے — چه ارواح بیر پر فرار باندی قرار شی
مسکینان له واړه بند و فرار شوی — د بیګی خوی به کاندی خوی یار شی (از خوی خود ۱۲)
په ظاهر صورت بنده بند کی به کاندی — او په روح به د وکو نو حکم دار شی (طاقتور)
همیشه به زندګی تخدائی خوی که — چه ایمان یی پر ایمان باندی استوار شی

لے واز مرتبه ظن یعنی علم الیقین ۲ دوواز علم الیقین در حق الیقین داخل شود واز حق الیقین در عین الیقین محو ګردد ۱۲

ده مرز اخزانه چیر وه لکوم
چه په هر نفس به خرید پلا بازار شی

(زړه نقضیات)

د زړه [illegible] نقضیات [illegible] ۱۲

دی قادر ذی چه قدرت که — هر چار بخپل قوت که
د رسول نور به پید اکړ — پیاله څان به محبت که
له وحدت دی راغلی — نندار ه په د اکثرت که
له شریک مستغنی دے — وار ه چار ی بی الت که
او له نوره وشو بی مثل — په جهان کښی سیاست که
له هوا په اوره زاغ — کوره یون بخر سنت که

په اوره کښې اوبه ګوره
له دریاب څاڅکي راغي
واړه کړه به حقیقي دے
چه یوه قطره اوبه وي
څنے غوښې څنے هډه وي
د موږ په لش کښې به ساتن
او چه نه میاشت پوره شي
که شیرخورے طعام خوښي
مراهق چه رسیده شے
برګزیده دے مولا کړے
له لاهوت مستغني شو
له ازواج سره جفت شي
د ځان زیرمه پیرېږي
دنیا غواړي لون لون
څنے څنے پوهنده شي
او بندګي د پادشاهانو
یا آموخته شي په حرامو
څنے طمع که څه غواړي
د شیطان وزمون نغوږي
هر څو وقت چه پرېږي
او ناګاه چه تقدیر ورشي
مال اولاد به پکار نشي
نو د عالم به ننداړي وي

چه پرګار باند عبرت که
ای آګاه و تازه شدن
په ګیاه کښې ځان لذت که
په انسان کښې په شهوت که
څنے دوغ تمام صوت که
چه ټول جوړ دے په حکمت که
په فرمان په تربیت که
تر وله موره ولادت که
آخر زده رسم و عادت که
دے څرګند خپل خاصیت که
که دے فهم پر آیت که
ځان اخته په محنت که
ترو روزګار په عاریت که
غم د ګلي د محلت که
څوک عقل کفایت که
څوک حاصل په تجارت که
یا عمل د زراعت که
له حلال ځان غلت که
څنے بیل له شریعت که
زړه بیغم له قیامت که
شیرین عمری کمامت که
له جهان به رحلت که
سکرات مرګ
د هر څه سکرت که
زیات الله وه بی قرابت که

پر کفن به یې ونغاړي … چه یې غسل و طهارت که
له حیات به یې واخلي … واموات یه نږدیکت که
چه پر گور کښې به کښېني دې … پر یې به پاس خاور رجوت که
ژوندی زړه پر ښه شي … چه یې قبر به زینت که
تړونه به هر څوک له ولاړ شي … یکتنها یې رخصت که
نه به عزیزان ورسره اوي … نه به محبان له نه مدت که
څلور لون ماد به ورشي … یو یو څیز یې به غارت که
چه اول ملك الموت دې … چه ارواح یې به هیبت که
او دویمه وارثان دې … مال و ملك به یې قسمت که
او دریم حیچی د گور دې … چه یې غوږ اکالت که
څلورم د ده خصمان دې … پر عمل به خصومت که
فرښتې چه ورده ورشي … له توحید به مسالت که
له توحید چه خبر نه وي … پر جواب به دې یې هیبت که
پر عرصات به و شرمیږي … او پرده به ملامت که
هیڅ حاصل به یې تر نه وي … که دې هر څو ندامت که
به عذاب به یې شي بخر … د دوزخ به یې زیارت که
خدای د رسول دې نزول کړي … چه کوتاه به یې جنت که
تر وسري لره بانگه دې … چه طلب د هدایت که
چه په دا منزل د وړاندې … زړه یې خبنکل فراغت که
له کامل دې لا رغواړي … په اخلاص د مشقت که

دَ نبی خلیفه دا دے
له ناقص حذر بویه
ارادت دَ طالب دا دے
او طالب لره بایده دي
او خدمت دَ پیر دغه دَی
د ښتنی لار دَغه دَه
شریعت ریښتیا گفتار دے
دَ اسلام پخه بنا دے
ناروا دروغ دی پریږدے
چه پیر شرع دَی ثابت شے
دد ے لار خطر دیر دے
طریقت خوی د پرښتو دے
دغه ذره په مثال تخت دے
یو گروه ده نیك بختی
هر گروه چه دوزَ ورشی
که په لعنت دَ شیطان شی
هر عمل بی برسی شینه
چه په لعنت دَ فرښتو شے
دیر به ځای یه راضینه دے
مستقیم به پیر د الار شے
چه ثابت په طریقت شے
هر چه تن یه پاکیزه شے
دَ گمان موجی دِ واخلے

چه زند ده دده سنت که
پر کامل دي ارادت که
چه فانی رسم و عادت که
چه رښتیا د پیر خدمت که
چه توبه له معصیت که
چه عمل په شریعت که
صادقان دِی د اطاعت که
مؤمنان دَ اطاعت کَه
او پرهیز دی له غیبت که
تر و دیون په طریقت که
مکر تنگ یه د یر هیبت که
چه بندگی یه هر ساعت که
پر دوه ځینز عداوت که
بَل فرمان ده شقاوت که
پری څرگند یه علامت که
دی به خوار یه ضلالت که
چه دَی بلا او وده غیرت که
په پاکی به عبادت که
هر چه وزن یی ثقلت که
هر چه خدائے پرِ عنایت که
اوس طلب دَ حقیقت که
تر و خاطر دی تصفیت که
ده خدائے یادِ مصقلت که

همه دا الم دے په یاد اوسی
په خشکی او په تری کښی
بیهوده عمل دے په یر بد دے
له کل خلق دی کوښه شی
د کامل دا د و د غه دے
چه کمان که له ذره لرے
دا د و اح تجلّه دا د ه
دی نے مثل پاک دریاب دے
نه یه رنگ نه یه مکان شته
تر و چه د و ح د ده روښان شے

او پرهیز دی له غفلت که
که پر څای وی یا سیرت که
تر و د مین پر خلوت که
خاموشی دے یه عزلت که
چه د خو د خاطر صحت که
او ا د و اح یه تجلّت که
چه دے بدن د ه معرفت که
که د ذ ره په یه نظرت که
چه متلّت اشارت که
و ر خر کند به عارفت که

عارفان دے پخه لون
چه مرزای عبارت که
او واجد شامع و اصل دے
موجد چه مسکنت که

د واجد فکر د غه دے
ابتدا یه دی نه غواړی
چه یقین یه په دریاب شے
چه د ه حد ے هستی و ه وینی
معشوقه چه حجاب ولیږی
او ا ز و ا ر ه لیوه دے
چه یه زمکه یه آسمان دے
که بعید پرته پو هیږی
یه هر سامع پو هیږی

چه یه هر لوری د د و ئت که
نه ا نگکه د نهایت که
او سر طلب یه د قربت که
په مخلوق به مشقت که
تر و عاشق به نژدیکت که
کله قهر که رحمت که
د که یو ه مولی صفت که
ثنا و ا ر ه یه لغت که
که دلیل خفی وحشت که

غفلت چیست عدم هوش و بیهوشی چیست ترک عقل و عقل چیست ذا او بغیر اداره با اسود است و بیهوده چیست ذا او بیهوشی کردن خرا و بغیر خورات است ۱۲

له چنانچه واجد گوید مارأیت شیئا الا و رأیت الله قبله او معه او بعده ۱۲۵

ساامعان به په خو بنیږی
په اواز چه وه پوهیږی
د گمان نقاب دِی واخلی
او حساب په گناه شی
چه تر خپله هستی تیر شی
چه په شاه باندِ شهید شی
هر واصل چه یکا نر شی
موحد خلاص دی له بندی
په یوه کښی دوه نشته
د موحد گناه د غم دی
که له شرک احتیاط شی
یکا نر له یوه یو دی
د بندگی حد په پوره شو
لِقا دِی خان ژغورِی
او باقی به جاودان شی
د مسکین امر د غم دی
د صورت صفت عذاب دی
دی لایق د بادشاهی
دا عالم به هم کامل شی
به نعمت د عاملانو
دا مقام هر گوره گران دی

او سر و دیه زیادت که
تر و منزل دِی د وصلت که
خپل وجود دی اخرت که
هغه بنه چه په غفلت که
پرده زیر یی شهادت که
گردن خلاص له امانت که
ننداره دِی د وحدت که
او نر جرم و جنایت که
نر زیاتی نر کما مت که
چه عمل دی په دوه نیت که
هر کلام په سلامت که
په خدائی خوی اقامت که
چه یقین په تمامت که
که ساتن د خپل نیت که
چه نزول په مسکنت که
چه له خواست قرارت که
او د دوح یخوی راحت که
اوس به حکم په رعیت که
هر چه خوی د ربوبیت که
چه عمل په تلاوت که
چه په خوی استقامت که

مرزا بنه خوی له پاکانو
که طالب یی اخذت که

عه از خواهش خود باخواست حق جل وعلا آرام گرفته است ۱۲

سه و مرتبهٔ پنجم از عرفان که آن را مسکنت نامیده است مرتبهٔ عبادت است و با عباد احتیاج از لوازم است ۱۲ ۶

د شریعت مقام ښه تر دے ترمخو نو مقام لوړ دے
طالبان دی طلب کاندی د سالك برزخ سفر دے
ذاکران به یاد وِینه د عارف په مخ نظر دے
له سامعه سره راز که که دلیل پخوړ وکړ دے
جدائی به څِن نکه چه لوصل یه خبر دے
پیوه کښی ځان فانی کړه که یقین دِ ی ذور ور دے
نا امید له ځان مه شه د وحدت عمل یا قو ر دے (یقین ۱۲)
که قرار په سکونت شی مسکین هر کله در اور دے
ساکن یو دے په یوه کښی بیا د هر یوه مصدر دے
ورځ کنددی د واره کون له جمله حال خبر دے
دا معنا به هغه وِینی هر چه سِر یه منور دے
کل عالم یه ائینه شی چه د نور تاج په سر دے
دا جهان به زړ ا د وخ کړه د هغه جهان سحر دے
علم زیب دے د باطن د ظاهر بنا یسته مر دے
هر شپه شپه د برات ده هر سړ روح د اختر دے
چه معراج یی نه فلك شو پرده هر زمان اختر دے
روح پادشاه دے په صورت کښی هر نفس د ده نفر دے
هم هر رنګ دده له رنګ د هر رنګ رنګ یه دِ کړ دے
د هر چاپه ذره پو هیږی و هر ذره وِتی نظر دے
خپل اواز پخپل اورِیے ګوینده د بحر و بر دے
واره چار یه په رضا شئے کننده د هر بشر دے
دحیات او بر و ر څخه خود ساقی جام د کوثر دے
د انسان په جامه پټ شو د توحید د باغ شجر دے

څنې پانړې ځوک ګلونه / چېرې خار چېرې ثمر دے
مېوه دوښ پر دوښ لذت که / خار چه پوښ شی لا بتر دے
پر عمل به څرګند یږي / د هر څا اصل جوهر دے
پر سینه کښې چه هر څه وي / تری څرګند هغه اثر دے
له تنو خویه مرغونې / له خوبه ویړنی شکر دے
دیوه دریاب له موجه / هم مسلم شی هم کافر دے
روح عیسی شیطان دجال شو / ذره مهدی او نفس یې خر دے
حقیقت له ابراهیم / او مجاز یې له آزر دے
کرشمه که لون لون / کښې سیوری کښې ثمر دے
څه عجب یې خپل مخ جوړ کړ / کل اشیا د شاه زیور دے
او منده په عنایت شی / د لدن علم هنر دے
په اوراق به یې نه مومی / نه چا کښلې په دفتر دے
فقیر دیر ملکونه کوزے / په وطن کښې نه یې سفر دے
په ذره سیر د جهان که / خاطر یې پاک و پر دے
د درویش فکر خطیب شو / نه ختلی پر منبر دے

د وحدت صفت بیحد
مرزا کړے مختصر دے

که خبر شې آدم زاده / دا دی مست شاه لمراده
دا پاصل یوه یک ده / شریک نه لري تنها ده
حیاتي به بې نقصان / هم به هر چار توانا ده
یو به علم لدنی شی / شاها بې ژبې ګویا ده
او بې غوږه و هر څه اوري / هسې بې سترګو بینا ده
چه یې کړه هغه یې وکړه / هم به که چه یې رضا ده

دکثرت پکښې ذره وُو — کلِ دنیا یې کوره بنیادَ
لاندِ زمکه غوړولې — پاس اسمان دے بېعمادَ
مخلوقات یې رنګا رنګ که — دا محیط لهٔ هر چادَ
لهٔ یمینَ تر یسار — یې اسفل و یې اعلیٰ دَ
هیڅ مکان یې لیده نشے — شاه لهٔ وُوکونو ازادَ
ذات یې تل پر یوه حال دے — لکه نن مِس فرد ادَ
یې دوار و مخلوقات کښَنه — پرسرِی باندِی شیدا دَ
بهترین سرے هغه دے — چه یې کړے د اسودا دَ
که طلب کړی یې پېیې مومِی — دا اثر تا نثر دے وتادَ
نن اِلاّ لیعبدُ و اشد — که دِمینَ یهٔ رښتیا دَ
دَ جنّت منده یې زهد — معرفت یهٔ لهٔ عبا دَ
هر چه کړی هغه به مومے — دَ هر چا عمل سزا دَ
هر یو کښنت چه دِ نن وکه — تر پیوسِی ترمیعا دَ
لهٔ الَسْتُ رسیدَ لے — د هر چا برخ جدا دَ
څوک طلبُ د اخرت که — د چامین لهٔ دینا دَ
هلوکان باندِ شیدا شوه — دینا څرنګه زیبا دَ
کوره کل ستو لا کلَ — دَ عالم دغه غوغا دَ
کل عالم که دَ دِی چاری — چا یې وارهٔ بیوفا دَ
د المری وه تر وار و — یا تهٔ سوِی لهٔ هر چا دَ
څنْ تیه شو څوک دلی دے — لا چه راشی چا یې دا دَ
دَ ګدای لمخ ریزه دِی — دَ تونګر یې ذره بلا دَ
دَ سرے بنا دی پخروی — چه یې را غله یې ذره ادَ
که دو نکا د که لون لون — بیا اخر چا دِی فنا دَ

د منع چا د حرام
د مقسم قیمت یا ورکړه
وبقسمت تمام حقیقی اعتقاد راحکم گردان ۱۲
هر چه نوی هغه نشته
چه راضی په خپل قسمت شی
معنا په بصورت شوه
د مجنون اخلاص پوه شو
روح پاك دی پادشاهی که
که په قصد چه سر فنا کړی
به ویل کښی ملامت شوم
څو موجوده غوټی وه
تر ویه اصل چه ته غوارم
که د حال یثرب وایم
چه احمد وېلی بی میم
د یقین په دنړا کوره
د کامل په زړه څراغ شوه
رنګ به چالید لی ندی
داده قفس بلبله
پڅر کند کښی شوه غایب

د مملوك زیر مدرواد
د اموعود وعده رسیناد
باقی درسته مهیاد
هر چا د اغنیاد
د وحدت کثرت رداد
اوس چه حکم که لیلاد
چه وژلی په هوا د
د فانی معنا انساد
که حجاب نسه دریاد
چه پریشان شوه وژیاد
اوس به کوم تماشاد
د ادم جامه څماد
د اخر کنده معماد
له کمان ماسواد
په یاران په دنړاد
یو بیمثل به بریښناد
هر څه کښی به ثناد
په غایب کښی داپیداد

علم احمد قوله په میم احمد [illegible] الخ وجهان میم احمد ماند [illegible] و مراد از احمد [illegible] و معلوم [illegible] و مراد از [illegible] ۱۲ [illegible] است [illegible] بجهان است ۱۲

قوله څوموجود [illegible] پیش از ظهور ظهور حسن هر جائی [illegible] بود و بعد از دنیا و آخرت از عکس حسن [illegible] یعنی حسن وحسن در مرتبهٔ [illegible] او است و عارف در [illegible] لازم است که از مرتبهٔ ۱ مجتمع بود ۲

[illegible] اوراز لغوا [illegible] است ۱۲

[illegible]

[illegible]

که د یخ مایه ساره دے
دا محیط شوه له واږو
که په دیرلون ویاړ شي

د حباب هستي هوا د
پیوند نه لري یکتا د
دیوه معنا بیا بیا د

د مرزا په ژبه وایي
ثنا کل د پاک مولا د

دی کریم دی چه کرم که
چه یو لوی حکمت یې دا کړے
لذتون که پر زمکه
لذت ټول له محبت شي
پریږد نا قراري شي
ښځے غوښي ځني هم شي
لکه امر د خدای و شي
شیر له غیب و د کوین
بل مکان پر ناپید وي
چه وعده و رسیږي
که شیرخوري طعام خود شي
چه د خدای رحم پر وشي
دی پیشوا شي پر امت کښي
د پادشاه عبادت عدل
او طاعت یې نا روا دے
او بنده خس د مومنانو
چه اوصاف یې ذمیمه شي
استعدادي د دوزخ دے

واړه صنع بې قلم که
چه کونین له عدم که
له اسمان بهند نم که
پر شهوت یې متهم که
پسې خوږ د مور رحم که
پقدرت یې و بل تم که
دی ناګاه ژوندی یم که
پخپل ځای کښي یې خرم که
چه روزګار یې پا تورتم که
تر و منزل یې د عالم که
اخر زده لا و نعم که
حکم دا یې د حشم که
پر میراث یې د ادم که
او مرتد و د ظلم و تهم که
چه ناحق یې چا ستم که
پر بد خوی شیوه لرم که
پر ایمان دے او سر ماتم که
زیات ناحق رنځ الم که

عاقلان کسان هغه دی
حاکمی د مولی خوی دی
هو پادشاه د کل جهان دے
لکه وقت د حشر گاه شی
ی عمل نعمت نشته
نه ذره په عمل کښی نه دے
بنه پادشاه د بنه یه عدل

چه دلی دوی دین غم که
که یه شان په مسلم که
کړی قول به محکم که
و دشمن کند به خپل د قم که
یه به خولے پده کرم که
نه مثقال لمه بد کم که
د هر چا تفحص سم که

ای مرزا شنای تل کره
چه رفتن په اقدم که

چه سجده خوکے و بناته د خلیل که
اول عقل دی خراغ و زسره و اخلے
له پرهیز دی تو بنه کاند موجود
د دی هسے لا رنگ څه اسان ندے
داخانه دے د خاوند د پاره غواړی
له مجاز دی قدم په حقیقت بز دی
که بچیریه و معنا وته وګوری
د حقی ذکر دا دودی د نخود ی
او دید ن معرفت بیه دوزی شی
چه نی حد نیه پایان نیه طرف شته
نو سو به د هر چا نه به یوه رشتے
له نَد وکنه وبه تحمر وایم عالمه
پهرچا کښی چا مین ذرغونیږے
داقریب چه نه وصلت پوره اېږي

په اخلاص سجده به ذات د جلیل که
نور رهبر دی دے دلار خپل د لیل که
بنه کاروان دے په مقصود یسی چیل که
په احتیاط احتیاط دی یون په سبیل که
عبادت دی د دی د معرفت کفیل که
مدام یاد دی و دیدن وته وکیل که
له یوه الف څو علم تحصیل که
د ذاکوله زره به لری کل علیل که
د دریا قمیص به غرق په رود نیل که
په باطن به ننداره د دی جمیل که
چه اشیا د حق شنا په بم زیل که
چه د اهسے نعمت شته خپل سر د لیل که
چه شنو اپه آواز خو به کینه بخیل که
له دو اصره په لیښتن د سجیل که

او واصل چه د کمان غوندې مړین
پلا مرگ کښې حرکت لکه قتیل که

د اوصلت څخه د استو کي مقام نه دي
ښه قاتل د دم په وه یا ستا تعجیل که

دا مړز اپه عبادت کښې مقصود بیامند
چه ظاهر صورت بند کړه روح په رحیل که

هر قاصد د مقصود پلو دې یون که
رسمي ملا به د نیم کړي لا رستون که

او تو به دي د پرهیز و سره وخلي
ترو هلا دي دي د لا رهنمون که

او د کفر لیتا ری دې رادوان شي
د ذره رخت دی وا سلاو تر بیرون که

ثابتي به و ژب و ترو ژ شي
چه کلام به لمعنا سره موزون که

طریقت لوه به و ډیر شي پخپله
چه پخته علگي پخته خاي بون که

گناهون د صوت پطاعت ونځي
چه خرڅ جام سپین صابون که

هر روح دی عدالت کاند ښهر
او پشپه دی پغلگیو ستو اخون که

تزکیه چه به حاصل د صوه شي
ترو د اغیراندیښي به لړ ذره یون که

د ابعانیز بد لیه حقیقت شي
چه دایم یوازیو باند زدغون که

او مرکب دی د نفي اثبات که ذکر
د مادم دی نوشا نوش د معجون که

پنغي به نفي نفي اثبات اثبات شي
مسیحا په مرده هر رنگ افسون که

لهغو جاهلو څخه وایم عالم
چه د تن چار په یکا او بیرون که

تصفیه به ذره شین حاصل
چه څراغ پرباند به د خپل ژوندون که

د عارف نظر قاف دې تر قاف
محیط دریاب به کړه د غم جیحون که

عجب نور دی معرفت چه ذره سر
دوي پښتو سنداو دې بیچون که

نور ور لشتر جهت منزه دې
د بیچون تعریف به څو رنگ چگون که

د لیلا د سادگي نهایت نشته
د بنا یست صفت به څو رنگه مجنون که

سامعان چه د رموز معنا پوه شي
چه اشیاد حق ثنا پخپل قانون که

کم دلیل علم به نوا د وی له لرې
د خپل راز خبري وا ره و مقرن که

تردغه بنا دی په زیات بنا کے خروی
د صوت خودی دِ لرے که یکباد
تجله به د وحدت پر بانِ وشی
دا یقین به یے دیوال د عمارت شی
د جهان راحت به واره پر تمام شی
که نور نور د عالم هوس که لون لون
بنه صوت د عبادت پادر وغد دے

چه قریب یه اراده د پیوستون که
پمعناته لمعناسره کله ون که
چه لهس بند خلاص د غه مرهون که
پر اخلاص به یے بلند لکه ستون که
چه قرار به قراری بانِد سکون که
مسکینان به پداخلِ صفت ممنون که
او داد واح دِ ترِ د ضا کن فیکون که

دا مرز اپخپل مقدار خبری وائی
پکا شر کبنی چه شوی خرزیژون که

خولك یه خریژنی کوم دے
د میوے دے هم له لون
دی بی مثل شولہ مثل
لردزی دے هم له نمره
لہ سره یے تخه خزان شو
په نیستی کبنی به هستی ده
مدرس پر نر یو هیر یے
پجاهل کبنی اجهل شو
چه پخپل فضولی که
امانت به پر خان واخست
د خپل خان ترسیوری کبنیناست
چه له پیټ شرك خلاص شئ
عام وخاص په خادمان دے
د بندا رسوك یه کوتینی

ذات به ذات او نوم به نوم دے
پوخ به پوخ د اوم به اوم دے
هم مجهول دی هم معلوم دے
بیا لرا او زمی له نجوم دے
له گرمی تخه سموم دے
پهستی کبنی به معدوم دے
داد سپین علم رقوم دے
چه له دے علم محروم دے
ذره به تور شود نلك به شوم دے
دی جاهل پخان ظلوم دے
د کمان پساره موم دے
گناه نه لری معصوم دے
دے د کل عالم مخدوم دے
شرك به عین د ذره پوم دے

خداوند از جهت ذات مجهول است و از جهت آثار افعالش معلوم است ۱۲

له و مراد از معنای اول روح انسانی است و مراد از معنای ثانی خداوند عالم است ۱۲ سه چنانچه کل اناء یترشح بما فیه ای هر آوندے و ظرفے میچکد بآن چیزکه در وی است ۱۲ ۱۲ ۱۲

روښنائی د کل عالم شو
حیاتی دے د حیات
اراده په ده له وار و
گویائی یه له گویا و و
چه د تن له خوی و مړی
رنگ په رنگ لښکر یې جوړ کړ
چه د فقر داور و ښو
تی باقی صفت و کوره

هر څه کښې دې مکتوم دے
دانائی د هر معلوم دے
دی حاکم د هر محکوم دے
شنوائی د هر مفهوم دے
د دے په خاص رحم مرحوم دے
اوس و خاورتی هجوم دے
د غم سوخت په مرزبوم دے
په فانی باند مقسوم دے

د مرزا جامه په رنگ کړه
یو عجب بې مثل خم دے

په څو ځانگې یو رت کښت
نغانب ده له وار و
عجب د ریر پرپیلی
ید وه کون په برېښناد
چه د دی د رپر نر راځی
چه له شاه په اشنائی شوه
په ژوندی ذره کښې کوه
د بینا زونا نصیحینه
یو د م لر نر شهیر ی
په دین باند شیدا شه

د محبوب خود رنگ نت
نر په وینی څولک جوت
بی بها ده له قیمت
دین دنیا په له زینت
لا ر په نر کاند ی غلت
زره په خلاص که لغفلت
بے پروا شه له جنت
پښو و خوبن له معرفت
چه په وینی بے جهت
شیدا راغی ته قربت

ع ه و زندگی دل بسته چیز است که آن ذکر و معرفت و محبت حق جل جلاله است ۱۲

۲ قوله عجب الخ
ذره از ذرات ممکنات
اویزان است که ذات آن ذره آینه
ذات خداوندست و صفت آن ذره آینه
صفت خداوندست و فعل آن ذره آینه
فعل خداوندست پس بتحقیق شد این
که اینما تولوا فثم وجه الله
و وجه عبارت از حقیقت جامعیت

اللهم اغفر لکاتبه و لقاریه

له فراق یه نعره کړه — ذره یې چوی له دقت
په رموز یې وونه وویل — کوره څه کړې کم همت
اواز کل څما سره ودې — خفه کرزي له وحشت
د ځان سوه درت تر ضرشوه — بیا امید کړی له وصلت
لوی اختیار د دی هندوی — ځان سیځي دیار له پت
د فرصت د وخ دی غرده — که ستي شوي یانست
هست که نیست که تر ب موی — دیر حاصل له شهادت
د ځوندون طمع به څوک کړې — د مقتول له حرکت
ترخپل حول قوت تیر شه — مکر خلاص ش له محنت
محنت واده په دوی کښیي : — ځکه شوم ستوی له شرکت
غم غیرت و ووت لمیان — مدام سیځي څره وحدت
وحدت ځای د مخلصان — خاصان ندی لي غیرت
نو بندګی کاندې له ویری — خاص یې خاص له محبت
د مسکین د دوح راحت یي — په توحید کښني مسکنت

مرزا وقت د نو بهار دے
داد وره ده له رحمت

داتښتن چه یو بنده باند کوم که — له انکار یې و با ور وته محکم که
او د کفر تور شپه به څرن یا څے — چه یې زره یې د اسلام صبحدم که
ذمیمه به یې بد لیه حمیده شي — تروسفر یې مقصود پلو دے سم که
له مجاز به قدم پر حقیقت بر دے — او وقتي به له دا یم سره ضم که
هر یو زره د مولی عرش دے بیکمان — که له غیر پاکیزه د غر حرم که

[illegible] ۱۲ غم معناست [illegible]

عه ای از بندگی غیر الله وا زباریکی ورزے ۱۲ غ ۶ ے قول ستی آن زن است که هندوی بود که آشنا و شوهر او مرده شد هر آتش او را میسوخت پنهان که داب م

ز دست جهان به یر لګان سره هیر شی — یو پیو بر یو الف باندی رقم که
تجلا به د ادواح پر باند وشی — و ذخر کند به یو بیمثل جام جم که
چه نه حد نه یه پایان شش سیر مثل — بی جهت به نند اره د دغه یم که
پر جهان کښی مخلوقات چه خر کند یزی — دغه واره زندکی پهس نم که
حقیقی علم دانش و معرفت دی — نه چه بحث همیشه پر لا و لم که
هیڅ اواز لر خبر نشی بیخبنش — چه ځوك بزګ شی د دیا یه د استخم که
د افلاك لکه سرو د اشیا تارون — څه عجب بیمثل اواز بیزیر وبم که
زوړ و ولر شش جهت منزه دی — د انیستی به دی واصل ذره مبهم که
لکه نمر د وخت لوی پر نظر کښیوزی — چه شعله یه یه کمال شی صوت کم که
هر ذاکر یه پر بیل بیل نام بولی — چه د اکل نمون یو نوم یه اعظم که
دا هر یو لیوه خواست که کبنی کښی — بیا د ایو وهر یوه وته نغم که
که بنده لر خپل چارد رمانده وی — نورانی پادشاه یه زیر د حشم که
نور عالم و پردی غم تر پینی وهینه — او مسکین تل غمخوری دی پر دغم که
چه پر تخت د سلیمان باند یو کښینوست — او یه حکم یه عمل مادو لرم که
چه پغوری یه معنا اب حیات شی — همیشه د خاطر غسل یه زمزم که

اے مرزا رضا دیا دیر رضا کښنیر ده
چه قدیم دے تل تل بیر مقدم که

پر خاکی باند کرم چه د کریم شو — یه کرم یه مقدم تر کل قدیم شو
لر اولیه چیر د وحید کبنی یو که — یه دغه قوت توانا و هم علیم شو
بخپل خواست یه اراده لد سر که — چه ید اواز شنوا و هم کلیم شو
بیا یه ستر کی نورانی په بینایی کره — بنا بیسته صفت یه ځای پخانی تقسیم شو
چه نام یه د صفی پر باند کښینبنو — تر وظاهر باطن د د وارسر هیم شو
خلافت یه د خاصان وده ورکه — داکی ادم یه احسن تقویم شو

د رحمت جامه یې ولغښته خوګنده
د جنت په نعمتونو کښې مقیم شو

دغه پس یې مسجود د ملائک که
په پرښتو باندې یې حکم د تعظیم شو

ملائکو وار سجده ورته وکړه
او شیطان په امر منا نه رجیم شو

دا سوان اتش په اصل شیو وکړه
د دې خاورې نور په نکوت چه حکیم شو

کبر جن لخپل کبر خوارې مومي
دا خپل سر یې خپل سر ته غلیم شو

ته یې قصد د ګمراهۍ په باندې وکه
په علاج یې د پښتو له دې حریم شو

اشنائي یې په نفاق ورسره وکړه
په تهمت د ذلیلۍ څخه نه یې رسم شو

دې تعریف یې د غنم ورته وکه
په ونیا دینک وینه یې سهیم شو

ته وړاندې نغتۀ ثواب یې ورته وو
بادې زړه یې په وسواس د ده سقیم شو

په دروغ یې سوګند ورده ته وکه
د خناس وینای و نغتۀ اثیم شو

چه قهار پرده اواز د قهر وکه
ته وید واد غور د کنږ د ده لئیم شو

د اشما امر تنها د لره به وو
یا غنم چه د اصورت دې په لئیم شو

په جهان کښې په نور ځای د پینا دنو
لاعلاج ور ته حیرانیسیر یتیم شو

چه تښتن په بیکسی د ده نظر که
په بیکس باندې په خپل خدای رحیم شو

په ګناه باندې اقرار ده توبه وکړه
دې په خپله د خپل علاج حکیم شو

عنایت د ښه مولا د ده باوروو
دا باور د ده صراط المستقیم شو

چه داسې برابر په مقام راغې
نو مرزا د زړه په حال ورته تسلیم شو

یو بو اخر ذات اول وو
ذات په ذات له ذات مل وو

صفات ترې د ذات جامه وه
نه صفات له ذات بیل وو

د ګیاه ژوندون او بر دی
او په کانو کښې قبل وو

د صورت جیاتي د روح شو
درست صورت د روح محل وو

روح خو ښې که په صورت کښې
ښه صورت په روح افضل وو

دوهچه وړع ته نخت (علم الٰهی ۱۲)
چه یې د اخراغ روښنان شو
زړه طوطی په میوه کړ زې
شیطان جنګ په مکاری که
دده قصد مدام بربندشی
نفس شد یه ښکرکند غلیم شی
خناس یون په مکاری که
چه چاوپیژاند دښخورشی
واړه کښې پادشاهی کړی
په ملك چه میران دیر شو
حق باطل په خبل بیل کړه
د نام فرق یه ته وکړه
حب محبوب دی په هر ځه کښې
چه یې مین پرکوم مقام شوه
اختیار هر چیری ویښلے
خوند یه اصل یې ستون شو
لذت زهرشی پچې کښې
که خوږ خوند له ئی شکر
د انسان دانا ئی ګوره
کامل واړه جمع یامند
چه د ذره ستر کی بینا شوی
هر چه دا علم یه نزده
چه بے علم زاهد یے که

د ذره نخت اولی اول وو
هر مشکل په باندے حل وو (خلاص ۱۲)
د تن خوی تاریك ځنګل وو
په غفلت کښے یه بوږ جنګل وو
نادان نفس ورسره مل وو
شیطان پټ په لار کښې غل وو
درست تمام مکر و حیل وو
او دده نخت یه اجل وو
په ملك ښکه لوی خلل وو
په دغه جنګ وجدل وو
عقل لوے کامل مشعل وو
سرے درست ثمره عمل وو
عمل درست پرمین تل وو
خوی یه هم پسې بدل وو
ځای ځلے سود چه ته ذلل وو (نقصان)
په هر لورد اوپوچل وو
هم په غلو ښیو کښے عسل وو
بنه شیرین اواز له نل وو
چه منډلی یه پټ پل وو
درست جهان چه مفصل وو
مفصل په ده مجمل وو
په جاهل کښې اجهل وو
کښیوتلی پسو حل وو

بزرگی علم لدن شوه
کنت په هیڅ برکت ندی
په هیڅ لوری وتای نشی
د اسفر د اقدا منه دی
او دانا به په احتیاط ځی
د دو بین نظر پریشان شو
چه پریشان یې جمع بیا منه
د پاکانو زړه په پاک شو
د عارف ستر کی بینا شو
تر هر څه یې نظر پریووت
لدو وکو نو یې لاس وکښ
حال یې بیا منده په حال کښ
یا بد چه څوک طلب که
یکتنها جرئده والووت
وحدت ئې خاد قراری دی
روح قرار یې سکونت شو

څه حاجت په مطول وو
غافل سخت په ستی شول وو
بد گمان یې لوی دلدل وو
پښې به څه که زړه شل وو
چه دا یې باریک منزل و
پریشان څه لیده احول و
سبه کفتایه ورل پل وو
د کامل تلقین صیقل وو
چه د زړه څراغ یې بل وو
که اعلا وو یا اسفل وو
ځان وځان ته موکل وو
کوم ماضی کوم مستقبل وو
نیک بخت کړی په ازل و
ورک حیران په ځای معطل وو
یې قرار کامل اکمل وو
سکونت د روح بور جل وو

مرزا یو یوا څه یاد کړ
خدای باقی او لم یزل وو

اللّهم اغفر وارحم وانت ارحم الراحمین آمین

[illegible]

ماچه وکوت پباطن دمعنی ولی	د وحدت په انګر مشت د کثرت کلی
دلطیف دبحث تعریف بر شو کړه	چه تمام کثیف پیر دش پر مخ نولی
پراو بوباندی خاور جهاز ونیم	لور یلود کانړو میخ دمی شن ختلی

۱۳ قوله ماچه وکوت

[illegible]

ماچه وکوت پباطن دمعنا و

د وحدت پر انګر مشت د کثرت کلی

۱۴ قوله دلطیف الخ

[illegible]

الله ولی الذین امنوا یخرجهم من الظلمات الی النور

[illegible]

اعتمادی ۱۲ ۱۲ ۱۲ ۱۲ ۱۲ ۱۲

اللهم اغفر وارحم لکاتبه ولقاریه آمین

په هوا ګردون به څو بلند کوي
دعافلاد عقل قیاس رسیدی نشی
داساده اسمان به نقش به نګار شو
دافتاب دمهتاب څراغ پرلا شو
لووړه به پسه باران په زمکه وکړي
د بهار د خزان مخ په بنا بسته شو
دا رنګه ګل له بیرنګي څو کنه یږي
پهر لو ریچه نظر کړم لوڼ لوڼ
بیحسا مخلوقات چه لیده کیږي
وهرچاو به چه قسمت رسیږي
آدم زاد به اصل واړه برابر دي
حیوانات چه ژوندی کړ دے بے تکلیف
هر یو شي د خپلے چاری بسنده دے
مخلوقات د آدم زاد د پاره وشو
د الست رحم په هر چا برابر دے
چه پیدا حیات لذات خبر نشو
چه د نفس اماره په نعت کښیوت
د مجاز پړوندون هم لره نازیږي
تر نعمت سترګو خوب لکه سویه
د خناس په نصیحت لاړه و وت
خوار چا هلا د دیو دد و حساب د
تن تا چک زره به کعد د وح په مرده شو
او پریشان اند به سو متال ځنځي دے

لوی حکیم یکوم حکمت پوره تړلے
چه د کن فیکون لا سر دے رسیدلے
دقدرت پالما سونو دے کندلے
دغه چه هنر به نه په لیسو پو ښلے
ځای ځای نباتات باند کړلے
دغه موده سره رنګ پر تړو هلے
دنګار رنګ د زمکي مخ پر بوا غښتلے
ده عظیم فراش بساط دے غوړه ولے
د دلوی شطرنج لښکر دي بو بولے
له ازله په سیو د سیو کړ پلی پلے
څخه چه یادشهي ګړ څوک ښتلے
کار دکړو د نکړو بار په هر چا کښلے
تن په تن د حاکم حکم پر ویشلے
او سمے د معرفت لره ساز لے
به اختیار څخه منکر شوه چا منلے
هر حیوان هم انسان نه بیابیللے
که ظاهر صورت حیات د وح پیر ډولے
بے طلب پر لاد و لار دي لکه تخلے
نه سو و یښ له غب سو د غلیسو
د دریاب په د یر مکرون دي یکلے
لا بتر ګخو شیو مړ و سره شمیر لے
اراستم صورت په کو بانده دویلے
کو د رکعد په ساد و ح په خو لے

هیڅ راحت پر باندې نشته بېعذاب
د یوه صوره د دوه طاقت بر نوو
د قچر یې د یه اصل پر طرف شو
د ظالم د جاهل هسې رنګ بایډ دې
هسې بار چه اسمان زمکې وړ نه شو
په تلوار د کاملانو طلب بوی
هر دانا چه له غرضه تاو اخلاص شو
د دې هسې علم قدر اولیا زده
د ده امر په هر څه کښې روانېږي
مړ د ده کان یې د ژوندي په حساب کړه
تل تر تله پرې حیات وی مرګ پرې نشته
کوم نېک بخت له وکا نې پاکینه شو
په او بو باندې د دغه څراغ بلیږي
په طلب په محبت له سره دیو خست

د میډ په رخوارې خوار دنیا پاک تله
امانت یې پر نیستي واخست بېځلی
چه یې یو اصل پر بلا اصل ګړی
چه تېرې نعرې پر کړې سر یې ورو هلې
بې قوت ناران یکوم قوت زغملې
چه د اباد دې وتښتې وته سبالې
تر و صحیح علم لدن پوده راغلې
چه یې ځار یه درست جهان دې بلتلې
د اوموخا و د دیو ادیر دې تیرلې
چه کامل پیر دم یکښې د ملې
چه د یې حي دې حیات مرتر کښتلې
چه دلې د ولایت پرې او بو ولې
شو که ګمان پر یکښې سوځې لکه خلې
پښتو خوی په هیڅ ساعت نه کړلې

[illegible]

لکه حق د اولیاؤ د صفت دی
ای مرزا له دیر لږ د ما وایلې

قوله دیګر الخوف قدا اصلی روح
آن انی ذکر و معرفت و محبت خداوندیت
و قید اصل نفس اماره بالسوء و متابعت هوا و تابعت
شهوت و متابعت غضب است و چون با هم مختلط
شدند و هم کاه تعالی هر جا عضو
اصل گشتند ۱۲ شه فقله سعیده و هها
از اینیت او بریده شده است ۱۲
اللهم سهل علینا
کل صعب

ردیف | بسم الله الرحمن الرحیم | ا رض

ابتدا شوه په پښتو حق ثنا
بسم ثنا په عنایت د ربنا

که توفیق د کننده په رفیق نوي
د باقي تعریف بخوائي وفنا

تول حباب چه لدیا سر خوبن شي
عجب بنغرش ربنا فتح بینا

لام الف د وار و خلق هسې یو و
بیاد ایو یکانه نون شود لنا

چه فاني محو فنا الملک و لسین
تر و باقي شود فاني معنا انا

دده امر په هر څه کښې روا نبري
په محیط دریاب کښې ذوق کړه بېښنا

داد فقر حال په و رغي تر فخر
په تمام عالم په برق دی د ثنا

بنسه باران مي د رحمت په اهل و ر
رسیده عقل پر بینا د عشق ثنا

کل اشیا د ده له ذوق شو رقاص
په هر لور دي یو وا ز د تن تنا

کم دلیل د ذره پستر کړنا بینا دې
درست په شرک کښې مثبت آهد تنیا

ای مرزا کمان که لر لر له میان
یکمان زه هم ستایم تر لنا

بے نوشته ۱۲

په هر تن که چه امیر شوه هوا
د هوا اسیر له عقل بینوا

چه په ذره باندې څراغ د عقل بوي
د نادانو نادانی دخان عنوا

چه سړي له امر و نهي خبر بوي
دانسته چاره بخو که بینوا

دغه ذره د سړي ځای دی د کول
پر کړي څن سموم څن دوا

دا رانده خناس د هر اسناس دي
چه آدم په غلط کړي هم حوا

د بینا بخصو چاره څه پټ نشي
لا حق و بیني په دی ځلو عدالکوا

هو عالو چه بخپل علم عمل په کړه
په تحقیق د جاهلانو دې سوا

په رو ځانو کښې نا طو بلبلي شوي
که سامه د چه بو هیز په نوا

حیاتی کصوتونو پر ارواح دَ — د لطیف ارواح یخه کیږی قوا
داغو تنی ږنگ پر هوا یئوت وا خسته — چه هوا د ژخه ولاړشی تنشر خوا

ای مرزا په جمع زره ترخان تیر یره
په لغت د تیر یدو معنا د واجاء

خو صفت کړم د دلدار لو وفا — دا دلدار په وفادار و کبن وفا
د باور په میدان سم داغی د بنتنی — په تحقیق دی په امتی د مصطفی
په ظاهر باطن له نهی جار و تللی — یو تنها امر جلی که هم خفا
بند یدن فراغت په باند نشتر — په طلب کښی ویره نه که له جفا
په بند کی به نه نازیږی بی اخلاص — په قدرت به نه نظر وی په عفا
امانت به په اما ترخای وینه — کدورت به په بدل شی په صفا
سخاوت به په د بخل ځای کښینی — چه غضب به شی په حلم انطفا
د عارف زړگی به مثل آئینه شی — د د دید گمان له ژنگ مصفا
د نفاق د اهل بحر ریایی د: — د اخلاص تبنتن به سنه کړی پا خفا
د هر چا ترفهم خیل هنر هنر دی — په هر چا دی خپلی چار اکتفا

په مرزا اکاملانو نظر وشو
چه ایمان په پرد لیل موی صفا

پر د اصاف صوفی چار د سما — چه په خاص که بی ریایی تا و ما
اهل د له به د صوت نمو نه خو که — چه مڼ کو رشی په هر اسم مسما
دا د دین د دنیا مین په فانی کړه — څکه د واره لا سر لتا خنهی لما
چه تر عرش تر کرسی په نظر تیر شو — تر و حایل به په نه ارض وی نه سما
عاقبت به آفتاب په مخ او وبه شی — یخ هر څو دی د سرو پر زور نجما
په باور کښی د گمان فکر و نشی — منافق دی جو فروش گندم نما
رنځوران چه له طبیب عیب نغاړی — په علاج کی کوښښ نه که حکما

ظاهری علم و خبر که خه هنر دے
داسے پر اصل وارہ برابر دے
مخلصان لر دوارُ کونو آزادی که

تر و پر کو مر د انش کامل شوه علما
د لدن پر پوه زیات دے قدما
خاص له شرک لکمان سلما

ای مرزا ته شکر پت کوه لبدُ و
بیا پر خاے چه بنه یاران وی ندُ ما

همتنیا

د آکو یا هدهد چه داغی لسا
ده عجب سالِ یثرب جواب ورکه
کل جهان لر محبت پید اشوی
د احد بر یکانگی کبنی دو ئی نشته
لر اشتراک د شرکت شوئی پید شوه
یعقوب د یوسف پر قمیص ورکه
د توحید پامر نیت پر باور نکه
هر چه مغز د اخلاص و د سرنوے
د غافلانا پوهی تو د تیاره شوه
یو بیشل مخ د ذره پستر کی کودے

و مشتا و تر پر و ویل عجبا
را شہ را شر بلی بلی مه جبا
د ا ربنتنی عشق د کل عالم ابا
د گمان پر حجاب بیل شو غربا
ځکه یا د یعقاد ب دی اقربا
چه حاسد و دو نزیر نکاند قبا
د مشرک پر ایمان گله شو وبا
د تش رسم چار و اره دی تبا
د معنا پنا پوها نو عجبا
فهم و پوه د عادفانو سپین صبا

ردیف

ای مرزا پر مرد و زن امرد غمر دے
چه پر قصد د نهی نشے تقربا

الف

له قوله دحل الخ و اصد آن است که ترکیب ... در داشتن آن نزاد دو واصد آنکه ترکیب صفات شی او ... مثلا قدرتش بقدرت دیگر حاجت ندارد و کذلک سایر صفاته ۱۲ عه قوله یعقوب الخ ... بدانکه رحمت ارحم الراحمین روح انسانی را قمیص فطرت اصلی که عبارت از ذاتش لذرت بپوشانید و همینش برین بود که برادران قوای دوازده گانه ... فطرت اصلی را از ایشان نگشد و در حمت العالمین و قرآن مجید را بیت ن و نشتا تا معاون حفظ فطرت ایشان شوند ۱۲ عه قوله د توحید الخ این بیت ولیل آن بیت است که له اشتراکه د شرکت ۱۲ ۱۲ عه قوله د غافلانو الخ یعنی عجب نه دے چه ... بیت پر سبزه چه ... سپوره پید ... اگر از سبزه دل جاهل ... و غافل گل پندار وانابت ظاهر شود چه عجب و اگر بر گل دل عالم و زاهد سبزه پندار وم

۴۴ نایت ظاهر شود و احسوتا و انجالتا ۱۲ اللهم اهدنا الصراط المستقیم بفضلك العظیم یارب کریم

چه موجود ته ثریا دی له ثرا
له وحدت دکثرت په ننداره شی
دلاهوت په قرار دی په تنهائی وه
عجب تن په تن یه خپل تماشاد
اِنَّنِی مَعَکُمَا یه اشارت دی
دخالق په خلایق کښ تفاوت دے
په رضای واره چاره پوه کیږی
دغه اسم چه اعظم جامع اسما دے
که دِمین د قواد په قرار دی شی
دهزار حساب په داور ته الف

د تبنتن له حکم نه دی ماورا
محبت په ترمیان راوز ماجرا
دناسوت بازار دغه چون وچرا
پس له وری دده بیع هم شرا
ته نظر په اسمع وکړه د ارا
داچه فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرا
هر صوت په لوی نوی اخترا
که دانا په لوی مصدر دی درا
له هلوری ترددہ وتر ثرا
یو الف دے په الوف حساب غرا

ردیف الباء

اے مرزا خبره پټ په رموز کړه
در رموز معنا خر کند من بترا

دغه کک وویل حساب
که مدام په کښی چار روزی
دهیچا غرض د رنشته
چه راتلی دِ په تعجیل وو
هیڅ افزون ترقعده نشته
حباب وویل ای ککه
په غفلت دی عمر تیر کی
له مقصود خبر نه شوی
که وخان وته نظر کړی
نن د نوح پسر په زره که
د دریاب قدر دهیر که

د اوبو په غر گرداب
څوک دِ نوړ له گرداب
واره چار دی بی صواب
هسے دوی می پیشتاب
څه صفت کړی له دیاب
کلک دِ وویل بیحاب
لا سیل رنړ ییی له خواب
کل گفتار دی بی حساب
پرورش دِ دی له آب
څه بیل شوله اصحاب
سوزدی بی شرکذاب

چه د اور طلبګار د درشي	ژر دِي یوسي بې جوابه
اَتش د رسنت پتا بلیږي	پتا غوښې شي کباب
که دانائي ثواب د اکره	ستا نصیب دې د ثو عذاب

ردیف الب

د مرزا ګفتار رموز دي
چه معنا یې په ثو باب

چه کامل محبت وَ دشي تر قلوب	په محبت کښې چل مین شي محجوب
په لمړي اثر اختیار و تخه یوسي	چه د عشق په زور په یوه شي مغلوب
تر پخپل مدعا ئې ګوزه ویني	هر راکب چه قوت را لوئي مرکوب
د عذاب و د راحت په لوري تیر شو	ترو طاعت ګناه ساقط شي له مجذوب
چه هیڅ خبر ته دي عیب په لا دې	چه هر صوت سماع کړي اسلوب طریقه
بیګانه وو چلو طمع ځني پرکړه	دهن پښتن ثو ګړه له معیوب
دیوانه عیب پریشان کړه هنر جمع	خلقه د ل بیناهو یې محجوب
حاسدان په لحسد لیدي ښتي	د یوسف لقد چا زده بي یعقوب
اصل اصل حو یې عیوي سره کړه پرې دي	ده رقام عناست شي لمنسوب
صفات هیڅ کله لذات نه بیلیږي	خا یشته حکم د رب دي لمربوب

په هر ځای کښې آیا تو نه د مولی دي
و مرزا وته جلوه کړني مکتوب

مشهور قوم ۱۲

چه پشپه پکو ځر تحتي بې رقیب	ته دکو دله غلہ احتیاط اوس نقیب
د دنیا په جنجال ځر بد بد نام یې	بنې دِ دین خبر زده کړه له خطیب
یو زمان د پار له یاد غافل مشه	نه په فکر خاطر ژغوره له رقیب
او په پټ پر زاري یره ثنا وایه	و حرمت ته ته حاضر او سه ادیب
و حاضر ته په کوم عقل نعره کړه	چه ترمیان دِ نه بسوه شتر بجریب
نحن اقرب الیه د ته وایې	دې ترخان و خان اقرب کړه قریب

حصه از جریب است ۱۲

له قوله وحاضر الخ چنانچه بیت حیث اقرب انت من حبل الورید لم اقل یا نایا للبعید بل اعا الطهم اناد فی القفار لکی لا یکن من فتح من من اغاثة و قفار بیابان که عبارت از دلهای غافل است ۱۲ ۶

په حیات صوت شمیرلی لمړده یی — ای دانالله انانی ته بې نصیب

دم په دم له ځیل ذات لړ و زیی — په وطن کښې اشنا نه موې غریب

تر اوله د محبت په نغت راغلی — اوس د غم حب د حجاب شُه لحبیب

محبوبالله یار د راز په تنهائی که — د ورو خومین دې عیب شوه ای لبیب

که هر څو نغری وهی په بل کړنیې — دَ دې رنځ علاج د نښتر لې طبیب

په حاجت د طبیبانو طلب وکړه — چه خبر دې د داروو له ترکیب

یو بیو په لمزاج خبر دار شو — د خوراک فائده په نشتر بی ترتیب

هر قدم د کاملانو په قدم دده — د رښتنی وینا مکنره تکذیب

که رښتیا د ګل په مین یګانه یی
د مرزا په ویل ولیږ شه عندلیب

نسبی چه مد د غواړی لنسب — د لنسب مد منغوړن لمنسب

په حیات چه د نیکانو نغت نکه — په اخرنه نا امید شې بی حسیب

کم دلیل ترنابینا و لابتر دی — چه له دوه قد نوی نه لشب

څکه دیر سړی یاد شوی دې په هیڅ — چه غافل په ځای ولاړ دې بی طلب

خود پرست لځیل ذات خبر نشو — د غنم مستی په زیات شوه لعنب

نصیحت د مرکانو لایق نه دے — واوړو وته ویل شی بې ادب

په ظاهر صوت ادم پښماده دیر دے — د معنا میراث په نشتر بی لقب

د مولی له نزدیکی خبر نه دے — بی اوبو د ژوندون طمع کړه لنه

خلق واره د خالق هستی هست دے — د صفات جامه په ذات ده مرتب

دانایان په نانی چادِ خو سیر دے — چه ثابت وی په خلو واړه مذهب

سه قوله لمنسب الخ نسبت کرده زاده وما جزاده وما نزاده ۳۵

سه قوله خلق واره الخ بدانکه ممکنات از آثار افعال خداوند است وافعال از آثار صفات خداوند است وصفات از آثار ذات خداوند است وآن ذات وصفات وافعال قدیم است وممکنات حادث ۱۲ ح

مرزا کوره چه څه ژبه ګویا دی
د پښتو وینای را وړه له عربه

غافل مشر دی دور له آشوبه — دا شریف عقل دی پاخوه لخوبه

کړه یې نفس اماره دی بری بیا مند — ستا نژدې فتحې د غره ده کوسوبه

یه زاری یه عاجزی یه غلط مشه — هر څو سر یه وته کوي بانده یه کوبه

ته فرصت پاڅیده وده دور مکره — لوینا که دیر دیر وایي توب توبه

لا اول یه خلقت و نا نژدې دی — لکه کال و خار چه کا لیوه چوبه

که اختیار دی کوید ن یه تزکیه شي — د کوښښ یاوري یه وچ کړه تر لنوبه

د صوت یه نکري د زړه صافي ده — بخو بښت زیاتې نکري بې زهوبه

د مو دانو کار له نفس سره جنګ دی — د هلک بد دیر معوا ره یلوبه

یه نیمکړي طلب څه لره نازېږي — چه له نمر و رتلې نشي تر سروبه

د وحدت یه دریاب ولې جهاد و ښو — د غفلت تر څو و ننو ختسو لو څخوب

اے مرزا د جاهلانو یدوود مش
چه یه هسے طلب ننګ که له خاکه روب

څما ذره دیره شتاب — یه دیدن د څپل احباب

عجب وقت د کونها دی — بند کلبانګ وود تاب

معشوق ټه حسن آدایه — او هم دا دیره شتاب

ساقي مست یه غمزه داغه — لکه سره ستر ګي لخواب

دم یه دم دے ګرز وینه — حقیقي قوي شراب

هر چه دا پیاله یه نوش کړه — تلتیتل وي خراب

چه دلې یه آتش وشو — ټمر دوند خړ یه تاب

د رضوان روضه کوده — پروهش یه یه دا آب

عیش یه واده مهیا شي — ن یزیرم د احباب

بنادی وارہ پدید ن کښی   کل غمونه له حجاب
د احضور زمان اُوګجه ده   وبال پریږ ده کړه نواب
کل هوس که پښناخون   تل بی نوی دادَ واب
چرحزان وَزباند ورشی   په کل عَرِیوَوه که سحاب
وفائی دجهان نشته   عمرلږ دے په حِسَاب

دادرازکلام وکوره
مرزا کښلی په کتاب

دی خالق دَهر سَبَبْ   حکمت وِینی دیر عجب
وارہ کړه بیږ پږ رضا شی   حکمران پږ هر سبب
جهان ده نا اَرام کړے   ګاه رُوښ شی ګاه شب
وَدَانی یږ شی پږ رَحم   ویرانی یږ پږ غضب
نږ پږ ذات دی له چالږ   نږ له چا سَرَه لَسَب
مخلوقات ژوندے په ده دِے   پږ اُو بږ ژوندے دی کب
شیدا و وَرَخ دے پږ اُو بږ کښے   مَهیَان کوږے تشنه لب
کږ مشتاق یی لِږ مَخَه   دے نږ تا وتا اقرب
دنګ یږ هیچا صحیح نکه   که طلب کوی دا طلب
کږ دِے ذره دی با اَدَبْ   معنے کښلی سم لعرب

ردیف   مرزا کړے دے کلام
پږ پښتو ژب له عرب   الباء

هر طالب په می نقد تصراپ   ناسره شي په ویښتانه لصاب
ترظاهر یږ و باطن ته نظر پږ وُوت   خلقه بږ بجږه دید ن کړه ماپ
تَخن تخن دَغفلت پخوب وُدَه دے   ډیږ دیږ دَګمان پمرک خواپ
مردګان څخ عقل علم نشته   پراُود و باند زغ وکږ تر ناځاپ

چه داهر شان او انبیغوږ کښېبوت | د سامع زړګي پر درست خلاص لباب
دانا نصیحت هسې رنګ د اروی | چه ضعیف مزاج بي چار د یو له تاب
معرفت د ولي غیب کرامت دے | دا شیوه نه پېر پاشي نه پر لاب
وار ده ملک و ملکوت و زحر ګند برېښ | چه خبر شي د توحید لګلوي چاب
دایت اسم بر ها په کمال راشي | چه دے د رست جو پر نوشي هم پر تاب
کړ د ښتني اختیار لواند یښې دیر | اس یکرنګ نه خوښېږي له نجاب

ردیف | ای مرزا قدم د پیر پر قدم کښېږده
پر غلط لار سود نوی نی له تاپه | ب

شمع وینا عجب ولاړ لما وخت | دا شیرین اشنا دے راسی د جهت
دغه یار څما مغاره پر صورت وم | اوس بے یار زه تش پوست بے همت
دلته او دانی تر ده پر ذات و | زه په بهر بنا ستره وم دے مې همت
دخپل یار صفت په کوم ډب وایم | چه تروار خوږ خوږ دے وایه شهدت
زه مدام د یار په وصل قیمتي وم | داشنا په بوستون څما وهت
د هجران له درده اور را باندې شو | پر فراق کښي مجال نه لرم د قهت
سوزنده دیوه څما پر سر بلیږي | چه پتا و یر ولی کیږم بهت بهت
لهستی بر د فنا پر قدم د دوم | دا وجود تو یتا د دخان کهت
نه فریاد کړم د پښتو د مظلومانو | نه شیوه د خپل هنر کوم په داسی سهت
دا اورېښي پر دوه زغلم د نرانتر | نه دا استا هیبت سپک تنستم له هت

ای مرزا په حقیقت پښتن وکړه
چه له کوم ملک تله شي چیری رهت

اللهم اغفر والدیه واستاذ ولقاریه
والبق تحریر ملا عبد اللطیف
بهار سال خوشترا است از ابر دو رنګ
بیارزت شان باشد زیر اګه اسب یک دو رنګ
کس که و شی پراګنده در اندیشه
صادق باشد در طلب بعد ق نه آن
کش جب عفاو نه باشد این کس
اعتبار او یکی باشد یعنی قبله
آن کس که

عه قونیه لری باب ای ګرد و بخار و رنګ اضطراب ۱۲ عه پادشاه و منبر و ماه ۱۲

ټینګ پټ په رموز و د یارو شامت
لکه تا چه د عشق داغ په تندي کښېښو
خلوتیان یې و بازار ته چپاده کړه
و مشتاق ته یې د لیر جلوه وکړه
و بلا او د و ته یې هسې تنده جوع شوه
بې اختیار د محبت پر امبه پروت
د آزاد نامه پرده باند صحي شوه
یو کمان د معرفت په نمر شي ولي
تا هوس یې په هوس باند زیاتیږي
بیقوت فقیر که سوځي عشق بدنام شو

چه زړه ستا کړ شمولو د ستم و دامت
د خاصالاو ردي و ښو وه و عامت
د هجر روښنائي و ختنه و بامت
د مخوالي خوند یې و ستا په خامت
لکه مغ چه زړه تسلیم که اصنامت
دائیم کړی ذات یې و روړو و همامت
د صوت لکفر و ووت و اسلامت
لو قتي راحت راغي و د امرت
د تشویش لملک چه تیرش و ارامت
تا یې څه خیل سر نو لوی ناکامت

پاکیزه د عارفانو د زړه میا شمت
د مرزا په نظر څیر کوره وجامت

له دې چپله حال څر وایم و چات
د اخما محبت واره پخپل یار شو
له دې خپله رضا هسې رنګ فاني شوم
کل د دي مي و نظر ته آئینې شو
مهتر خضر و ما هسې او په دا کړي
څه کمان به یې د دیکري طو یې روسو
یه نیستي کښې د هستي معني و نیم
دا بمثل زړه مي جا لکه د جم شو
د کمان دوئي لري کوړه لمبیان

چه د زړه مین لپا د یې رجا زیات
چه د یار محبت وه جا و و مات
چه نفي معنا م راوړه تر اثبات
په هر څه کښې یو اشنا و نیم محرات
د سکند ملکون و نیم بې مرات
لن ترای نغره یې اد وم و موسی ات
د اباقي مخ یې څرکند که و فنات
په کښې و نیم او و ه زمکې سموات
له فنا في منزل راغلم و بقات

الا وجهه ۱۲ ... مستغرق در وحدت ... غمزه ۱۲ ... رضي الله عنهم ... عشق ... علت است ... معشوق

داصفات تمی د صفات آئینه شوه | او د ذات اصل می وُ ځغم تر ذات

پر مسکین د مشفق حکمونه نوی
دا فقیر مرزا تر خلاص کړی له زکات

زه بخه وایم و تات
زه مد امر لتاسره یم
په غفلت یی لما لیری
د صوت معنا نه وینی
په بخو تر جوان کمیری
تر شهرگ وتا تر دی یم
دگمان په ساره یخ شوی
زه دی هر څو پوت بولم
دگمان تر جا سوی لاندے
غیرو جولہ میان و خله
یوو ځدت دے تجلی که
تر فانی چل هستی کړه
وجو شرگ دے تر پرسوځی
تر څا پروح ژوندی یی

ای څما په مر حیات
لو ډیر کوری و چات
اند ییني ځکوی پرات
نه یی بت له سومنات
په بزرگی تر فرښتو زیات
تر پر زره نه کوری مات
جوی د بیل ښوله فرات
تر نتر درو نئ یکسبات
تر پیر بیل کړ لحیل ذات
ایمان خلاص تر کړه له زکات
کډ او وزی له قنات
صفات و رک کړه بی ذات
یو ځل وو زه و فنات
ای پحیل کمان اموت

د مرزا گمان فانی شو
اوس په ما کورے و مات

خبر زده کړه نن دوخت
د حاصلو وقت د دادے

دایمان له باقی رخت
کر یاری د شی له بخت

عبد الغفار

حدیث قدسی که امر ... جانب او وامر ...
نفسک د ... یا انسان ...
... ابن مضمون در تورات و ...
آیه ات و درین درین ...
حدیث قدسی است ...

عه ترجمان ... ایمان کامیداس است ...

صفات تولو دا ... صفات اثر ... جانتر بیت ... کلمه الاسلام ... بارش ... بانشان ... زتن با بارشم ... زحان باحان ... کرمن ... جانا ... افعال ... افعال او ... وصفات ... صفات او ذات ... ذات او ... بیلان معرفت ... خودم معرفت ... اوصاف ... خود باشد ... کمعرفت ... زبان از ...

د دنیا وفائی نشته تر — پر طلب هر گوره سخت
د قارون گنجون څه شو — سلیمان پاڅید له تخت
د اهل غرور پسې ده — تکبیر څو نس و بخت
په صراط به څرنګ د دومي — اوس حیران شوي و بد بخت
هر څو لوره شوه غوبېئ — په هوا ناندې و څخت
تر د چا به هستي هستي — فهم وکړه و نغنت

ردیف — مرزا وا ردو اوازون / واره دا وایي یک لخت — التاء

ای د دین پېښا یسنو چار کښی لت — د معنا په فهم کم په صوت غت
په ظاهر جامه فقیر څو بخیل یې — لکه نغښتي په بر و تازه سکروټ
تر څو اوس د دنیا ضت پتا و پوخ نشي — د جهیم پر پټ به سترې شي لرسټ
دا بند کي څه تر به رسم و پر پا کس — خپل عادت څه عبادت کړ نښغت
دا سې د سمې هو بنر د پاره بند دي — نه نا پوڅه خپل سر لوي وینې په خت
بحره لاري څو تېرېږه کران دي — پدا هسې لار به څه و بد نه خت
تر څو بن کېوالي کښې فراغت يې — خدای د واخله پنجاب نادان جت
دا پخم اصل د وغواره چه څه دی — دا صوت یوه جام څلور پټ
روحاني محبوب که غواړې مځه — په طلب کې دي څلور عنصر له کت
هیش تر دا خلوت خادر دلاندی — یکانه محبوب له تا سره لت پت
د عارف چه د باطن ستر ګي بينا شوې — په هر څه کښي تل محبوب وینې پر کت
د کثرت بازاری د غ کړ لون لون — تر سوای د اشنا ذره له هیبت

عبد الغفار صاحب دام فیضه — ملا محمد

ای مرزا کلام ثابت پر مقام مات کړه
لکه سم عشق دښه استاد له وټ

محبوب ندی لتا پټ
تر ټیټ خیل حجاب شوی
چه پرته مکه تومنز بریوځی
پاکیزه له شش جهت
که داوینی نیک بختیې
دانه چیږی ذرغونیږی
تر خو کندیې داغایب
پوره اسیک پر کل گرزی
لغیز ذرتر واسنه پریوږی
زره ژوندی پجت وی

ای دخان د وراندخیت
دکمان په لار کښی هتپه
یوځل ورک شی ثابت
څه مخ شوه بی لځت
څو وخان تر کوري رټ
پخو شکلی کښی سخت غټ
ستا په ځیر ده کټ مټ
تو یار لانده شو گنکټ
په خند سوځی لنده ستر
هغه شو بریې لیهت

مرزا شرط د عشق بازی
یټملک درست که لیهوټ

پرغافل پاند سوا شوه ترو خت
هر چا چه د اخلاص لمخ نوی
که هر څو په تو د وی بلوډی پښی
په لښکرو نو کا په طمع وزو رشوه
په انظار دواړه لاس په پل مزی
دخوښی له راحت بی نصیب شو
چه په هسه لوی دریاب کښی ونښی

چه بند کی په پردیا خبره جوت
دد انا په نظر تلاړي سوت نوټ
دایند ارلنده په وه بیغوره موت
دایمان پدی کد اغلد کت کوټ
چه خناس په اکوه ددین سرا په لوت
توی توی غم په تل پرورځ غوټ
دعنکرز لوټی کانږی دناوت

که ظاهر په صورت توله په همت کم ییي	خدای د واخله د او بود خاور اوت
د مجاز په ترکیب څونک بنا یستر ییي	ولې هستي بې مزي بنا یسته هوت
که جامه د دانا په خوي بدلیي	له باور د کمان پلو ړي توت

ای مرزا سره هغه بلې کوي په
هر چه تن یې د وحدت پیاله کړه کوټ
۱۰۱

په هستئ کښ مې کمان وو :: بیا مې نه مونده لې غوث
وار بود څما نابود وو :: اوس مې بود مونده ای غوث
دا وینا به څوک باور که :: چه ذره په پښې سفر که
چه په لا الا روان شو :: د مقصود مونده ای غوث
مقصود یو دې که یې وینې :: دا یو ذره او دیر میني
چه به مبین حقیق شوه :: حق به اوس مونده ای غوث
سود د غم دی که باور کړې :: چه چیل خواست و کامل کړه
هم له دې فاني طلب :: د خلود مونده ای غوث
تر باقي به هغه کس شي :: چه پښه څیون بس شي
پسنده هنر دغه دې :: چه محمود مونده ای غوث
محمود ذوق که له ایازه :: دا یاند ذره له راز
د شاهد اخلاص پوره شو :: د مشهود مونده ای غوث
د ه عاشق زړګي شهید دی :: سو زنړی تجرید دی
اوس منصور په کار عالم شو :: د جنید مونده ای غوث
منصور یو لیوه وایي :: ځان د حال په ژبه ستایي
د رموز اسرار وکوده :: چنگ و عود مونده ای غوث
کار صفت کاندې لعال :: د دی هس حال لالی
چه له مرګه بچاو مرې :: ځان به ژر مونده ای غوث

چه فاني خپل صفات كه ؛ دوباره به ځان حيات كه
د بد نفس علاج دغه دے ؛ چه داووډ منده اى غوث

مقصود ونده يې پيدا كيني ؛ شرك دى ځان دوړاند يېني
د مرزا گمان فاني دي ؛ جود موجود منده اى غوث

د عشق درد دى بې پايان الغياث	بې علاج بې درمان الغياث
گل هرگز بې خار نه وي	آشنائي ده هجران الغياث
شاه له خپل ځان خبر دے	بې پروائي دلستان الغياث
د آشنا به ياد ژوندى يم	زه به نه پايم بې ځان الغياث
د عشق درد هغه نه وينى	چه خبر نه وي ځان الغياث

ردیف	د مرزا فرياد دغه دے چه مقصود مي بې نشان الغياث	[illegible]

د استطواف لحظه ملك الحاج	كندي خلاص شي به بنياد دين
په همت دي سفر ځان اختيار كړه	اى د عام توحيد اهل په سر تاج
اوس ته طمع د دنيا له هيڅ مه كړه	چه به دين د خلقو ته ته محتاج
ته د اديه حاصل به زه بها پروني	چه تازه به شي له د لشي بي رواج
د خپل وطن ديد د دلو بائده دے	د تنبتن آشنائي نده له احتياج
چه حاذق طبيب حضور دى دارو كړي	در پوهيږم د نخيږ بزيات كړه علاج
لوى طبيب د هر بيمار حال پوهيږي	كه مير ته ثمر واقف نه يي له مزاج
د مرشد لعنت د وبنان دله دوځ	د خپل خوى تاريكي زيات ده له داج
كه د رسم جا سپين كوي بخر شي	د خودي زنگ مكي بيله شي له زجاج
كه خبر يې واعظ رات ووآى	چه حضرت ثمر قدم له او بل معراج

[illegible] ... محبوبيت با مم ... ولايت و نبوت ... آورده ... از معراج تاج بندگي و عبديت ... آنحضرت صلى الله عليه و سلم ... قوله خر قدم ... [illegible]

کم خبر یی د ا معجزات و وای | چه حضرت محمد قدلۂ او د المعراج

وار عیب وهر خپل خپل گوری
د مرزا کلام روښان شوله سراج

څه عجیب و د عاقل د خاطر اوج
چه و تخت و یتی لار نو شو د عوج

دا منزل یه د صراط تر لار سخت وو
تر و پسو بر باند خوت د عشق فوج

محبت یی یو بیدلوی دریاب دی
په لری اثر یی لا لا ید کی تر موج

د وحدت لوره یه پروا خست له میان
په کثرت یه نا مرکښینسو و درج

ای مرزا محیط وهر چار سید لی
اوگنکا چه شمس اباد یه یه کنوج

په ژوند و ن که د رضا نی لا لیح
د غم صاف سینه خلاص کره لیح

په غفلت د خاطر څونگ څنگ شو
شیطا و سو کی شفن ر ج

نګران ز کی دیوانه یسی دیو
د ژوند ن عمه د لبند دیر سیح

روحانی میلمه عزیز دی سه یر گوده
د تمکین لا یقت دیر لی خمیح

په طمع د سنر گو خو د و یه و د سو ری
تر پینه تو کل خلاص کره د و نی لیح

دا شریر کبر بد له په کهتری کره
د غر د تره د کښی باسر یز یح

په مثال د نرم لنت خمیده شه
تر خپل رضا سخت کر کی و یح

د ځو کتو عجب سره دعوه وه
چه په کهتری اقرار سو کمیح

د صوت په کمیتی کښی د بجر ده
د تمکین لا یقت و رغی و یح

په ظاهر کښی د باطن ننداره کره
د یقین په اصل لوی په گمان کیح

مولوی محمد ...

اے مرزا ګنګی لوریے ته کوره
چه شیرین عسل پید اشین لمحے

که د عشق په متو مست لګاے پاخ ‌ ‌ نور رهیتی کله خلاص لیشی لډشاخ
چه سیلاب د محبت پر برابر شی ‌ ‌ ذره تمام کو شی کوشی که واخ راخ
که په ال تراهل د لو پوری و رشی ‌ ‌ پخندا خندا بسوځی هم پخاړ خ
دد بنیاد اتلر د خرنګ بشتاب وو ‌ ‌ خوشی کو رله پیږ یاد په عوغاخ
د قصاشا ننه بهر ستا ځنکون مه که ‌ ‌ که تر هر څو لو و تر پو پته تر هیو اخ
د غر هسے رنګ نسو زنیو خانرده ‌ ‌ معرفت لکه عسل زروت پیلخ
که بو ځلے په محبت و دت و کوری ‌ ‌ عاقبت به لدی هسے فانی پاخ

ای مرزا که د دغه خوبنی روزی شی
دلګی په دو د په پاس په لمبه ناخ

چه هیسو تر و بزمی دد و می کوځ کوځ ‌ ‌ د ناسوت کو څه هر کوره سوځ سوځ
د غفلت په خما مست په بلګرزیے ‌ ‌ چه نر چه پیښبر د کښیو دیکر هو ځ
په جزا د خپل عمل د مبا ورنشی ‌ ‌ نا بره و بلا به د رشی بو ځ بو ځ
لکه طفل سرو لمبوتر هو سیږی ‌ ‌ هسے لوی حریص سر و زر وپتوځ
په حساب د زرو سیم هو سیږی ‌ ‌ لکه و ورکی ذره سو کاند بوځ
که ناګاه په محبت و بلا د رشے ‌ ‌ بیا ناګاه به سره جنګ شی په ترنګوځ

ای مرزا استادی عین دانائی ده
د حجاب خبری و لی وائی لوځ

چه په زره نصیحت کښی لنصوح ‌ ‌ دمریدم به بهره مو می لفتوح
د باطن عیب د بو له بیر شی بشه ‌ ‌ د رموز معنا به بیا مو می مشروح
د عارف نظر نه د واړ کو نو پر یوت ‌ ‌ د توحید د بنائی زبات ده لیوح
د سیف کاړد د واړ کو بو نمر دے ‌ ‌ چه د دې بزد د بنیا جاده پر وضوح

له نوکوم تنګی ... کرمجبان بازی میکنند و از سفالی دا ... پریشانی ۲

چه باور یې د دانا پیروه و نشو
د ایمان نخلی لا دیر کړه مفتوح

یو زمان به له خوبی خالی نشی
چه مدام به سری کا د شی لصبوح

فرع هیڅکل بی اصل پیدا نیږی
د ملاح جدائی نشته له ممدوح

منکران یې د طوفان په او بو ډوب کړه
چه د درد نو هم کښند شوه لنوح

کار دین به د نخود بچالی پوهیږی
ناز پرور د دوغ ضرر زده لمجروح

په تلوار چه لاس لیښې په پله وهین
د هغې توت روی له مذبوح

د مرزا ژوندون په وصل د آشنا دی
د صوت استو کی څه کیږی نی روح

که خبر شی له صباح
نو نی د شر کوی لفتاح

صوت تو نر یې کښتی کړه
محبوبا په کښنی ملاح

نوی جنګ به جاریږی
چه غرض یې له اصلاح

لوړ په لوړی غشی وی
د دی ستر ګی له مسماح

له اوبال نر و پیریږی
خون ریزی یې کړه مباح

چه په مرګ معنوی مړی
اوس ژوندی شونی ارواح

ردیف

د مرزا موزبه وینی
چه خبروی له دی ذاته

هر ناپوه دی د دانا پچار که رخ
پخپله خوی دی بینوا لهر سخ

او ر د لوی دی انیښی په غلبه شوی
عجب نرم زره یې شو زښت و تخ

د رحمت لمخ تور په پله وا و بنت
د فسا تاثیر یې زبات و نیم پر رخ

دیرا دی لور په لوی څپې څکوین
درست تمام یې رګی پلی شوی لکه نخ

اوس د نفس اماره یکو څه کښیوت
ناز برود ګړی به ځو ګه د خرنج

نابینا مړین به لاس په پله صبرتی
دریغ دریغ مد نکری مشایخ

ناتمام که د صوت پلو بنی کوی
به معنا کښنی اشنانی مرغ په ښخ

شیرین عمر یاد زووی تخم دی روی

لکه دوړ چه شی اخلی پند آخ

سلطنت لعدالت سره زیب که

نه نادان چه په سر وادروی کنج

هیڅ محجوب له معرفت خبر نه دی

خام شده د شریعت په مقام تخ

ای مرزا معرفت ذره ذره شه

په ذره کښ عارف نه وینی بے مخ

ای پخوی له مومنانو سره ستوخ

په پند الکښ معمر په مثال چخ

لکه ساز خره پوست یی سره نفښتے

لا بتر په لتش د سمو کښنے تر بوخ

د انسان له اصل و نسل خبر نشوے

او سرد دے چه له لو یی وچ شی لکه لوخ

په خمر عمر بیهوده دی څخه دومی

په پا پاخا تمام کښی او م لکه شموخ

د دنیا په زیر صر خرنگ فراغنیی

له باور و کمان و تر ستوخ

کامل نه دی معرفت پیهان و خوے

بیهوده د چیل کمان پساره چوخ

خو محیط لتا سره پرتا چار فیر دے

په پایاب کښی کمان وچ کلوخ

که بو خرد باطن ستړگی کهد و نر

پوجال دے لو پلو د و ناتب موخ

د کمان بلغم دے کلک په ذره کښته و

تر یو خلد د باور ریژ ور و توخ

که د وهم خبر کا نه نعوذ منه

هر او از د زنکوا هی نه رخ د وخ

که د انای اشارت د لوه بس دے

تر دا زیات تانشر وایم ملوخ

ردیف الدال

ای مرزا لیوه یویے کانروانی

په وحدت کښی د د و م وینا منسوخ

چه د ل هسے ناامید شوی لمقصود

د دحال لحاصل د نوکی بیهوده

د قدیم چار چه د هسے بنا دے

د ازل قسمت می د روی مخلوده

[illegible]

قوله کردد وهم الخ [illegible]

قوله ملوخ [illegible]

قوله په وحدت [illegible]

لہ جهان وخپل ځان وتہ نظر کړه
ځان جهان مې دي يوه پہ هستے هست دي
پہ داهسے کور ځوک ځلره نا زېږي
چہ ابليس داو رپہ اصل شيوه وکړه
دَ دِ د رست عمر مشقت يې هسې شو
تہ خواري يې پہ خوار باندِ يا تېر دي
نادانو باقي سود لہ لاس و لوست
دَ داناد ورانده لهو لعب ځر دي
نا تمام اهل ترا وس پکښے سوځي
د اخلاص پہ عالم ولي د ځانګه
مدام نغت د بنيګر وېنګاري يې شيوه وي

د وجود حياتي وينه لہ موجود
بي يوه مې دوا په کون دِي نا بود
چہ ځکه لہ ايرو وي يا لدو ود
تکبر پہ مغزي مات کړله سجود
يو دَ کبر زيان بہ زيات لوا ره سود
هر بنده چہ روي ګردان شي لہ معبود
دَ فاني خوښي يو ځو روځ محدود
د هلک تر فهم سره لګېږ کوکود
دَ غم او رچہ افروخته سو لہ نمرود
د معنے پہ زور بہ لاس دي لہ جنود
د نيکخواه خبر تہ لغوږ مسعود

دمرزا چہ دَ اخلاص حلقه يې غوږ شوه
دا ايازيه دو دبه ذوق شولہ محمود ده

خبر زده کړه دانشمند
عارفان د نور ديوي دي
کہ دِ دا څراغ روښان شو
نہ ختلي پر افلاک دي
چہ بہ دا ديوه شوه بلَه
اصل بند يہ نا پوهي وه
کل حساب ليوه يو دي

دَ دانش لہ سر بلند
لہ يه پر بہ کړه مستمند
پټ بہ نوي نے ځر کند
دا ديوه تر حد بلند
روح بہ خلاص لهر بند
سر بہ وکيش لہ کمند
يو بہ وپېژاند لہ چند

الظلمات الى النور ۱۲ کل حساب چنانچه بيت الکون خدا فذ بہ من خاله
الله ولي الذين آمنوا يخرجهم من
تمام عبارت از دولت چنانچه آيت
است دايمان را فوزی است که
مجد زیراکه ایمان بروح است برحصل
وازش ز علوم است
ما شد ۱۲ سله قوله امـ
برا در اوراق کتب مادی مانده
درزمین کوشیان و
جوی زبان فش

سله
د باصطلاح علما دنيا فرق است در مابين
بينش و دانش ودشنال دانش را چنين گفته
انو که مجوهر دانش آبهای علوم از جوی
ما سکه ريسي آريد وبينش را چنين گفته
كه دانش چون زمين چشمه خيزد از آنجا
علوم لدنيه كه از فطرت بلند بود
م

څوک چې هر څو د نګار رنګ وي
پر هغې دود بر جد انشي
عجب مرګ له مرګه غواړي
دے مرګ تلخي وګوره
ققنس هر څو مړي ایري شے
ژر د پلار په منزل راشه
چه زنده شي پس له مرګه

زیب په نوي بې مړوند
که واصل شوي بې پیوند
او دیر ور زور تر سفند
خوند په دا نیوه له قند
ورک به نر او سے تر انډ
اے د پاک سرے فرزند
غم په لښت نے انند

د وحدت پیاله د نوش کړه
لے مرزا په حال خورسند

نن طلب کړه څما جند
تر ګدای د ولایت یي
د واړه کونه د هغه دی
د دوو کونو کښېدي که
نباتات کړیي په زمکه
شمس قمر په دوي ډیوي دي
که دنیا کې تیاره شے
لوی ادهځ په بله اوړي
څوک حیا په مرګه کښي غواړي

بند طلب په د پر تند
شاه د دوو کونو پر مند
چه په دا محبوبا مند
د قدرت په لاس په ستند
خاي په خاي الوکند
اسمان کړ زنده میچند
سپیر په تیر د وخ په ښند
د وحدت له لوي سند
څوک څوک مرګ غواړي لړوند

قوله چو د اعظم ۱
یعنی چون دل تو از به دت
زیرا که من کان لله
قوله ۳ ورب ۱۲ که من کان لله له وچون خدا اورا شد پس چه چیز نازل
اورا شد ۱۲ قوله ۵ وچون قرآن بلسان عربی مبین نازل
گردیده است ولسان عبارت از قواعد لفظ عربیت است وقاعده مقرر
است در عربیت که نفس مونث رباعی است ودر قرآن مجید در ضمیر مونث
پوی راجع کرده است که یا ایتها النفس المطمئنة ارجعي ودیگر الا لدیک است وقال الله تعالی
خداوند خود را النفس گفته چنانچه ویحذرکم الله نفسه ای ذاته و
حاصل تقریر این است که در کتب عشاق گاهے بجی جل وعلا ضمیر مونث
ورابع کردند وبیمان ایشان در نسبت غلط دبی ادبی
کنند ونترخان ست بلکه چون لنشوی بحر
اہل دل گوکو اظهارات بحر رشت
نی دیر اخطاب است ۱۲

شاه له زهد زاهدی که
چه غم چه بنادی شوه
څوک پیوند شو په کې پرې کې

خود ساقي له رند رند
چه بز ور شوه چه مند
څوک څوک وه واته له کند

ردیف

مرزا ذوق په فقیری که
فقر به لوی لمند

الدال

شیرین یار محبوب وده شهرسته اورنیله
سه دید ن یه حیاتی ده په پرایم
داشنا بیلتون مې مرګ معنوی دی
دهستی توم به خو باند باقي وی
په وقت چه د تالاب وبه شی کمی
دصفات اسنو کې چیر شی بینات
چه د اهسې باقي څان ورته یاحی
چه څراغ د معرفت پکښې بل نوی
په ظاهر صوت که هر څو بنا یستروی
په دا حاله هرنایوسه یو هیری

چه نفس خما دده پیاد دی ګند
مې حجاب مې د توند ون سر شی لند
لکه سیر د تازه کښت واله که خند
د دریاب او به چه کرزی لمه ند
په ماهي باند د اخپل صوت شی پند
یې خرزلی ووادنه بائی تند
د فنا یز ور به لغړی لکه کند
د اصوت توره بیا نها کودهند
که دلیل لکه بی بازون شند
چه یراو د باند لوکی سنجي یاخند

ردیف

اى مرزا غیر وجود له میان واخله
ووحدت وته څرګند لار د مند

الدال

حیاتي خما د څان یی بلے تر څان په ما
ته هستے د کل جهان یی: ته جهان په ما لذیذ
وهر چاته رسید لی: هر چاته یی پیژاند لے
د ایمان څلئ دے نو لے: تر ایمان په ما لذیذ
دجنت لذت بخه وے: چه د استادیدن به نوی
ستا ارزوې ذرکی روی: ترجنان په ما لذیذ

د جنان صفت زه څه کړم ؛ چه ته نه یې نو ځه کړم
د بلبل په رنګ نغره کړم ؛ ته بستان په ما الذیذ
ته بیمثل بې پایان یې ؛ تحقیق شوی بیګمان یې
په هستي د هر ځای کان یې ؛ ته هر کان په ما الذیذ
دے ژوند ون د کل عالم دے ؛ د همه ژوند ون یکی دے
معرفت قوت د آدم دی ؛ ته عرفان په ما الذیذ
د جمله هستي کان یې ؛ رسید لے ځان پټان یې
چه پټ چه عیان یې ؛ ته عیان په ما الذیذ
یو وار دے پخو شان ؛ دے محیط دے بې نشان
بې نشان له هر شان ؛ ته هر شان په ما الذیذ
بې نشان یې په هر شان کښ ؛ څه پټ یې په عیان کښ
معنا نه یې په بیان کښ ؛ ته بیان په ما الذیذ

ردیف | زه به څو وایم له ځان یو صفت دی لوحدان
مر نه ابنائی بی ځان ای ته ځان په ما الذیذ | الذال

د کمال په حقیقت به ورسیږی
که نظر دے د محبوب جمال په یوزی
له هجران به وصال ته روان شی
هر نفس به لوجود قدم اخلی
وبیتنک فی ته په اعمال بغو کړه
چه صورت در بانه څرنګه عزیز دے
شا بیستر لمنه به پاس په زنګ وځی
که خندا ئی درادی دواړه یکانه کړه
هر زمان به بیر له تن سره ګینی

که د عشق به درست پوهه نو هیږی
به ردید به څرنګه کښی بنا ئیږی
به وصلت به هستی کښی نه پوهیږی
لذی هستی بند ژوندون به نه هیږی
چه جدا له یاد څرنګ توانیږی
چه د عشق یا ور کښه ولی نه ویږی
که ته هیا اهل عیال دی نو د یږی
پدا هستی رنګ مقام بانده به ځیږی
بیا به نوی سر تازه په ز څو بیږی

پاکیزه که خپله عقل به مجذوب شي
هر زمان به پرده کې کښېني هوسېن

د مرزا په ودبه چیري خاموشي کړې
دي د حال په ژبه هر چیري ویيېن

دل آزار خوی د ونیوه دی بیېن
چه ظلم د مظلوم زړه ونکوړ

څه دی زړه وني د ستم په منګل کښې
لاس له کینه هر زمان پر باسېن

تر تر له به خلاص نشي له عذاب
چه سیني د مسکینانو ژخ خوړ

چه اوره به د مظلوم په زړه وغښو
پر هغو شو هجادان بنیاد دو د

ناصبوره پادشاه ځي د کل جهان کښې
خرصناک ذره به خلاص نشي له لوږ

د ژوندون په تېرید چه نظر نه کړې
که ذرکو نني خرابي وي باندې لړې

په غفلت یه خاطر تر ننګ ښکاره شو
اندیښنې به په موکلي لکه شین

کل مدار به د فریب په هیڅ وي
د دیوار په ستنو ي کړي لکه مېن

اې مرزا نظر له عیب په هنر کړه
بیوفا اندیښنې مکره واړه پېن

مقیمي وطن دي کوم دي چه پرلار د
اې چه سم کخیل عمر نا قرار د

ناتمام عقل د هسې رهبري که
چه خزان و تر بمین د بهار د

تفاوت د عین و غین کړه لاي نشي
پر نقطه باندې چاپېر لکه پرکار د

د یقین څراغ دي نه دا و نه په اهه
د دید قوت د کم د ي نا هوا د

په دنیا کښې آخرت تخم شینږي
بیا له لاډي یو سر په سر لکه ماد

اندیښنې دي په فکرت بد لي نکړي
لکه او بڼ نخو درانۍ کښې بې مهار د

لوی ورته د امانت دریاندیښني
وجنت و تره به لښکي ید آباد د

عین قوله عین عین آه عین عبارت از عشرت است و غین عبارت از عشرت است که بر نقطه غیر اثر گردانی واز هو معکوس گردانی

چون بر کار کرده شود گشته در وی کار
کشیده باشد عموما نزد خوشنویسان داردها وکاتبان و نقش نویسان باشد ۱۲

ردیف العین

د وحدت په بحر کې د صبر نشي
و مقصود و ته به ورسیدی نشي
له اخلاص و نفاق و ته مائل یې

د کثرت په رنګارنګ کښې تار په تار دے
خو د خپل خاطر یمین کښې حصار دے
د یمین له لورې ښکه په پیسا دے

د مرزا خبر نه شو بزګ کم بخت
په اوقت د توبې وَ لې ګنهګار دے

چه دا هسې رنګ په نا نو کو شمار دے
د صفات آستو کے نه کیږي ذات
لحیوانو سره څونګ فراغت یې
د رحمت اثر د نر و نیم په ذره کښے
د کمان پساره کلک یې لکه کانړی
یا نادان په نادانی له اصل کښے
په مقصود سې به ورسیدی نشي
عجب نور د معرفت په جهان خوت
د اصراط تر تیغ نیره تر شیه تاریک دے
پر دغه مقام به صبر و کړی نشي

تر د چا په قوت خې له چاسره دے
بیخبر به د غفلت په تورشپه دے
له انسان به په وحشت لکه غرځه دے
به هوس سره بوله سوې تش اوره دے
د یقین له مخه تښتې اولی د نه دے
یا کم بخت له خپل بخت په کینه دے
چه دا هسې د خناس به وسوسه دے
د رند و د سر ګو څه فائده له دوه دے
په سخت لا د به څو په مظنه دے
که قدم بو په راند و اخلې و به سوز دے

د مرزا د وینا قدر به پیا مومې
که د رند خرقه دې وا چوي څره دے ::

د هجر الله کې هسې ته له ذره دے
د واره کسې به پو ینو کښے دو بیږے
له قسمت لاچاری د ده علاج نشته
د د خپل مین په پړ باند پړي ووت
مرې ابري د او له درد شو فارغ
اوس به پر د محبت په دیوه وشو

چه د باد لمبې او د پوچ و اښه دے
سپین او بنی د نم نم په بانړو دے
به نا کام لکه ننا به سینا اوره دے
که صوت به رو اینے ذره به نه دے
ترد او رد لو ګی بحث پسکاره دے
بیو زړو مر غر څو د رومي بخر دے

بی دیدار راحت نه وائی زنستی | عاشقان به و بهشت ته ساره دی

ردیف | شو وصال د خپل معشوق په دوزی نشی
د مرزا ترستونی کل خوار زه ترخه دی | الرا

دد انا کلام ساده وی مختصر
د معنی په آشنا یانو معتبر

لکه قدر د جوهر جوهری زده کا
یا د زرو اصل پیژنی زرگر

عارفان په عارفانو قیمتی دی
چه د الشر په و بلو رشی سر په سر

چه یکښې کښې تا به دیدن به نوی
د رند و دسترگو څه فائده لنمر

نه یکسان په عام و خاص بانده بریښی
د هر رنگ په رنگ یه وینی مبصر

شو پرلک چه محجاب گوزی لروخ
د دیدن طاقت به نه لری نظر

کم د لیل تحقیقت خبر ندی
د مجاز عالم به وینی سترگ ور

کم صوت به د سمع سمی یالم شی
په معنا کښې تر څیو انو لا بتر

کم غافل په خاموشی کښې لکه څلی
څه به بیځای ناری لکه خر

تر و خواب به د منکر نکیر بخ کو
چه په قهر پو سندند شی په قبر

د دینا په هر مه څرنگ بشه پوهیږی
له دی هسې حال که رزی کور کر

که دلیته د باقی عالم حال گوری
د مرشد پلوی ځ ر و کړه سفر

د کامل د صحبت هسې رنگ تاثیر دی
چه دی شی له هغه جهان خبر

که آسمان به نورانی نه وماه دی
دا د زمکه مخ پیځا دی منور

د امثال به و دانا و ته څرگند شی
چه خپل زره که لکمان مقشی

بیخبر خلق به څو بیغی کاندی
د مقصود طلب د وکه دریدر

په ادم کښې لم خپل روح پو کړ
هم د غه روح به صاحب مرزا لفر

که یه و وینه یچشیر
په وحدت کښې یکانه ده

د ادد دوار وکونومیر
بی شریک بی نظیر

کثرتی لښکو به جوړ کړ
د اتزغو وبه د هر کښت ده
چه نظر یې په محبوب شي
نور عالم یې ځیل لا رخے
د اُستاد کلام رښتیا دے
چه د عشق په لوم کښیوت
په دا بند کښې آزادی که
محبت چه په زندان وی
خوشحالان به رسید کړه
خلق طمع له پادشاه که

که پادشاه ځي وزیر
هم د هر جوان اهیر
ذره به وووت له تدبیر
زه به بیل کړم له بهیر
صحبت نه دے بی تاثیر
بند په سخت دی له زنځیر
د خود بین خودی تغیر
ذره به پوی شی له سریر
که ځوانی ده له دے پیر
پادشاه خواست که له فقیر

مرزا مَن هغه بیا مند
چه هوائے کړه اسیر

د اخما خبر و تغو نه ای ودور
بند په بند کړه وړه سره پای
نه به وګړي نه به پائز نه کلونه
بڼ هغو چه صوت و نه نظر کړ
کم دلیل له حقیقت خبر نوی
چه داد وح د جبروت په مقام داغے
چه یو ځل له خواب پاتم نه دا ده
د دوح له روښنائی خبر نشوے
نه ځما لحسنے هست بما کلام کړ

تر یو ځله د کالبو تو نه و ګود
پیچ په پیچ کړه کړه ده لوړ لوړ
د غر هسے له میوه لری سیور
لایقت به نو څرنه لیده بی اور
د مجازی پابند شبه شو نکتور
په کامل کښې به نعره وکړه په زور
د غفلت د پاده نه ذووی لپوور
اے د ذره په غوږ وکو نه پسترکو
بهو کړه د کمان اندیشنی نور

هر عارف چه د صورت لحو وه دے
په معنا کښې خیل سر خلاص وینی لیور

اے مرزا په زړه هوس که نن تتل
چه یخپل محبوب یادی شوه غم خور

اے مدام وو ما حضور ته ناظر زه دی منظور
که وماوت وه کوری سر به وه وینی له نور
زه تر تاو تا تر دی یم بیا له تا بیتا مستور
دیقین په تخت جلوکړم د گمان له زره مهجور
په غافل یا ندے تیار شوه په دانو خلقه پور
خود اشک دے باور نشے خلاص به نشے له ضرور
په کثرت کښے تار تپار شوے ته د ما تخه له ما دور
له دے حال خبر نه یی نا امید شوی له غرور
نه اثر دیکا نکے لکه عسل چه له زنبور
دپولاد له ییک جهت میان از سی شوم به تور
ته پادشاه د ولایت یی د هلک کلی مزدور
د نسب پښتن نشته چه آواز وشی له صور
هر کامل کاشف ارواح دے هم خبر دے له قبور
د درویش خبر ده زدے نه به موج کړه له صدور

مرزا مدح د ذاکر که
ذاکر ندی بے مذکور

ځوک به خروای ای و رور د بے نیاز شاه له ذور
د کثرت په بازارا غله عجب کیل کانده سر تور
لښکر تو په د مخ و شو خلقه سیخی بے اور
په تعجیل طالبان بولے لاریه بند کړه لور دلور
مخ یه پټ کړه له غافله بیا فرمان کړه چه ما گور

دے پخپل ځېل حجاب شو
د کمان په لوم کښېوت
پروت تیر شو نن بیده دی
د عارف نوم په سعید کی
چه د نده سترګی په ورکوی
تل دیدن کړه بے جهته
چه له شاه سره آشنا شو

غافل څه زده له پیغود
د میدی علی سمسور
دا فردا وعده ی تګور
هم پخپل شو غم خور
نمر په وغور یده پر سیور
دی بنده دی چا یر بور
خلاص به شی اوس له پیغور

مرزا وقت د نو بهار دے
تل د رحم وورۀ په ووره

زه نن څروایم په جهر
نوش په مد ګنډ نی نیش
کل هوس یی له اندوه
زمکه څرنګ مرغزار شوه
چه بهار شی د بنا دی
خوشاها نو پای تخت کړه
هرچه عقد له دبنا که
که تر فهم پو کړ یاد کړے
روح و شپیر دی په بلا اوړے
څوک یی په بلا په پوه

بے وفا دی فانی دهر
له د ارو سره په زهر
بیا په د رحم سپی قهر
په کنار د دغه نهر
ژړ پر وخت د غم لهر
بیا به پر یښود غر بنهر
فراغت دی د دے ممهی
عمر د روی مهی پهر
لوم په کښېبنو سِن و شهر
د چا علم ګټان قهر

میرزان خلاص دی له نفاقه
خدا به د رون وینی هم قهر

له په څان لخپل ځان بی خبر
د ایمان له روښنائی خبر نده کړه

تر معنی له معنی وه غواړه لښر
داد کفر تیاره یوس ته سحر

له ګناه وطاعت وته روان شي | دغه لا ردة بې اندوه بې خطر
د اخفٰی ذکر څراغ د حقیقت کې | دکامل الاساس به دیوه د زړه
که څراغ د معرفت دا په زړه بل شي | د ژوندون لذت به موحي سر د سر
عارفان کړ دُ واړه ګوښه تلل ده که | شو په کې به تیا ده که زړی بې نظر
نابینا د بنا یسته لحال څه زده کړه | د اواز معنٰی به څه غواړ له کړه
یو پیو به د هر قوم به ژب پوه شي | که د زړه غوږ دې شنوا کړه مبصر
د صفات په عدد دوی غلط مش | او د ذات اصل ته ذات پوري وزر
فاصلان لڅیل وجود په عذاب دي | د فاني وي به څه شي له ضرر
هم واصل چه لفاني خوي فاني شو | د بقا معنٰی یه دا وړه مقرر
د کثرت په ابنو هي کښي به سفر که | د وحدت به دیدن راغي ته حضر
دا میوه چه څیل ښاخ پوري پخه شوه | د کمال دعوٰی یه وکړه مختصر
که هر څو د پلوني نهایت نشته | څیل ځان کښي د تمام ونیم شجر
له اول د بنیاد لما ز دغون شو | د مقصود چاره د یرما شوه موخر
د شجر لوړي هس څواب وشو | چه تا د نک وخوند لحامنده ثمر
لیوي میوه پوه وته پیدا شي | او میوه یه کال په کال شي مکرر
ته د وني و ینا ښه بولي ای یار | که وینا د میوې ده معتبر
او بیمغز هیڅ غله نه ز دغو نیري | خود اتخم غله نکو مقتشر

له قوله د صفاتو
بوجه رب از امهات است
که درج همه صفات بود و است و او
صفت الله است که علم ذات است و این ذات را
مرتبه تجلی الغیبات است که ضمیر هو بدان مرتبه راجع است که در ان
مرتبه نه لحاظ اسما و صفات است و در مرتبه الله با او لحاظ اسما و صفات
است و زیاده ازین حیرت است و حقیقت امر چنان است که الوان را با فعل
هذا و نیز بر سان و افعال او را بالصفات او بر سان و صفات او را بذات جامع
او که اسم علمش الله است بر سان و این ذات جامع در مرتبه غیب الغیب سان که در قرآن
له ۲ مجید بغیر ازان مرتبه هو است و درین مرتبه حیرت اندر حیرت است زیاده والسلام ۱۲
و در اینجا ای روح انسانی برای کسب معرفت تفصیلی آمده اگر معرفت
اجمالی دار شعر بودی و اگر معرفت اجمالی او را نبودی جواب آ
بر نعم زاید قالوا بلی چون گفتی چنانچه احمد جام گفته بیت
ما شاه باز قدیم از لامکان پریده دبهر شکار
صید در قالب آ رسیده ۱۲۵
عفا

د نفر بخیل صاحب پور غوټه دی | د صاحب صاحبي نشي بې نفر

د مرزا خبره غواړه په زړه کښې
که د زړه تخته د نه ده مکدر

د ذاکر چه محبت نشي له ځانه کور	په اذکر یې زړه ده شوله زیمه دور
د ګمان حجاب یې لرې شو ده وړاندې	حقیقي محبوب یې ولید ده حضور
د ابجد بیحساب بنا یې شته دی	تر یې ذوق دی لهوس له سرور
د جمال جلوه یې زیات ده لرو ځ	او د از زلف یې رواج وړې لدیجور
هر نظر یې د معنی ناوکي ولي	سپین مرونه یې باور دې کښلې تور
له یک رنګ سره یې ذوق و تماشا	داد و رنګ یخوارې خوا یې زړه مغرور
که بوغل بیا د کوخې سرځو کند که	یې بنایست یې نه پرې نه یې حور
چه هیڅ محبوبای آشنائي شوه	د خپل شکر حق به بیا صنله شکور
کالذت یې د خدا یې اجر بیاموند	یو عجب قصر یې خپل شو له غفور
د ګمان جای یې واره پای کښېنو	د امان علاج یې وکه له نشور
کل هوس یې د آشنا یغم بدله که	د یار غم یې رهبرې وکه تر صور
چه د تن له فاني خوځان فاني که	واصلان به یې اوس وبوزي نور

قوله د صاحب الخ بدانکه المؤمن
مرآت المؤمن مراد از مومن اول
دل عارف عاشق است و از مومن ثانی ذات
و صفات خداوند است و در مرتبهٔ عشق برظهور ذات
و صفات در آئینهٔ ممکنه که دل عارف عاشق است احتیاج از غایت
فوق است و این احتیاج از جهت اظهار غنج و دلال و ناز و کرشمه معشوقیت
او است تا دیگران از طالبان و عاشقان او گردند چنانچه خواجه فرموده است بیت
گلبن حسنش نخواهد شد و ترتیب بمادم همت بر او بما نسیم و چنانچه بیت گر عشق نبودی
هم عشق نبودی بر این ناله و فریاد که دیدی کز شنیدی و چون اولیا از انوار النبی است
و در شان نبی ایشان گفته که لولاک لولاک لما خلقت الافلاک و نیز لولاک
لولاک لما اظهرت الربوبیت و اگر این سخن ایشان گفته شد از تحقیقات
انوار نبی ایشان باشد عجب نیست ۱۲

ملا محمد عبد الغفار صاحب

اللهم اغفر وارحم لکاتبه ولقاریه

پو وحدت کښې د دویم خبر نه وې
د مرزا اصل د پاک مولیٰ له نوره

کړ یو ځله د ایکان محبوب وګوره
په یقین به قلم داځکوی پر نوره

دغه کړه وده ورځی لنډ دی
او سبه تا وته تبری د سترګی توره

بیا او به له محبت در کوین
دغه سپین بادو یه ستړ د تیر کوره

ښایسته دین په عشق د خدنګ دے
تر دا سخت زړه به ووتے پوووړه

د انازک نظر ته څونک تیر بری
چه چو پیر بانړوی ستنی دے ټمسوره

نو به تر پهسے خوږ و مبتلا شے
چه ارام د بنر ټمر شی نه په سیوره

یکباره به قراری د ځنځر پاشی
د دے درد نادی به کړی او به دړیوره

د بی نیاز پر خاطر به اثر نه کړه
که د اوښکو پر ځای د ګوهر ووره

چه ذړګی دی لما ورتے تش کو کالیه
دیر دیر دلسوزی وګو غمخوره

چه له تولو فراغت د زړه حاصل شو
تر و چه هیڅ د ځنځر نوی خه به غوره

د خو دے پرده که ته لمنځ واخلے
د مجاز غوږ به کانړ کړی سترګی کوره

چه هالره دے لو ر پلوری ا ږوله
یکباره به د خیل ځانه کړی نسکوره

د مرزا قدر به هالره ورځ ګند شے
که اشنا ته د اشنا په نظر ګوره

که مې ذړه پدا فکرت شو متحیر
چه اشنا د خدایه د ذات د کړه بغیر

کل صفات نه عین ذات نه غیر ذات دے
رنګا رنګ معنی بلا شوه بلا هیر

د یکتا دستور چه د هسے به تل وی
د بیرنګ رنګونه کله شی ته غیر

لکه ائینه یوه مخونه دوه شوه
د یوه باور دوستی شوه کمیاب کړه

بیجهت چه مکان کښی ځائے نیری
شرمنده نخانقاه شی یا به دیر

د مولی طلب له فرض نخوا فرض دے
چه حجاب د دیر ګناه دے حضور

د محیط حد پایان معین نه دے
چه سفر په پلا مبوشی پا به سیر

دغه کار د هوساک خلق ندی
د تحقیق فهم په یو یو سالک موی
هستی تک په عام و خلق کړی نشی

د هوا طاقت په نزی هیڅ طیر
چه په پیر امر څی د زره په سیر
په اغاز کښی په ورکیږی غیږ زیر

د مرزا د قوت څښ پاته لشوه
بیا عاجز بنده فاعز دی هم مخیر

بس وقوف په د دانش په طنطنه در
د زره حال په د مقال الهام کښی
د محبوب صفت تمام ویلی نشم
د جمال جلوه په زیات ده له د روخ
د ابرو په مثال کړه کشاکره
عجب قد په ښایسته تر سهی سرو
د آفتاب و برلید ازوید لچیر
د وصال پهوا الوتلای نشی
و جاهل و تر جهل حصاری شی
اشنائی به دی تر هسی ځای ورور

چه په دیر هنر په یو دلیل سره در
محبت په له محبوب په پیوسته در
ملاحت واړه د حسن په مرد در
بیا د تور زلف په بیت تو شپه در
او شګوفتی خال په لانو فتنه در
په داسی صوت په یوین یکرشمه در
یا قمر په نفس کوم مرده زنده در
کمان کله د یقین په اندازه در
او عالم په د چیل علم اندازه در
چه پلوی باور په محو د اهمه در

که مرزا که د مسکین په صفت فخر
جمعیت به د کثرت په تفرقه در

دیر په باد او په غرو رویم دابور
داعجب یکرشمه دی قدمون
په دیر حسن په نظر پچیل سرو ستو
د عنقا طلب په نوګی د وخت
لور بلور پچیله مین پسی ګرزی
د حباب په دو د بر باپیاطر کښیو

چه د اهسی پښیوه ګرزی پدر
ښایسته وند په زیب ګر طور طو
چه خاپه دو د خوګ نز که مصیو
د نفسک په نغو نو یاتر شو مخ
د کعبی په طلب چیری د روی کود
د ښایست تکبر و نیوه په ذود

هوسناک سره نغ پر باند وکه
چه له خپل ځای پا ځاوه بالفور
نازک تن پر پروزره وباند دَ رند شو
جره باز پر باند کښیناسته لګه بور
او سر اختیار پر د هښینا پلاس کښیناست
د دغو بنی پا او دکوی وزر چور
د نادان سر اتر هسی حال بتر
چه پر زره کښی نه خراع کړ نه اور

د مجاز داهل څخه له حقیقت
د مرزا کلام پښتو معنا پر غور

په پښتو ژبه عجب دی دا خبره
په صفت دیګانه محبوب حاضر
د کثرت بازار پر جوړ کړ لولون
هر څه کښی تماشا ده بازی ګر
د صفت جلوه پر هر چا باند کړی
او د ذات یګانګی پر زور زور
پر انل پر قسمت بیامند کښی کښی
او س لیده شی چیری چیری سند
د عاشق خاطر لګی د بنا دی
بیا کهی پر څی دغم پر ویر
جدائی پر مثال زهر قاتل شو
د دیدن شیرینی بات تر شکر
د هجران ناوکی هسی رنګ تیر شی
چه علاج نه پر سیر شی نه پر غر
پر مهجور بعمر څخه تیر یزی
چه نژدی لیدلی یار شو ځنی لری
هوسناک پر لهوش تماشا ک
د خزان د وینی غم کنړی بهتر
د فراق پر سر خی زېی ستر کو کوړ
بیا پیتور بانو چه زانګی مرغلرا

اې مرزا د صبر اجر د دید ادرش
نردا هسی د هجران غمون نغرا

چه ومات نصیحت وایی پروا
تردا زیات چار د نوه نور نور
د اشنا پر مین ځان جها بند شم
نه چه ځان ساتم له ننګه پیغور
د ستی نام پر ما باند صحیح شوه
خلقی رانه تولیني لو دلور
د اشیرین اشنا خما سر چا ده رو
چه پر ما باند دیوه وه د د سیو
او سبه څو دبیکا وو دوستی کړم
د خپل یار پیمین مست م هر کوړ

زه مدام د یار په مینه بنایستره وم
نورانی چتری په جمال سر پری وه وت
تراشنا پوری می کړ عیب هنر وه
څخیل یا یاره سوختن واله لوبړ دے
که تر زره پرما سیځی لما کنار شه
د هجران نوشر وند ون مرګ دالوبړ دے
پر اوله می د قسمت نخره د غرو

اوس یم کړی کښیده شوم بی آرزو د
پویران بنهر کښی پاته شوم سر یتور
اوس به څوک زهم لخپله مینه پخور
نر بنیا وچه د هجران سوځم بی اوور
که تیره اختیار د خوښ دے د انګور
بښر علاج د خلاصیده وکړم لدپور
آخرین میراث می دامنده لمور

اے مرزا د جادو تو فکر می مکړه
په تیره اختیار وتلی یم له کوره

دا تر خم شراب باندہ دے ؛ چه تعریف یې شے له زوز
مګر یو زمان بے غم شم ؛ د دنیا له شرا شورہ
د ساقی له میو نوش کړه ؛ زینت واړه فراموش کړه
چه سلیمان له تخت پریووت ؛ څه بهرام چه یې لګور
څر امید امید کړید ادهر ؛ نوش یې نیش دارو زهر
په طلب کښے په د یرغم دے ؛ د بیلتون تلے یې نور
دوخ پروخ پرښتی خبرکه ؛ لوریې لوړے دوی کندکه
عمارات پکل خواب شی ؛ هم چه وزیړی له موره
هر څوک زره په بیا کړ ؛ عاقبت نر ځن بند کړ
که په داد باور لشی ؛ ستا په خواپیری وګور ؛
دنیا ناوی زره شوی ؛ په خون نده مره شوی
مقتولان په ځان کنده زکه ؛ دا و لاړ د سر نور ؛
څوی مره پراته په غولی ؛ د الا نور عاشقان بولی
چه د زره ستړګی په نشته ؛ پسے زغلے لورد لور

هر سړی چه پر عاشق شی ❊ په حیات د مرګ لایق شی
پر خصلت بد نه پوهیږی ❊ د هلاك مین له او ر
پر دنیا پسی ځو د رومی ❊ قرارګاه به یه نه مومی
کړ تد مخ پر ځمکه و نسی ❊ در پسی به د دومی سیور
دنیکخواه خبر نغو ن ❊ پر مقصود پسی وګر ځو ن
کم دلیل یغو ر کنږی ❊ زه و تا ته وایم و ر ور

مرزا وقت د اخرین دی ❊ په قیمت سفله کمین دی
ددی درفتن ده دیره له بل نوځیل سړ ز غو ر

پر بار بار می پر خپل یار شو مین ځیر
دیار یاد بلی د یوه پر ذره بلیږی
د ظاهر د باطن څوک تفاوت دی
تور شپه پر د نړا رو ځ پسی جا و ړ دی
حق باطل و بل نړ دی څمله جدا دی
پیوه خاطر د دوه مینو ځای نشی
د هجران اندیښنه هیڅ را ځغمه نړ وه
او س می هر زمان د بل زمان قیاس شو
تر و به چه لره د تیر عمر ایمان کړم
لیوه لوری می یار سیخی بل خلق

د اشنا مین ترك جهان را ته ير
د صورت کړ ده ده تو لو ز څا پير
دریا شیوه بنا یست زړی پر سير
لر میوی سره اغزی لری د ابير
د پیری پتر اند بلی یا په مير
چه یوه شی پر غالب بل هير
د خپل یار پر وصل هسی و م دلير
د لطیف نفس تیره ده له شمشير
چه اقل می فکر نه و ګر شو تير
زه لا نه یم د خپل یار مين سير

۱ و انسان عبارت از بدن عنصری و روح حیوانی و روح انسانی و هر جزو از اجزای [illegible] بدن را میل طبیعی است کاذب جذب لذات و دفع مضار و هر جزو از اجزاء حیوانی را خواهش است بجانب متابعت هوا و متابعت غضب و متابعت شهوت و همت کلی روح انسانی را توجه است بجانب ذکر حق و معرفت حق و محبت حق چنانچه [illegible] حافظه ۵ بدون هر نفس ازین هر سه طبیعت اصلی خود حافظ است [illegible] مجیب المضطرین [illegible] باتباع ولقد کرمنا بنی آدم [illegible] ۱۲ [illegible] والمعرفات [illegible]

ای مرزا روښان پر هر لوری جلوه که
د تبریز افتاب را وخوت له بنبر

پیتاریخ د زر خلو بیست د داخبر
پیغمبر عمر چه خبر پر نیک و بد شو
مسلمانان کافران که سره پیراته دے
یو عجب دین تیزی زمانه د
په ضرر ضرور پریشان شو له وطن
حیرانان زهیر پاته پیغمبرے جاشو
دا دی ورنزو ور هسے لیر دے
په یقین کښے تر دا زیات فائده نشته

چه لیدلی شو پر دکن گجرات جبر
پلار د ور مې قتل نه لید په دیر
چه نی ستر پېسو خلاصے نه قبر
د رحمت باشکونه وتړ لے ابر
د تخت خزانے شوه تلف تمام تبر
ظالمانو په ته قهر لکه ببر
چه د ظلم نو کړی هے لکه هژ بر
چه د خدا ے اپر کړه راضي بلا صبر

اے مرزا له هسے قوم پناه غواړه
چه یثرب مسلمان خوے دکبر

دا دي ښن روحي میته چه د وفراق
کل اختیار د ښکنه بد دے بلاس دے
پدا هسے غافل کښے بیغمے کړے
په خاطر دے د غفلت د بخون پر شو
که تهسے کاملانو پورے ور شے
پیر کامل به وتا هسے تلقین درکی
چه دا هسے حاصل یا مو یکون کښے

همیشه د عذاب نه اندر د پیشاور
هر چه او سر د سره ور هغه به
چه مرده دو حه دے بوقت د مسیحا
حقیقی طبیب راغلی که دوا وړ
دین دنیا به د یکانو لدعا ور
چه پهر نفس دے د وکو نو بهاو
بیهوده نغت به ولے د نو چاوړ

عبد الغفور
خوان دنیا ... ۱۲ ۱۲ ۱۲ ۱۲ ۱۲ ۲
یمن و بیگ دان ویچه گرسه بند خواه دیا
امتش دریان حدیث او گفته بیت دیا
الا بالله العلی العظیم و عارف
بیان فرموده امت که لاحول ولا قوة
ترجعون هو رسول بعنوان علی الرمز
بی نه ملکوت کل شی
است که خدا گفته است که فسبحن الذی
که خدا و رسول او است این
پیر کامل الله و یقین
له قوله

دګمان له تاریکي به د خلاص که
دا نفي به دې فنا و عالم ورکه
که یو ځله تخلّقوا باخلاق الله

و باور نه که ته مین یې په ښنیا وړ
د اثبات قدم به عین و بقا وړ
د جهان چار به و اړه په رضا وړ

د مرزا ځیر به حق ګواهي ولي
د توحید څراغ روښان دې که ضیا وي

په اخلاص که د کام خبر ښه کړه
که دا فکر د ذکر پهره دار شي
امنیت به د هالم په زړه قرار شي
ستا به غیر اندیښنې له دل پاڅي
پهلو ربه بو به مثل د رباب ویني
یو ژوند و نی چا و دا به د زړه دړ
پرداسه به دې د سر دیوه شي بله
محبت به دې د عقل پیروي که
او قوت به دې هر دم پسې پاتېږي
هر صوت به ته د سر په نظر ویني

په نفي به د اثبات قدم څر ګند کړه
دغه نفي به د پټ اثبات کمند کړه
که خاطر ته له جمله په واز بند کړه
که دا یاد ته له دیښ سره پیوند کړه
د جیا او به دې دا که تیر خو نن کړه
همیشه به د اخپل زړه په عشق استن کړه
عاشقان به په دغه و بوه سفنه کړه
که دا عقل ته د عشق په رضا بند کړه
چه علاج به په داهسې شان کلفند کړه
چه مقصود لره وا ده یو لیو چند ده

ای مرزا ظاهر باطن به در څر ګند شي
که سنګین ګمان تر لښو یقین بلند کړه

په ښتیا که د مقصود په منزل کړه
که ته اوس له ید و چا و و چا د وز
دغه زره د ممثال د اینه دی
حقیقت به د اشیاو تا څرګند شي
ښک و بد به د خپل خان څخه و ویني
په باطن به ته باطن و سره او سي

او ثواب به د اخلاص د سره مل کړه
هغه کوي ید به هم پېښه بدل کړه
که له غیر و اندیښنو په ته صیقل کړه
که څراغ د معرفت په بانده بل کړه
ته و هالم به هر چا پخپل محل کړه
او ظاهر به له ظاهر و سره مل کړه

عارفان چه چیل مقصود پیا کښې وینی ‖ تا اشنا په خار شیرین دوی ته عسل کړه

دا دوستی به د دوستانو ته وروړه ‖ او دښمنی به له دښمن سره افضل کړه

په دا هسې حکمت څوک نه پوهیدی ‖ چه مصری لنی شکر و نای له نا کړه

مرغی کوده چه به ئې ثوبت هم شوه ‖ بیا به یې وینې له صوت به تل کړه

هر سهم دې په اختیار باندې قادر که ‖ هر چه لاف قدرت که لاس به په شل کړه

له اوله جهان دغه یه چار دی ‖ چه له چا سره نیکی له مجاز لا کړه

معرفت دې د مرزا په بخر کښېښنو ‖ دادې دې چار واره په ارزل کړه

دا مستې دې له انګورو یاله نار ‖ چه و تلی تشې د خپل عادت له بار

څو عادت په عبادت مبدل نه کړه ‖ حقیقی محبوب به نمومی له وینار

که پیدا وینا خمادی ها و رښتی ‖ په جهان کښې تجربه کړه وه به غوار

په طلب به تر دین نه پوره ورشه ‖ په خالی نیت به نشی خلاص غار

لې حاجی له بیت بخت سیالی مکړه ‖ څو د کور میر من و نه وینی تا زاله

که په رسم د سیمانو پیروی کړی ‖ د ریهیر هم خپل چار به کړی وجاد

که ریاد د اخلاص په مینه پورې ‖ تر و ښادی د تخم کوچ شو بس زار

د جلیل کعبه پیا کښې ده ساز لی ‖ د غفلت یخوی د خوش کړه او جار

عجب کان د بینائی شرم هو برده ‖ دا د زره دانائی څخه شوچه و لا

چه په حال حقیقت خبر نه شو ‖ د مجاز مسله تپ کړه وی په نغار

بیخ که هر څو مناره په پایاس کړی ‖ په دیر دیر ترتیب که رښتی به لها

دا جامع د عالی بیت به تل نوی ‖ د خاصې لمن څو څکوی له جار

ای مرزاله مرګ و را نه مرګ دغه دې ‖ که دا خپله صنا کښېنه دې ته یه وار

چه هردم و هر چار ته هوس کړه ‖ د مقصود چار به وار تر وقت پس کړه

شیرین عمر د مېنډم د ر تحمد ژړاکې
د دې عمر حلاوت به د ر ترخ ګند شي
به طمع به دې پېرځان بسي څکوين
استعداد د دعمر چار د ز سره دې
کل مقصود به د معنی و تاخر ګند شي
دایم یاد به هالم بز ره قرار شي
نښ کمان د د مجاز پېچ کښ بند شو
پهر لو ربه د حیات او به و وینی
خزانه د قناعت به دې پلاس شي

که د ذره د عوز و فهم مجرس کړه
نن ل ره که د ژوندون پهر نفس کړه
بېهوده که نفق تر د چل هوس کړه
ای سیمرغه تخت زیر صر د مګس کړه
که لغیر پاکیزه د ذره حوښ کړه
که به یقین تر پهر لکه عسس کړه
د باو ربه زور به مات د غم قفس کړه
هر زمان به بېر زمزمه د زړه اودس کړه
دا شرې به تر شیرین تر اطلس کړه

اے مرزا گه دی د روح ازادی بوی
دا صورت به د کامل دا نګنر خس کړه

اوس له حق التماس کړه
د غفلت له خوب پا څه
شک و ریب ګوره له ذره لرې
د ثواب عمل دې دا دې
د کمان حجاب محکم شو
که د روح ازادی غواړې
چر اختیار د دې له دست
لکه تله د دې پلاس شوه
مقصود د دې به د دریاب کښ
که تر خاص بندګی غواړې

تر پېر سود اپلاس کړه
د حق یاد پهر انفاس کړه
او یقین پانبد اساس کړه
تر نفی فانی لباس کړه
نن به غوڅ پیدا الماس کړه
اوس بند دې نفسک خناس کړه
نن رښتیا له کذب یاس کړه
نیک و بد و بد قیاس کړه
غواصي په وسواس کړه
چار د خضر و د الیاس کړه

د مرزا کلام صحیح دے
پس روی د حق شناس کړه

عین عدل یې ښکاره ان کړ | اواره فانی ایوان کړ
د لا تره اوس درواخله | تر یې غوڅ غیر کمان کړه
اول وار د راجمع ته دے | تر و د لاغندی ویران کړه
چه ژوندی به وار و مړے | اخر محو پرستکان کړه
چه هیڅ غیر به پاته نشی | تر وو ښکان و ته فرمان کړ
یو مالك د دغی دو ښځے | قراری پیدا مکان کړ
متابع یې را دفه دے | بیا ژوندی یې ری انسان کړ
هر چه د دمی اشنا نا | خپل عمل و ته عیان کړه
اوس دے وقت د تفحص دے | نیك و بد یې په میزان کړ
چه ګناه دی په زیاتیږے | هغه فکو یې زندان کړ

ردیف — دمرزا کلام رښتیا دے راشه لغت د فرقان کړه — الذاء

که خبر شوے محبوب لبیك راز | یو زمان به خالی نشی له نیاز
شاه په ذات کښ یګانه دے بے شریك | په صفات کښی یه ثنا ښخوا الفاظ
حقیقت په د کامل په نظر ورکړ | کثرتی عالم د فتر دے له مجاز
معرفت د ذات بیحد کو دریاب دے | چه نښان یې لیده نشے بی اواز
دانشمند یې پایان مند نه شے | عالمان یه خبر نه دے له اغاز
چه هر موج به بې بحساب خون ریزی که | او چه یې کښے کښے جان ګداز
که ته لاف د رندی کړی په رښتیا | په دا هسے دریاب کښیوزی جهاز
کښی شرط د عاشقی خو دغه دے | چه اول قدم کښان شی بی نیاز
ښه اول تر خپل مراده تیر نشی | بی سودا به د بدن نمو می بزاز
په دفتن کښ له نشیب بالا نا جاد | که سالك یې ویره مکړه له فراز
پدا خام هوس به وصل د وی نګی | چه بورا غنده هر ځای کور غماز

داهمای لخپل خوی قیمتی دے … دا ز تعلیم بجثر اخلی له باز
او محمود په صوت د پر کمینی کړه … چه حاصل یې معرفت شوله ایاز
کمد لیلې چه د جلیل طواف ونکړ … بی دیدن بیا رته داغ له جهان
که مقصو یې د چل مخ نندارہ نوے … د انسان جامه یې ځکه کړه ساز
کل اشیا په د باطن په ستر ګوکوے … که خبر شی د معنی له نبه یې واز

دا فقیر مرزا قانع پخپل قسمت دے
دعاشق بخره مدام له سوز و ساز

کامرانی کړه په جهان ګردن فراز … هیبتناک دلاور بلند پرواز
خود پسند خود پرست خود نمای … شهسوار هوسناک بے انداز
بختور دولتمند او زیرک … ګردن کش کبرجن بے نیاز
تر بیباک بی تکلیف بیوفا د … هنرمند اختیان یې د جان ګداز
شیوه کړ خنده روے طبر نیک که … طلبګار نا قرار ځکه ناز
د مجاز د کاروانو پر ګذر دے … لکه از ته بیړی یا جهاز
د دخول او د خروج حساب یې نشته … لکه سرای د لوے لار بے درواز
تل بی ننګ بی ناموس بے حجاب … سخیین ازادی زبان دراز
زیاتی ګوی دروغ زن عیبجن … د هم جنس تر نظر ده نیک اواز
پر کم اصل ځکه بسنت هیڅکل نه تیاریږی … د هستی په بدعتی یې کړه اغاز
نارینه و میراث را نیوه لبنیځو … له ناکام د دے هم و زنرره ساز
پښتنی یې بیعقلی و ز ځکه کند تیږی … چه په هسے رنګ بدعت نه دے پرواز
که زیاتی طرب عیش نے بهره دے … هغه چار یضرورکه چه جواز
که بچایی ځکه کمان د بد وشی … په ناموس خوی بند نشی لفاز
له ناکام ساده چار بد ادب که … نه دلاله نه مشتری دے نه بزاز
اولیا په جهان ځکه نه سنکاریږی … تفاوت د پاک و کوم دے له بی نماز

د ایرانیان خصائص و خصائل دنیا پرست

د بد بوی بد بوئی به پټ شي
چه ازاده په بازار کښي اموخته وي

که په دیر لباس به نغاړه لکه پیاز
که به تخت بانډ نه کښینوي ناراز

دا مرزا به له نظره دیر ویریږي
چه پوښلي سترګي کړزي لکه باز

سامعان چه سماع کاندي لقبونه
منقلب دي نازیه سیوري فراغت دي
چه د عشق تود ه لمبه ور باندي د اشه
وه چه لګي تمام د سوو د پاسه دي
ګمان کړه چه هنر درست به لنډ ټوکه
هر غولوي طربناک بازیلوم کښینوي
که سفر د طریقت د لابدي دے
که عادت په عام عین عبادت دے
هر چار ګنګ وقت سره زیب که
نه زمري پلو قوت ترسه وي

د ساقي پیالي خبر کړه لره موږ
بي ساقي خلق خبر دے له عموز
تر لانده ذره به ییرتلي خپښي د دوز
په رضا شي تاند نرم لښت کوز
پښتېلو دي اول وازموي بي توز
بقیمت به سیالي چیرشي لره چوز
په تعجیل د طبیعت لره رائي ووز
دا شیوه د په خاصانو لا یجوز
د حوالي هنر به شي له عجوز
نه سمې په کبو زیات شي دے لره یوز

اي مرزا تکیه د خدا ے به معرفت کړه
د مولی معرفت کنز دے له کنوز

زه عجب یم له عابد سحر خیز
میخانه یه لکه عین بتخانه شوه
وساقي وته یه قهر بچه شان که
د مطرب او اواز پرده یه باندي ټوټه وي
د سماع پر اهل خښکل ضرور یوو
له بازاره ګل زار وته ستانه شو
له قضا عابد باغ وته روان شو

چه د دین لقمه به نوي پرهیز
حریفان به لیندۍ نښي لره ستیز
چه کرمي ده د اوره لمبه تیز
صراحي له دښمن لکه خونریز
چه له دیر علاج نه وو بي کړیز
خپل چاري په خلوت کړي انګیز
د بستان هواي یا شوه ګلریز

عجایب شیرین آوازیه یغون کښیووت
پیر لمری اثر لعقل بیګا نه شو
له نفاق و اخلاص وته دوان شو
که ښه نه به د باغبان تربیت نه وای
رسیږ د درویش هغه بلا بویه

چه عشق نغره به وکړه درد امیز
دا ولاړ د ښه څر ده له کاریز
د دریا جامه یه وړ وړه ته رنګریز
داغ د ومر فیض بچاو پله پالین
چه پیاله حیات خبر له د رسیحنیز

ای مرزا هستي حجاب و خودبیني ده
وکامل وته نیستي کړه دست اویز

زه د تلو یم خماساقی د لسو
د صورت عالم که هر څو ښائسته کړ
عارفان دي بحیل علم بنا بستر کړه
د دنیا توانګر ګدای د د وارکونو
چه دي بار د امانت دي قبول کړي
بی محنت به راحت لکلاس نکړ
اوبنل وړ دي د خیر همت بقدر اخلي
لوی کار د د وارکونو پهلوان دي
که صراط پر کمر د لیلو توره شپه دي
چه دا هسي برابر په ښنا نه شي

چه د شپي رنړ ادي زیات دلروز
د معنا زیبائي زیات د هنوز
او د دم نن د هر زنده پر پوز
دا خبر کړه ته پند حکمت اندوز
د صلاح به لا رخه څم تو اموز
د څر ښبت وازګی د ولی کړه لغوز
د خوراک قوت به قیاس بوی له خوز
به مدد به قافله ته څاي بوز
د مرشد نغت دیوه ګنزه افروز
د مرزا عشق دیر کامله لوز

عنایت د لوي بادشاه را باندي وشو
د مرزا بخاطر توی شو نوروز

د ګمان بقوة هر څو بود ته خژ
د شیرین عمر بنیاد به پر باد بسي
یو عجب حکمت د لوي وته لیده شي
لوي وړ دي امانت د ربانډ ینبي

عاقبت به بیاد شګوبد و دریژ
که هر څو هغه ن کلک خبله لوین
چه اصلي قوة کمین غوټر کسین
که قدم کتاي نه اخلي غولین

ردیف الشین

اد دانا په نعت ولې جمع نه شوی
په نا پوه پسې غریزی لکه وین

مګر بخل د بخیل باندې زور شو
وجحیم وته تیار شوی لکه غلین

دسړی یو له صحبت دې بلا شوه
تل ولهو ولعب ته هوسین

په بزرګانو باندې ولې اهانت کړه
مکره لار بدشی بند و پتین

چې ږې چه مخ لمن په الوده کړه
چه و باد وته توکې لو ته میږ

په افسوس دې تللې عمر نه دا اګرځې
که دې اښکې د باران ید داورین

و مرزا و ته اوس څه وای نادان
چه په ځان څه عمل کړی هغه به کښین

په هوس به دېرنا کام وته وخیږ
چه له فهم وا اوهام وته وخیږ

مګر علم د یقین د رتخه نښتر
چه د خاص له ځای عام وته وخیږ

له لطیف دې کثیف په مخ جا شو
چه له دې صبح و شام وته وخیږ

دریا په عمل څرنګ تکیه کړې
د دانی په هوس دام وته وخیږ

دکامل پلو به وګورې راګعه
که ته اوس د معرفت بام وته وخیږ

ملامت دخلایقو په خدای قبول دی
په کفر په اسلام وته وخیږ

له عبادت به خبر په عبدیت شی
له مقام به مقام وته وخیږ

تل بنا دی به په تازه باندې تازه کړه
لو فتی به و دوام وته وخیږ

له نفاق به اخلاص وته روان شی
د مینې به مدام وته وخیږ

د جلیل کعبه به و وینې پکور کښې
که په زړه وجه جام وته وخیږ

ای مرزا اول اخر به د ځرګند شی
له تشویش به ارام وته وخیږ

ردیف السین

د فقیر خبر و نغوږ ای کس
ته به د حیات خبر شې له نفس

که لذت شیرین دم خبر دار شی
د څوندن لذت به مومې په لس

چه ملم د لذت الهی کار شی
هم د غه فائده دِ تل تل بس

که په دا حضور لګیا ن خبر شوی — په معنی کښې نږدې ګړم لګم خس
په دا فکر مدام زړه لګیږ ژغورا — یو زمان په خالی مکړه له عسس
هر نعمت بدِ بې شکه په ځای در شي — که زړه ژغوري لمبې یو له مګس
قناعت بدِ هاله په زړه قرار شي — چه یک لخت حرص د انسې له نس
خپل زړګی د عجب باغ میوه بوي — نه په خلاص کړه له دغه نږدې کرګس
څو تر تاوتا نږدې دي که باور کړه — نه د اخپل معنی و ګوره اې کس
د صورت په صفت ولې غلطیږې — له اول مراد او از دی لګ جرس
د هوا څنګونه مات کړه له پرواز — هم و نږده نه هر د ارشه لوسوس
نه کمان د معرفت پر لمبه کښېنږ ده — پدا خوي به یکا نه شي له قفس
که رضا خپله د ده و رضا ور کړي — سناالله و ه په هاله رو دشي نه هوس
کلجهان به رسا لخر مرغوزار شي — نه لهار د ولایت پې د هند وس
چه عارف د نزدیکي خبر سا مند — په یقین به لیږي له جوس
هر ګدای چه همنشین شي له شرف — په شهری به کړو یوسی له اطلس

دا مرزا پخپل ځر دے چه څه وایے
د وحدت طوطی او انکه له قفس

ساکر ویرشي لکه څان کښې لمواس — تل و زړه نه هر د ارشه لوسوس
نه د نفس و نامرادی ته تره ملا — په نږهی به سود یونس لخناس
نه غمناک ژوند ون مرکه د زړه بدي — چه کوی کښې خوشوفت نشوی لهراس
په زاری په عاجزي په غلط منه — یو زمان نه زړه غافل مکړه له یاس
په دا جنګ په و بینې پا وته حصا کړه — د پریشان خاطر ململک به و باس
نه اختیار د پا ځیځ وده و د مکړ — په نفي اثبات به و لله له انفاس
نا تمامو عین د عین به وده کښې — د ګمان نقطه به واچوه لی قیاس
د مجاز محبت پل د حقیقت دے — د یقین په دین ونله لباس

دباور پلنده هسې کړ زور مشر — چې نظر دِ وی نشی له پلٹیس
په تمام فهم و ځان و ته نظر کړه — چې پتا کښې نور خور هم شته بیجواس
دعارف حبر واره نصیحت دې — کړ دزړه پیو بزیر وادِ وخوشناس
ادویه وعبادت و ته بیدا دکړه — کل رهو زیر پمعنې پسې جار باس

لمې مرزا ابِ حیات دی په ظلمت کښې
مهتر خضر ښېر دا ردی له الیاسه

زه دِ تل ویم خمادَ زړه انیس — کل حیات مې ستا د ذکر له تقدیس
پر مشتاق باندی هسې زیری وکړه — چې هُد هُد پر سلیمان کړ له بلقیس
کړ دا و سبن اختیار د فعل نشته — پکشش یې تم مجال لمقناطیس
دکلفې خوی به هست ځې پاچې — دکیمیا نظر چې و ریشو ته مېښ
دکمال د حجابونه به فارغ شې — وباور وت چې و وز لقمیس
دعارف نظر ته دواړه عالم تیرشو — ده چا معنې یې و لیده تجنیس
ن د روح روبښنائی وته پرواز کړه — دصوت په بند بخواوس خبیس
عاقلان بردِ بنو طمع ځنې بری که — شاهزاده چې همنشین شې له خسیس
ملایک به په خدمت د ولړ دِرشی — کړ دِ پلار پمقام و دِر رهئیس
بنه خیاط چې جامه جوړ په قد سکړې — دا میراث و رسیکی له ادریس

ئل تر تل مرزا عید دِ مبارک بشه
چې د نور جامه دِ وا غست نفیس

لمې مرزا دمرزالی دمبارکی نشته — عبدالغفار

سله قوله معناطیس کوشش ومحبت عاشق معشوق حقیقی را ماننده آهن است وجذب او مانند مقناطیس است چون آهن کشیده است جذب مقناطیس کجا باشد او را ۱۲

سله قوله تل تر تل الخ ... است ظلمت است و روح انسانی نور خالص است زیرا که قوله ... انی نور مرض است که الله نور السموات والارض است ... روح انسانی غاص جامه ظلمت ما سوا را پوشیده است ... روح انسانی را تجدید پوشیده یعنی ظلمت روح حیوانی و نفس را ... بنوزینت روح انسانی مغلوب گردانیده است ... هرکه که این جامه را تجدید میپند او نیز چون مرزا است ۱۲

لکه عشق څما رهبر شه ستا په لوري مي سفر شه
چه مي يار په نظر کښېوت فراموش مي بحر و بر شه
فراغت په بانډ نښته چه وتا ته په نظر شه
چه د ستر ګو ليرې وې که د زړه خونه په مخطر شه
تل په زيړه زبيښلې ګرزې چه د ادرد په برابر شه
رخصتي په رده حرام محبت په لوئي خطر شو
هوسناک په اشنائي وو څکه غم په مکرر شه
د ښادي اصل غم دی خپل قيمت په مقدر شه
مدام ژاړي د زړه وينې اوس فراق په زور ور شه
بې ديدن به روغ نشي چه په شاه پسې او بتر شه
کل مقصود په ځان بازي د پرده د [illegible] نه د اخپل بشر شه
د اشنا لګه په ميني د لي مرګ په رده اختر شه
په اتش به هغه سوځي چه له دې حال خبر شه
خوشبوئي لو ريه لوړې په مثال لکه عنبر شه
کل تاثير به په وبل کښي د دست مجلس په معطر شه
چه د شاه تخولي صفت که هر کلام مي نی شکر شه

مرزا والی لون لون
یادګاري دا هنر شه

که د زړه د خدای لعشق همځانه شه تو پېښو په لر عالم بېګانه شه
هستي به نېستي لره وړ شي په د انجيست به لکل هست په نه شه
د کما عقل به واره تاخره وي په نظر به د کم فهم ديو انه شې
د همت عشق به واره په تا وري تر و به تر د خاص و عام نښانه شې
د زړه حال به لنا اهل خلوت واخلې همېشه به لکه ګنج په ويرانه شې

د غم خپل و دانی به ویرانه کړم
بیا به تر د کلی ویرانو و داله شي

که د خاني پر دا سوزان لمبه کښېنسي
په دا درد به چا نګنه پروانه شي

په شراب حقیقي به د ستر خوله شي
بیا به مست په د غم مست مستانه شي

په هغې دود به د وکو نو پروانکړه
که توانګر د قناعت په خزانه شي

نه باران به د رحمت په عالم وورېږي
هم به تخم په جهان دانه دانه شي

د دې حال اهل به ستا لحال واني
په رښتیا به د رښتینو افسانه شي

په وېږ به و وینګاو به ورکړي
نه په زیب دوار و چنګ ترانه شي

که ګویا د ګویا په ثنا کښېنوزي
د مرزا په دود به یاد په زمانه شي

د غم ګل چه له نیستی په وجود شي
بنفشه په قدم کښې په سجود شي

د کاړ سالیه به نوش کړي
که د فهم په نغمه د نی و عود شي

تر خپل زړه د خلیل باغ کړه
لکه پلار او ور د نمرود شي

وفانی د جهان ګوره
چه په خوځالی له عاد له ثمود شي

ګل چه داغي هسې د زړې
چه خما عمر و ما وته معهود شي

چه ګل چه اعزه دے
هر چا کښې یو مقصود شي

د ثاني کمان فاني دے
یګانه احد موجود شي

د کثرت په بازار راغے
دے شاهد دے هم مشهود شي

سته حجاب له مخ و اخست
د مرزا طالع مسعود شي

لکه عشق مې رهنمون شي
په آشنا لیسې مې بیون شي

چه مې یار په نظر کښېنو وت
له جهان مې زړه ستون شي

محبت په زور ور دے
چه هوښیار د عاقل مجنون شي

چه د ستر ګو پیر و بې که
ګل خوراک به د زړه خون شي

د دیدن لذت بیحد
وار غم دیار بیلتون ش

لور پر لور غمونه راغله
د غم ذره می مینتون ش

خو به زیر مرد علاج کړے
لا بتر بانه افزون ش

دنیا دی پیک د غم دے
هسے دور د گرگون ش

د غم ذره به تر خوشی که
چه اختیار ئې بیرون ش

د فراق او ښی را نور شوی
داسپین مخ می په گلگون ش

د هجران په تجربه کښې
د مرزا کلام موزون ش

که اشنا سے لساده ساقی مه وش
د توحید پیاله به د ورکاندی بی

په مستی کښې بو د غیب اواز واوره
د گمان ورے چه واچه بار کش

دا کل عالم د خدا پهسته هست دے
هم کثرت یو جام د منقش

د کمان د سرو زور در باند وشو
لکه یخ چه لطیف او بو ورش

د یواخ ذره می یو محبت بر دے
د دانا اندی یپنه نوی مشوش

اتفاق په یکانه دے که باور کړے
په یوه وجود شه یک زید عمر ش

بسه راحت د قراری به خپل شی
که پریشان خاطر د رانسی لښ ش

که د شرکه لبه چوك خلاصے غواړه
په یقین د ریاضت پاور کښ یش

لصوت و معنی وته نظر کړه
د سید مرتبه را غله تر حبش

کاملان که د فقیر په نام فخر
اوس ممنون په د غم هسے مزمنه ش

باوری د خپل باور پنظر گوره
تر ایمان د ایمان دارو په جرس ش

پساده جام بنیک قلندر یي
در یا خرقه دی واچوه تره ش

د عمل نامه به هر چا کړه ورشی
د قریش تفاوت ثمر دے لحبش

لے مرزا د ولایت نښان د غم دے
چه کثیف صوت روښان که یے اتش

کہ مدام دی لہ باقی عالم بویہ
لے مرزا د مسکینانو پہ تپہ ش

هر ذره چه د آشنا دیاد کندر ش
په یقین لغیر پوست مقشر ش

د غفلت پنا پوهی تور تیاره و
د توحید دیوه چه بله شو سحر ش

کل ذری په و دیدن ته آهینه شوی
هر څه کښې یې دیار مخ نظر ش

د دانا د ذره عجب ښنائی ده
د آسمان د زمکی مخ پر منور ش

او ظاهر می په څرګند واره پوهیږی
او باطن می لجمله غیب خبر ش

په تحقیق به تکمال و رسیږی
چه پیدا لاریه د ذره په لښی سفر ش

په رښتیا می د رښتینو لپاره وی کړه
اوس می څکه په ښتیا یو کس هنر ش

دا می هسی بی بها حاصل د یار
د کامل د پښی تلی د طالب سر ش

دیر مرده په لنفس حیات مومی
د درویش د صحبت هسی رنګ اثر ش

د معنی اهل پدا څوند و ن پوهیږی
د صوت د عالم فهم پر بشر ش

تل تل به حیات وی مرګ به نشته
چه هسی رنګ څوند و زهر ورش

هر سړی لخپل بخت بهره مومی
د ازل قسمت د هر چا مقدر ش

اے مرزا لہ پاک وینا و ایی
د مخلص کلام خالص دی معتبر ش

چه څما نظر واقع پر دریاب ش
دا و بو پر مخ می فهم پر حباب ش

پر هوسی په لذات کړه ښتن
بجواب کښی نرم نرم پښتاب ش

ناپید یی تو من بخر نک یسی غوار
لکه مخ چه پټا و ویلی د آفتاب ش

دا شبنم په ګیلهون نار پتا دوو
چه هوا و بل و څخ جینی سحاب ش

چه ګرمی اوس دهوا شول معین [سنند]
یو چند کاه د آسمان مخ نقاب ش

له واز دل پاک از غرض و عوض سخن پاک که محبت و عشق خدا است بیرون آید ۱۲ م

لهوس به اواز پر بلې وګړه
چې هر یو د هر یوه د ځان مضطراب ش

یو عجب دی محبت باران و وریږي
چې د انس و خپل اصل ته مآب ش

د غم څاڅکي د ونه د پاس راغي
په ځمکه کښې لکه لیله تراب ش

د ګیاه و دانې ولې زیر غوږي شوي
بیا دا اوم و پوخ یزیره د دواب ش

لکه نم پکیا هو بنو کښې عزیزي
پیدا دو دسمې هنګ و پسې تناب ش

چې اول بي حیواني لغم خلاص وو
په کمال د عقل فرض پر ده کتاب ش

مجذوبان لر سوو زهان خبر دي
دا هر چا دانش راحت دې هم عذاب ش

دا صبر که د زړه یو بېنو کښې ستیزي
د فراق او بنګي پر ځمی نغم پیر کباب ش

چې پتنګ د محبت په لمبه وسو
ځما زړګي ده لغم پر کباب ش

چې هر څوک به د کړلي غلي لو که
دا دلي ویل کول لوي حساب ش

د عارف چې د باطن ستر ګي بینا شي
د معنی لمخ لر کل حجاب ش

د وحدت په ځان لګان سره بازي ده
د کثرت نوم به ارهټ که یا کرد آب ش

دا ایمان صحت د لیلا دی د بنا دي
دا تاثیر به د مؤمن په زړه خطاب ش

لو نښان د سعادت متا بحث دي
هسې رحم د مولی کریم وهاب ش

د پیر خدمت د کامل نو کړې نو دې
چې هر خواست به لخاوند مستجاب ش

دی مرزا بخیر مقتدر کلام وپلی
د اشنا په نظر څرنګ انتخاب ش

چې ځما نظر واقع په خپل حبیب ش
دا خاطر می په اشنا پسې غریب ش

د غم فکر د عشق په منبر وخوت
په اواز به یې نخر کوره خطیب ش

د ابعید له لړ ولی ملامت که
په فرهاد به لر قریب خپل قریب ش

د غم ګل چې حجاب و نیو د وراند
په فغان به لغزاق عندلیب ش

د صبر ګه لړنګ بوي کمي نشتر
بیا ګلخنګ به پېره اغزی رقیب ش

د هوس غونه وار لو ډیلور دي
لا اول د جهان د غم ترتیب ش

دَدی دوو بنایست لافِ وفاکه — مخزان پوهتا یه بیا گفتا تکذیب شُ
داهر درد چه له قسمت سیدلے — بیعلاجه درمانده دانا طبیب شُ

دا مرزا بیخپله اختیار ملامت نه دے
هیڅ د عقل مجال نشته چه نصیب شُ

عجب وقت د برسات شُ — لره هره قطرات شُ
ذات بیمثل جلوه وکړه — لره فرتو یه صفات شُ
بناخ به څو پائی بے بیخ — دا صفات دلیل د ذات شُ
یو عجب حکمت لیده شے — چه دا مخ د غیر مرات شُ
کثرت نه دی بی وحدت — په وهمیو طلسمات شُ
د دید نه بهره به مومی — چه فانی یه د اثبات شُ
چه له مرگه بخوا و مرے — نو به بیمری تل حیات شو
د خلیل طواف چه وکه — بیا یقین به عرفات شُ
بنک و به پخان کښه وینی — معرفت یه عرصات شُ
د دوو کونو نه اره که — چه لره زره به طلاقات شُ

اے مرزا وجود فانی کړه
د ایمان د غه زکوٰة شُ

دَ خپل یار مهر د ولی په زره سوے شُ — ځکه زهره دِ دَ سوختة میز موے شُ
په بیا چه نو بهار و غور دَ کے — د خزان د لمبو مخ په پابندِ جوړ شُ
دو صال خوښی څرنګ تصلیه — پهچران کښو په جمله هوس نور شُ
که دلو علاج په نکړی و به ژړے — دَ ژوندون زراعت سیلی پرورش

له قوله وهمیو الخ بدانکه فرق واهمه در مابین واهمه و عاقله واهمه اولین است و عاقله آخرین است و انبیا را عاقله و فلاسفه را واهمه است پس واهمه حجاب واجب الوجود گردیده و عاقله آئینه واجب الوجود باشد و اولیا در وقت دعوت در وسط واهمه و عاقله که قبه است بنشینند که آن چون اعراف است چنانچه وعلی الاعراف رجال ۱۲

نشه دَ مومن هېڅ چا کښې شماره دے — بې بها عمر نفس په نفس خوړش

لکه څه د سيمو زرو ستر تر لے — چه کومې په باندې زيات شو پخوړش

دَ وحدت په يکانګى کښې شماره چېرې — دَ کثرت په حساب تر الګ وګروړش

دعارف نظر تر دُوا کونو خوت — دَ دُو بين نظر کوتاه وو څکه دوړش

دَ تحقيق له فهم لرې وو هر کور ړه — چه ګمان يه په يقين باندې قرش

چه بې رنګ يه دَ بې رنګ په ستر کو کوت — د مخلص له دلعو کلا دُور ش

ردیف — پاک الله لکه چه دے هسے به ستل وے
او مر زايدار واحه خوان په صوت زوړش — بې

چه لېدلشي د ناسوت خلق بيښ — له مولې په غفلت کړنې کم اندېښ

د دنيا چارې پوه نزانده تېرے — څه دَ دين په طلب پوهيږي هيښ

کم همت د مزدوران مزدورے که — خپل چاريه هلکي ناتمام پرېښ

کل همت يه په مجاز پورتر لی — دَ لباس نيائى زيات شو لخبښ

په پايه د طاعت تخم تباه کړ — په سپند ايه د سود د مکه کړ کيښ

تن پرست به دير حرص بحث کړش — پسو خوښ په کښې جاوزي لکه ميښ

لکه مچ په چيڼ مين لېسے کښبووت — په نفاق به وقت چېر شو لسر يښ

دَ لېوه دَ غافلهم تفاوت دے — لکه بوچه په غاسو خوړ بلې پرلښ

د ربخوز رکى علاج په قناعت دے — دَ طمع پلېتې تربانې کېښ

کم ديپه په خوب په ثو په سبغى که — چه دا هسے پريشاني پرباندېښ

ردیف — غير غير محبت زهر قاتل دے
لے مرزا د زړه لغړ و پښ وبند يښ — الصاد ۲۲

څوک بېځا وچا تر څم کوړې مخلص — چه په يار و يار ته نه کوړې مخلص

په بميثل ائينه به په نظر ش — که د زړه اهل په زړه کوړے مخلص

اود دُو وکونو غلا به څرف واخلې — تر وبه مخ به مخ کښ و کوړے مخلص

تر سبا دی بی پیسادی باندِ تازه شی
دیقین پنور به هس دید که ورشی
پرنده د تبستن هس عنایت دی
بیرنگی دبیرنگی ښند اره که
دخوره رحمت باران باندِ ورېږی
شیرین عمر د میدم در تخنر دوم
له اولے د را تله لکوم خابه

مدام بنه دیدن که بنه کوری مخلص
چه ظاهر عالم له کوری مخلص
چه دده دیدن پد ه کوری مخلص
واو به تر به ابه کوری مخلص
چه به درست عقل اومی وره کوری مخلص
خود او ر دا او به تله کوری مخلص
خان د کوم مکان عر کوری مخلص

له مرزا سره به پټ وفائی که
داچه خان د کړو بی کره کوری مخلص

کلام ١٢

چه سینه کړ د عزت لزنگ خلاص
د کما غبار چه کل له میان پاڅی
همیشه به عجب مخ به مخ کښے وینی
په نظر به د معنے اقد انداز شی
لو به لو به بیدار زړون ولی
مخلصان به د نفاق لخوی ووزے
ښه ښادی به یه غم برغولی برے
تر و به شی تخلقوا به اخلاق الله
د دنیا د آخرت اهل به پریږدے
تر و قرار به له قرار سره وزشی

په کیمیا هنر به ز شی له رصاص
تر و لطیف به حجاب نوے له غواص
په باور کښے پرده نشی له خواص
چه صفت به یه کړه نه وکه وقاص
په هیچ دو د به وینه که له قصاص
چه ژوند ن یه باقی نه وی اخلاص
کلاشیا به ورے دده پند و وقاص
چه کوده یه پیدا خوی شی اختصاص
په قطا به و دری لخاص الخاص
هر چه و لیشی هسی دنګ مناص

٣ شریف وارد است
کل مولود یولد علی فطرة الاسلام فابواه
یهودانه و ینصرانه او یمجسانه [illegible]
[illegible]

الفضل

[illegible]

ابه ظاهر به د باطن په چار پوهیږي
د مرزا وینا پښتو معنا ے خاص

که خوښي د ریاضت مومي راځي — زره به خلاص کړي د خناس له حوادث
تل مدام به د څراغ په خاطر تل شي — که په فکر کښې دایم اوس خائض
ذاکران چه زن په لا اِلٰه نفي شو — اِلّا الله په هم بیا و مند له عارض
نور غیر اند لیښو څخ فاني شوي — چه ذکر فیض په بیا مند لقائض
د ناقص عالم په رسم غلط مش — که امید کوي د کامل لفو ایض
عاقلان چه پیر مرشد قدم نزدې — په بار بار یې احتیاط شي له ناقض
مشرکان تر ناآشنا پوري شوه که — د دریا اهل څخ دي له حائض
په ظاهر علم دې د ادا نا نازیږي — چه خبر وي د باطن له فرائض
د نادان زړه کوي حکم د رباط دې — چه یو اندیښنه څخ بله فائض
د شهسوار نامه پرده بانه صحیح شو — چه د عشق براق یې وتیخې لرائض

ای مرزا دا چل آشنا په نظر راوړه
که دې شته د حقیقت له فرائض

هر طالب چه فیض غواړي لفیاض — لنور چادي خپل سر په یک بې مقرض
پیر کامل به و ده هس تلقین و رکه — چه به خلاص شي د غفلتو له امراض
داند وه ځیا بصبر مقیمي شي — په زغم لکه امن مومي له اعراض
هسې زړه به پاکیزه تر ملکوت شي — پینا یست به بنا نشته وي له ریاض

هر کلام به د کلام په معنو وائي
د مرزا یه و دیه صاف زړه له بیاض

تل به بوي د دنیا فاني رباط — سراسر د غم امید و بیم افراط
که د لیلا له شیرین عمر خبر ندې — دانایان په هر نفس که احتیاط
ابراهیم غوندې نبي تر جهان تیر شه — لا هم پیغمبران لکه اسباط

که په تزوند ون خلاصے لم غوارے
لرنا اهر سره مکره اختلاط

د رهند ورتے د امانت زبانه یسنی
او سنے وقت تلوار مکره پر اسقاط

عبادت خو له عادت سره نشی
د تخوری ده د بدخوی اختلاط

سر هر سر جامه هله وبله ورشے
چه زیانی او کمه بره وسکنری خیاط

وهر حرف ته پر پیچ وړکی لون نو
او الف یه پر قاسم وکیږ خطاط

چه نه پیچ لری نه جزم نه سناخون
بیا خالص یو اتحی بود دی بے نقاط

یو بی بنا اے له تعلق منزه دے
کل اشیا تخنے دده دے پر بساط

اے مرزا د آخرت زیرمه دلے کره
دا دلی کرده دے تله دے پر صراط

الف یو یو اتحی سم دے بے نقطه
د کمان خیون کل ځنی سقط

چه اول وهسی دے هسے تلو
دده خوی بد لیده تلری فقط

لهر چاسره محیط دے پهر ځه کښے
دے عجب بیمثل ورنک بی خط شط

که لاهوت می بنا پیسته پر سا کردے
بیا ناسوت پر بانده تله شو مخطط

مشر کان چه خبر نشو له مقصود
د کثرت په دیر حسنا کښے دے غلط

د قلم نامه هالی جهان وشو ګره
چه پیر سرش د استاد له لاسقط

دا شهید چه پر کری سر جارو رمے
پرجهان نقش دده د و ښو خط

وقت یو وقت یه نوی نوی سهر کین
بیا بیا نوی نوی سهر دیر مقط

چه موتوا قبل الموتوا وپر یو هین
دا چه بس له مر کړه وانی بر بط

هر دانا چه پهر هسے حال ګویا شے
تر فنا یوه عالم یه بولی مجبط

لے مرزا یه حقیقت د حق ثنا کړه
سنه بسنتو وینا عجب یه دا نمط

ردیف الظا

داخطیب چه کرشمه کاند یو عظ
دے یکوم هنر شیوه کاند یو عظ

چه پیل خبر وانی عمل نه که
چری ځان یه مسخره کاند یه غنا

چه پیر لا ارلید لی نوی لهبری که — رنړا د ورځ به تور شپه کاندی په وعظ
نصیحت به پیر هالر پیر نو خوب شی — که بخیل صوت کول کاندی په وعظ
چه ویل عمل پیر دواړه برابر وی — ترو به تور سپین دیوه کاندی په وعظ
عالمان به پیدا غیر رنړا د روزگار که — جاهلان به سره لمبه کاندی په وعظ
کاملان د دوستی ترخی زیر مه کاندی — بل به نیك و بد ښکاره کاندی په وعظ
پرهادی د خداوند هسی عنایت دی — چه دلی خر کند هغه کاندی په وعظ
عارفان به د باطن بستر گوگوری — دین دنیا چه بنا بسته کاندی په وعظ
د گمان لحجابونه به پیر خلاص که — پر لطیف زړه چه جلوه کاندی په وعظ

لی مرزا که ښان د پیر پیرا م نیست کړی
دغه نیست به ښان همه کاندی په وعظ

هر طالب به له کامل مومی حظ — پر تو به بر لباطل مومی حظ
د غفلت له انده بینو که فراغت شی — د میدم به تل تیتل مومی حظ
او د ژبی یاد به وزولی ته نفس — چه په پټ ذکر له د دل مومی حظ
چه د اهسی شغل پیا مومی له یار — ترو نه خودی او سله بله مومی حظ
پاك خلوت د ذاکران به وطن که — په عزت به له غافل مومی حظ
هر یو زره مثال یتی د محبت تخم — دانا دیان به د اکر هنر مومی حظ
چه د ذکر محبت به پیر زره پر یو دی — آشنا یان به بیوپه سل مومی حظ
بیحیات چه له حیات خبر نشی — کمه د لیل عالم به گل مومی حظ
هر یو رنگ چه د بیرنك نظر گوری — پر گلك ار به لبلبل مومی حظ
چه دی نن له فانی خویه ښان فانی که — واصلان به لو اصل مومی حظ

اودا د ولح به یه مرزا د کلید ن شی
ښان په ښان کښی به بخیل مومی حظ

که شفاعت امید کوی ته له شفیع — دم مرشد بیخت چار بر پی مطیع

وښیگړ یو وته امر په تعجیل دی
په دا هسې طلب سیر کړه سریع

عبادت په نابینا و مشقت دی
اشنایانو خپل چار کړه بې تصنیع

مخلصان په لټ تکلف فراغت شو
کل وینای په کرده باندې تقطیع

دهر چا جوع و اصل و تر کیږی
کل میوه له خپل تخم شي بدیع

کم د لیل عالم به څه طمع د ښو کړه
چه اکثر فعل یې بد وینا شنیع

تل عذاب په یو عمل باندې یا تیږی
چه نفاق کړه له دانا او له سمیع

دزړگی په کښت به حرص توقع دی
سیراب کله لخریف شي د ربیع

قناعت د فقیرانو مسکنت دی
چه پریشان دلیل یې ورشي تجمیع

دعا ف د زړه نظر و رسید لی
که هم څو دی عرش بلند کرسي وسیع

په مرزا د کاملانو عنایت شو
چه گفتار یې مختصر معنی رفیع

دعارف ښنان څوکند دی لکه شمع
دهمای او سربلند دی لکه شمع

په دم هم تلاو رباندې بلیږی
په خپل ځای باندې پابند دی لکه شمع

پر ساده چهره یې گرمی و ښی روی
بیا په سوز گداز خرسند دی لکه شمع

هر زمان په نوی نوی سهر پری کیږی
بیا په نوی سر په تازه اشنا دی لکه شمع

دعرفان و عدا به و رو ښته تر سیر
د اشنایو فا انداد دی لکه شمع

لرغانی سرای به لیږ پږ باقی څملی
لنقصان په کمال پوربند دی لکه شمع

داد فقر جامه سکښتی په فقر د
چه تمام بدن په سرو تیغ ترجند دی

مو تو اقبال ان تموتوا پر پوهیږی
چه څکلی په دمرگ د پیالې خوند دی لکه شمع

عاشقان لکه پتنگ باندې پروزی
چه هس تجلي مخیبه کمند دی لکه شمع

یکوم کوم علاج به د زړه څرسانه شي
چه نظر یې د دید ان لنډ کمند دی لکه شمع

دافقیر مرزا اشنا د پاک الله که
چه دانش یې د کل علم سربلند دی لکه شمع

د هر ذره مثال لمر ته ویم د ذرع — تر ځن عرش الله که تر مرع
عارفان په معرفت باندې قرار شو — هلوکان که د لذت په طلب سرع
د یقین په ید ن غیر فکر نشی — د هوس په بخت چرا وسی ورع
د کثرت محبت یو وجود وحدة د یې — په تحقیق یو اصل ذات د صفات فرع

لے مرزا زړه که بر د ځرنګ اشنا پیری
له ښخو عیب چه یو لړې د شرع

د دنیا په طلب څو کړ ز طامع — لر مقصود د دا طمع شو مانع
د حرص لمبه په لا تر او ربه تر — څو خوراک په زیات وې هم جامع
هر زمان په نوې نوې غم پیا تیری — د خوښی ذوق به رانیو لطامع
د هر چا تر ګنې ګنې کرشمه که — کل عالم په مشتری دے دا بایع
نه شداد بخیل پنډ په جنت کړ — نه قارون ځن مند لی منافع
عبادت په نفاق لا هلیپ کی — د عادت نامه په کښیښوه شارع
پر د اعام لا ریه لویه لوم کښیښو — هیڅ نادان ځن خلاص لشو بی قانع
ایمان دار په قناعت باندې فراش شو — چه پریشان خاطر یو وو نه جامع
دا د درویش به سر تر پا منور شے — چه ذره په همت ورشی ته رافع
هر چه خپل سر په فانی کړ کل به موځی — د غږ بند دے لر قدیم مرزارع
منفعت به په د پر وتړو ر شے — په حاجت چه پند فائده مند شے لر نافع
هر نفس د دوار کونو نند اره که — په معنی ګنې کرنه دے لر لا منع
د باطن به قدم تر بر باندې ګرزی — که هر څو دے عرش بلند کرسی د وسیع
په ګمان به د توحید به نه شی ولی — هیڅ ویل کرده به ندی بی نافع
د دانا خوښی به هسے رنګ بیان سے — چه معنا به و معنا وته راجع
که سجده د خدای لوری وته فرض ده — د کامل پلوری و ګرزه راکع

د مرزا واسطه به څو ویني به میان کښ

ردیف الغین

دگویا په آواز فهم کره سامع

زه چه دیر دیر محبت کرم له ایاغ — دخوشبی بوی راغی تر دماغ
داخمار دماغ به هسی معطر کړه — چه بلبل به دیوانه شو له سراغ
عندلیب چه هسی دیر دیر فریاد کا — داستنا خبر به بیا منده له باغ
لکه باغ چه په گلونو بنایسته دی — د بلبل په زړه به کښینو هم داغ
عارفان د زړه په خپله خبر شو — لیوی د یوی به بل کړه څو څراغ
چه دیوه د معرفت شوه باند بله — د همای اصل به کښی کی له زاغ
عجب خوز له محبت و رپیدا شو — پیدا درد کښی په خبر کی له فراغ
د محبوب عنایت کوره نوی نوی — و عاشق ته مخ پیچ شو بی قناع
چه عاشق له معشوق سره ملیا شی — پرده نور څه بادی نشته بی بلاغ
محبت به پوره اعقل غلبه بیجا شی — د دالشرو به به نشی له ایاغ

په مرزا د خپل مین نو بهار شو
په بهار کښی تماشا کاند له زاغ

ردیف الفاء

رسیده عارف تمام له ری و قوف — څکه چار کاند په امر د معروف
حقیقت د کل اشیا ده څرگند شی — د هر چا خوی به وطن منده مالوف
د عالم قسمت و یشلی به ازل دی — اوس هر څوک په خپل بخره دی مصروف
د هر چا تر هم خپل وطن کشمیر دی — څا بچان په خپل بخره دی مشغوف
دیوه له یکانگی ذوق پیدا شو — تر و کثرت شو له وحدت سر معلوف
له لاهوت به ناسوت نظر کښینوت — له یوه حرف پیدا شوه دیر حروف
محبت په معرفت باندی شیدا شی — له یوه الف و ینم څو الوف
د صفات استو که چیر شی بی ذات — یو الف دی به الوف کښی معلوف
منافق به له نفاق و تی نشی — د نافو ایمان پدوه لوی موقوف
د نافوه دعم هینی حلاوت نشته — د باور آفتاب به کښینوت یکسوف

لدی هسے رنزارو چې بے نصیب شو | بیا د شپې سپوږمۍ پہ لاندې کړه خسوف
کہ صوړه پہ دسمہ خوی د حیوان دے | چہ د علم علم نہ دے پہ مکشوف
مسلمان پہ اصل یو پہ قدر کښې | ځنې ځنې بخیلان شوه څوک عطوف
مؤمنان لہ مؤمنانو نیکانہ دے | عارفان بخلق اللّٰہ باندې رؤف

اے مرزا د مؤمنانو شناګوی شه
مؤمنان دے پہ خدائی صفت موصوف

کہ دِ زده شي د خپل اصل لہ شرف | وار چار بہ تر شریف کړه اشرف
کہ خاصہ د ترون بیا مو لکان | د طلب لاس بہ کوتاه کړه لہ خذف
نی کام بہ مقصود لہ لاس نہ کړے | لکہ در چہ منده نشے بی صدف
قیمتی عمر دې پا خوړه سرے شہ | د غفلت پخوی حیوان پی ناخلف
پہ ارمان بہ دوار لاس پہ بل مښږی | کہ د ابنہ ځوانی د هس کړه تلف
د غرنن ساعت د ر تخم غنیمت دے | د پرون اند پینہ واړه ده سلف
پهیچ دود بہ پہ لہ لاس کړي لاى نشے | لکہ تیر چه پہ اختیار وزی لہ کف
د ظلمت لعل ابونہ بہ د خلاص کړه | کہ تہ وشې کہ د درویش تر کنف
د کامل د نظر هسې رنګ تاثیر دے | چہ لوی لوی غرونہ بہ ولې شو لہ نف
د احدیت بیحدے لوړے وګوره | د دید نن حجاب بہ واخستہ لہ طرف
کل عالم دې کانہ هستي هست دے | بخیل خوی بہ هر یوشي لہ خپل صنف
د وحدت طوطي یکوم ژب وائی | چہ هرځائي ده اواز جنګ و دف

علم [illegible]
علم [illegible]
منه [illegible]

وصرز یه د باور نا وکی ورکړه
هیڅ کذار یه خطا نځی له هدف

دکامل مکمل وی حمید او وصاف — په تلقین به زنلب زده سینه شي صاف
پرګمان باندی ده هسر ازکښینو — چه صوت به لید ونشي بی شکاف
عجب صوت دی د معنی په عالم یو که — د بڼی محال به شروی له ندا ف
دا بیمثال ذره روښان ائینه شو — ن د وکښته د دوو کونو له غلاف
په عارف باندی هستی زنزار وتو شو — لکه ټمر چه خېژی لکوه قاف
پهر لور چه د معنی په نظر ګوری — عام وخاص ور ته ګنديږي ټول اوصاف
هر یو اصل به چیل اصل ته رستون که — په دارو ته خطائی نشته صراف
وهر چا وته به چیل عمل رسیږی — ته وهوی به نور څه نوی انصاف
نه به هیڅ ذره حسانه حسا کم وی — باری نه به هیڅ بنا وی لاسراف
هر چه مغز د اخلاص سره نه وی — د مغز ور ځان بلاشوه خیر لاف
له او که دی اختیار کمینی کړه — د تاوان وری د سیک بویا باف
په بنیاکه هر څو لوی شی لوی مکړه — که د بوی د بهر د کانو له الطاف
د استاد په خدمت سم لکه الف شه — د بنیاد رکعی دی لر کړه له کاف
په اخلاص د مخلصان یکانه شه — او دوئی کړه ود وبیز وته معاف

لی مرزاد زړه یقین ځای ونوره
نر دوتا اندیښنه مکړه اختلاف

وعرفان ته رسیده عقل شریف — عاشقان دی بنا ئستر کړه له تشریف
عجب رنګ دی د بیرنګ په نظر کښوت — د وصال په هوا والو وتی ضعیف
بنه ښکنګ چه بلا او دوته پروازکه — په سوزان لمبه به یو بی ردیف
دانشنه په محبت باندی روان شو — د صوت جنایه و اخست له کثیف

ل قوله وعرفان نه ... چه مخصوص عقل خود وی عقل را بدنام کردی و اگر عقل کامل از خطا ... صد فرق است ۱۳

په اختيار مې د ديد زر اختيار تېر شي — د ديد رخصار يې ښتنه لره لطيف

چه د افهم و محبت وټل ورشي — نور شيه يې رنزاد وخم شي لطائيف

در و بنان ثنا يکوم ژب وايم — هرا وا زير د لالت دي له تعريف

د ميمه يې پنظر حميده کيږي — د صحبت اثر يې تير دې له توصيف

پخاطر به يې د رحم اثر تل ويے — لوى همت يې مدد ګار دې لتحنيف

د دوبين د اخير قوت د خان بلا شو — د ګمان په رنګ يې و اخست لضعيف

په معنى بر د معنى اهل پوهيږي — د رسميو سره کار دى لتصحيف

نادانى پر ناد انا نو بانی بار شوه — دانايان دې خپل زېره کړ خفيف

د نفاق خرقه يې د رست پا ور کښېښو — د اخلاص جامه يې و اغست ظريف

تر هوس يې بر هوس بانى زيا تيږي — د اخلاص عالم يې وي يوست له تكليف

مخلصان به تر ابده حلقه بګوش دے — بنى بندى دے په تل تل دے منيف

المدام يې له مدام سره ذوق دے — يو عجب حريف يې بيا مند لحريف

و اشنا ته د اشنا يې ښب وائی — بنه معنى يه له معنى سره لفيف

په اميد به بوطاعت نه نا زيږي — بى ګناه به وير نه که له تخويف

رسيږي فکر اوره د ښه بهار شو — بى بها ګوهر يې وورى له تصنيف

عام و خاص که د مسکين بنام فخر — چه ويل کړده يې د واره حنيف

ردیف — د کيميا نفس يې هس رنګ تا تير دے / چه مر زايه فقير ے که تصريف — القاف

د ازل قسمت ويشلے له ميثاق — مستحق له ورد د دو استحقاق

فانی سرا د بقائی مزرعه د — ده چا نصيب ليده شی لا خلاق

او ربلو رد مين دام د غوريږي لے — بيحساب زر روزنے اشتياق

محبوبا له غافلانو بی نيازے که

پر مشتاقو تر مشتاقو د مشتاق

څه عجب بې مثل رنګ تا لیدلې دی
کل ګړانی پر همتنا کو هسانی دی
شو پر که نمر دی ن سه صلی نشی
ظالمان له سیم لارجار و تللی
کبر جن لرخیل کبر خواری مومی
کم دلیل دخیل کمان بیسود دومی
لکه تانده چه لرتازه کېږی
دبوه کافر محبه پر مرضا سوځی
دین دنیا دی بې مثال سره دوخوندی
ددوو کړو صلح به و نشی
څه عجب پیوه کو رکښی همخانه دی
مخلصان له دوار و کونو فراغت دی

آرزومند به و پرداڅکول اشواق
سهل چاره به کم همت باندی شاق
تا پیتو رشیبه هر سر که له محاق
د فرقان عمل به نکېږی لعاق
لکه سپی چه لیتو نی شی لرخناق
اوس د علم نه می مه غواړه لقاق
هسی وخ نتیجه مومی له چقماق
د صنعان د طاعت ده پر طمطراق
چه پوه په عقد کښی بله شی طلاق
چه رضای کښی کښی مبین طاق
لېوه سره وصال له بل فراق
چه دیان په دو و رشوی له دزاق

قوله حجر عجیب
واین علم رجب باسوی ایمان باشد
بت و طاغوت است وایمان نیست
بت و طاغوت است و باسوی الشکلہ نیست ... دی آمده
... بت نبات ... بمت ... دو بیت آمده
... فمن یکفر بالطاغوت ویؤمن بالله فقد استمسک بالعروة الوثقی لا انفصام لها والله سمیع علیم
... الله ولی الذین آمنوا یخرجهم من الظلمات الی النور

پشت باین عروه کنند و آرا ...
چون ابلیس و فلاسفه و یونانیون
امام خود ما سازند
والذین کفروا اولیاؤهم الطاغوت یخرجونهم من النور الی الظلمات اولئک اصحاب النار هم فیها خالدون
از این مضمون است ... تا ... ۱۲ قوله همتنا ... در بیت است
بعد آن است که چنان مقصد ... باشد که بدست ادراک ...
چون طلب حق جل وعلا ...

دَ رِيا خو قَديه دَرِست پهٔ اوږ کښينښو
پهٔ اخلاص کښې ذرّه نوی له نفاق

پهٔ وحدت کښې دَدوم حلګي نوي
پيدا يش دوارُ خلقُ له خلّاق

دَ يوه تر يوه زيات شماره نشته
دِي فقير مرزا حساب پهٔ کړ بياق

نابينا که هر څو ديرځي بې رفيق
پخپل قياس به څه بشي له طريق

هر څو لاسُ لپنې وهِي پر بل ګرزي
دکما سالک بخوځي ته تحقيق

چه عالم وِ رته حيران حصاو لارديے
ترحد زيات خلقه يکښې غريق

کمه دِليلُود باوړ او بازی نه ده
بيا دَ شک ګرداب هر کوُر دي عميق

دَ ظلوم جهول سزا د ده خلاص به نشي
چه پر سر دِ جهل بار ورد بے شفيق

زمهرير به له سردی بيدا شوی
او کړمی به نه حجيم دَ لا حريق

تر و بکورا و به قيامت به حال څرګوي
چه خوبني شوه پيدا دي د تصنيق

دا سفر به بے مرشد کړ لاي لشي
بيا د پير فائده نشته بې تصديق

په خپلد د عنايت معجزه کوره
چه يا ور سلامت لا و لاړ له منجنيق

داخلاص د اهل ځاي پر عليين دي
دبنګ سيالي بخوشي له عتيق

دکامل دَ صحبت هسې رنګ تاثير دي
چه بنده به ازادي کړله ترفيق

ترحاصل به غرځپل يوه مشنه
دشفيق به چار به ورشي ترشفيق

هر دانه د ريزار وځي قدر خر زده
د صديق لقه به چا زده بې صديق

کل عالم دَ يوه خداي پر هستي هست دي
مسلمان له اصله يو دي څو فريق

لي مرزا لا اهلا اهل فائده موي
دا پښتو ويناساده معنی دقيق

دعارف قوت چه وريشي تر حق
پر اخلاص به پاکيزه وو له زرق

دَدنيا دَ اخرت حجاب چه وا خلي
دَدوو کونو باربه واچوي له فرق

چه څر ګند و غيب هيڅ ورته نوي
تر و پير څه باندي به وير کي له سرق

ردیف القاف

دماهی له او بوهتې اندېښنې لښې — سمندر په وار لرې له حرق
وعار وته تمام جهان میدان شو — چې نظر په ګرندې درومي له برق
چې په جنب و پر شمال په قدم کښېښو — پیوه نفس له غرب څخه ته شرق
د کثرت قافله هر څوا نبوه هر ده — د وحدت په دریاب کې ادرونیم غرق
یکانه اقرب و هر چا رسید لی — هر چا سره ته مغز دی ته عرق

لې مرزا ظاهر عالم که تهلکه دې
هستي کښې برابر وېن بې فرق

نن مې ولیده ولاړه ❊ محبوبا په پښو باریک
په اخلاص په خپل ځان جوړ کړه ❊ اوس وجنګته تیاز
یو عجب په سپین جمال دې ❊ پرې په دام د زلف پېښې
حال په لون لون زیب که ❊ پسې دیړدیره مکاري ک
دوی ورځې تکتوري ❊ پر د پاس وسمه کړې
لکه او زمې نرۍ ❊ کرشمې پر دلبرې کې

قوله تهلکه ... [illegible]

[illegible]

گفتار شش ... [illegible]

مولوي عبد الغفار صاحب دام فیضه

دواړه سترګی یه ډیوی کړی ؛ د غمز کسی یه څو ږدون
او بانړو یه ناوك کړی ؛ په ګذار دوی هډدی کی
بیا یې نت کړه په پوډ ؛ تړو وتلی زنځیر ون ؛
لکه شست د ماهیانو ؛ اوس د زړه ګرفتاری کی
د واړلب یې کټوری کړه ؛ غابن یې درد دی ګښنې ګښنې
یو یې چاه زنخدان دی ؛ بیا یې زب رهبری کی
چه د شاه په زندان کښیوت ؛ هیڅ علاج یې پاتړ نشو
دی مجنون که چه څه وکړی ؛ هرڅا پهو هښیاری کی
څه عجب یه سپین کښی ؛ پرد پاس سره نکو نه
او پلو یه مخ نولی ؛ یکا ته کښی طرازیی کی
محبوباد زړونه ښکار دک ؛ ن راووته لکو د
په وحشی چه ګذار وشی ؛ تړو به څرنګ قراری کی
هرغل غلا پتور شپه کړی ؛ چه د اهرارا وده وی
لهیچا یې ویرنشی ؛ شهالوت په بیداری کی

دمرزا زړه یه تاراج که له ازاره ویریږی
لاب تر یه سزاده چه له شاه سره یاری کی

لاول چه یې یې ساقی جام کی
ګویا قصت په دعاشق یې خاطر وشو
چه هرچرې یې جهان دزد و بلاوه
چه د عشق اثر یې وشو
لاول یې سوزان ډیوه راوړه
ودان څای د استو ګی یې نو

او ساقی یه له دی مست ګو وام کی
دخوبا نو له فتنو زلف یې دام کی
بالکلیه یې قبل و نور عشق یې نام کی
خوب خندا پرده حرام کی
دغرا ویری یې عاشق باند سلام کی
چه د اهسنګ و یرا زړه یې مقام کی

دچمن گلونه دیر دی لون لون
چه دا هسی رنگ می عشق په لمبو وسو
هر احد چه دی تر دا از موبیت تیر شی
او هر څوک چه روزه دار شو لغیر

د ذره داغ یې پیرا لره بانډ انعام کړ
پیدا تا و کبنه دی لره کل غم آرام کړ
بنه نعمت به بیر هغه بانډ تمام کړ
بنا یسته دین یې اجر د صیام کړ

دی پخپله دچل راز په ژبه وائی
دا فقیر مرزای ولې په بد نام کړ

برد باری

په درښتیا مینه په کار بانډ ببل کړ
که عاشق یی په ریښتیا تر خپل سر تیر شه
چه قدم په تېره خاره دی ږدی و یارته
او هاله به پېر د مراد تخم زرغون شی
لا اول به سبق وهر چا ورکه
چه به او سرکه اسانی پخان قبول کړ
چه د خلق امید او رزد شو پښ بیا کښی
خو هر چا د ورباندی کړی یو هزدی
نیک و بد واړه راغلی دی لرخدای
برخی ټول به قسمتِ ازلی دی

چه پخو جفا و خار تر پخمل کړ
و بر عاشق مراد است
محبوبا سود ادسره و پیا زل کړ
داشها به په لخان سره واصل کړ
چه ورته یی پیدا و بو و جو د کامل کړ
بیا پخپل اختیار هر څوک د خان حاصل کړ
په آخر به دا هسان سفر مشکل کړ
او قضا به یې فانی عمر باطل کړ
تر و نازک خاطر و چاوته مایل کړ
او س د گرو و ملامت ولی یو پیر کړ
هر چا باندی به خپل قسمت تر وکړ

د دنیا توانګر په لسنو وی ما نړی
او مرزا عمارتون په ویل کړ

له مسکین د لهلاک
هر چه غیر یې فانی کړه
باقی یو دی په هر څه کښی
تماشا کاندی پخپله
که د الله مخ و اخلی

پیدا درک له غیر و پاک
د فانی نوم یې بقا کړ
لون لون تماشا کړ
د اعنصر یې مخ رد اکړ
ملک به لا ندی تر تنا کړ

ثناخته شوه د لیته
د لولاک معنا و کوره
ژواک ده چا پیوه دے
یو بی باک زور ور دے
او ادراک پاس یې تول شو

چې ووېل لولاک
کړ حساب و ووت له ژواک
دیکتا چار د بے باک
چار یې کړ ده بی ادراک
بنده نه دے چې خطاک

روح پادشاه ده صورت دی
څکه حکم پر مرزاک

له اوله چې محبت د خان اغاز کړ
او جمال یې سبا یستر که پخالونه
تور ستر کی یې دریاب په بلنا ورے
د انظر یې معلم دیکښے او سے
نابینا به پتمثل کښی شاه نو یني
رمو واره حقیقت دی کړوینی
محمود خړنګ مشتاق یې چا وزی
په معنا به سر بلند نه کړ اشیا شے
په رښتیا چې یې هوا حرص بند کړ

د اکثرت می لو چلت سره ابناز کړ
او د پاس یې په سره د وته و ناز کړ
دغه کسی یې د دې دریاب جهاک
پدید ن یې لور پلور لهر چا آز کړ
و عارف تر یې بمثل نا تار سا زک
که دلیل کمان لیده نوم یې مجاز کړ
چې لښتن د معرفت تښتن ایاز کړ
چې یې یو قدم پکښ بل یې ا ز کړ
هغه کس یې ید و کونو سرفراز کړ

۱ وصلے الله علیه ... والفضل ... از افراد
علم از جمله است و هم مختص بخدا ... انکه الفضل
است چنانچه الحمد لله استغراق است ... صفات کمال است
ولا مرد را گویند که ... تخصیص ... ثابت
استغراق ... صفت کمال ... الحمد ... جهل الله
از ان فاضل است ... موجودات ... لا تدرکه الابصار
۲ ثنا خته شوه د لیته لا تدرکه الابصار وهو یدرک الابصار
۳ قوله به رښتیا چې یې هوا حرص الخ هو ...
است وهو ... آن حقوق آن مال است
مولوی عبد الغفار (ر ح)
علیه

هم ارواح به پر لاهوت کښې پاچاهي که | چه د تن له بندخوي په پرواز که

دې مرزا پخپله هیڅ ویلي نه دې
په قفص کښې د وحدت طوطي آواز که

یکانه محبوبا ولې دې سر تور که | دا آرام خلق دې ولې شر اشور که

لکه تا چه غنچه زلفې کړې پریشانې | د عاشق خاطر د هسې پسې خپور که

د ښایست لښکر دې تو د سره وېوست | اول تاخت دې د عاشق د زړه پکور که

په اختیار د ملاحت د جهان وینو | دا تمام حسن دې خپل د کډې پور که

په هغو بانګ بخت هنګ قرار دې وي | چه په پوره دې د خپل مین اور که

چه د نار بلو دي وینو د وهاندي | په عاشق دې د وباره محبت زور که

و عالم د ښایست ورکه لون لون | بیا دې خپل ښایست کل ښایسته الخوز که

یو عجب حکمت د لې وته لیده شي | چه هر رنګ لیوه رنګ نوم په نور که

دا بېنا سترګې د وینې بې جهت | د اسلام قوت په کل پر یوه لور که

د کمان حجاب دې لرې کړه له مخ | چه تنها عمې له تنها ستره یو لور که

ملامت په سلامتو باندې نه وي
محبت په و مرزا وته بې غور که

د غفلت له رنځه ولې نکمې که که | لې عجب په صوت لوې په زړه هلک

لو ر پلو ر د هوس سخت زغلې | داخلي ګمان دې د رند پقین سبک

که د نفان د ستو زیان فارغ نه يې | کل مقصود په صحرا شو پسې ور که

د الیده ارو یده واره نصیحت دي | چه د زړه فهم دې نوې ثوک دې خلک

تر بوڅه په امر و نهي نظر و کړه | غارفان په و پوهین هیڅر ګه

۱۰ قوله که د خان الخ تا ازغم بدن فارغ نه شي بمقصود نرسي ۱۲

۱۳ اصل عشق نو لای حقیقت است بدانکه دوح انسانی چون آیینه نمش عرفان است و چون آب زلال آئینه کامل انداز د وحتی آرام

است که آیینه ... بود آفتاب ابر د انعکاس کامل ... شهود و انجم شهود و ... دل خود بیند و

شهود ... او امر شرع معاون ... آمیدن آید ... وح ... است

دنوای سبب ... روح ... انعکاس شمس عرفان ... بود ... دل ... تشخیص

دلشی و عشق بسیار است که مر د آتش بدر ازی ... ۱۲۲۲ عفی

سامعان چه د رموز معنا پوه شو | همیشه د زړه یغوږ وا رویده که
هر عاشق چه تر محبوب ورسیږی | په یقین به نور بېلتون ځنې ونګ
که یو ځله معنوی قیامت پرپاشی | د ګمان غرونه کلوی ریزه ریزه که
یو بیجه به د بیجه په سترګو ړې | هم وده کاته به همیده که
تر وجهان به قاف تقاف یو میدان شی | لوړ ژور به برابر کاندې پر مک
کل عالم به ورته ودرې اشنا | تر و هر څوک ته وخپل اصل ته کاږه که
بسه اختیار به تن پتن باندې وشلی | بیل په بیل به د هر چا صوت کړه که

مسکینان لوا ره وبه د وفرار شوې
د مرزا قوت له کمه چه به بند که

باور لره دې له شک | د محیط دریاب سمک
تر یکوم قوت جاوزی | د نفاق مرزی رام چک
احمد یو دی لا احد | که د میم رشحه کړه حک
دد وو سترګو نظر یو دی | سنا ارسی ده مشترک
نه ختلی جهان دې | څه شو بېلشو یرک
سجده څو کړی بیحضور | پرناسو کښی ملا چرک
یوله هر چا سره یو دې | حساب بیا ته کړه پولک
حباب ژه بېرا وپرماتشي | د غفلت پشراب ډک
یو باقی ژوندون به مومی | د فنا دخوند په څک
کړدي دالذات ته خولاشي | ځای دی پاس دې له ملک
خلیفه د کل عالم یېي | چه معراج دی نه فلک
داجهان فنا لیده شی | دلدن له مرد مک

دپښتو ساده خبره
خوند پر زیات دې تر نمک

د مرزا په مخ قدم برد یے
پیر روښان د حق عینک چشمک
عاشق و گرم صلب ۱۱

چه امید په دروغژن مکاره کے — په هیڅ هنر به هغوک انکاره کے
د نادانو نادانی تر فهم عقل — چه به سخت اهار دوا ورمنا کے
و دانو مشقت به زهیر یږی — ویرانی نوی غم په د وباره کے
هر سړے چه له دنیا وفانی غواړی — بیعقلی بی د یر غونږ اجاره کے
سعد و نحس بکرده پوهی ترړے — کم د لیږ د چار و قیاس په ستاره کے
زه عجب یم د وا هسے رنگ عالم تر — چه امید د وی د حباب په ننداره کے
یوه وخت به د ریاب موج وهی پر یله — په تعجیل به د حباب جام پیاره کے
سالکان چه د اروان او به گورے — په تله کښی د خپل عمر ننداره کے
مسافر به لخوابه خواب بیدا شی — چه سحر جرس د تلو په وقت نعره کے
دانایان د خپل مقصود په طلب گرزی — حیوانان زیر مر د نماسته خواره کے
ذاکران چه د غفلت لخواب ویښ شو — د نفس و چلید تر نظاره کے
د فقیر خو شی لسوزله گداز — او مرای په بیرغ په نغاره کے
هغه ملک به لخلله خلاصیږی — چه لښکر په لواه و اتاره کے
که اشنا می د اشنا خبر نه نغوږی — اشنایان می خپل چاے اواره کے

که فرمان د زور زور باندے وشی
د مرزا قوة له کوم چه چاره کے

چه حسد کاندے له بینوا بی برکے — همیشه به یر زړه د کے د غم له گرکے
په دنیا به اخوت کښی به بد رنگ شی — لکه اوښ چه خارښتی و وزی لو ګ
جاودان به له ښادی بی نصیب سے — غم اندوه به یر د خنه که د زړه ترکے
هغه کس به تر ابد ولاړ نشی — هر چه پر وزی د فقیر زړه په ګراکے

۱۲ نفرینه ایحابه دیگر آرد یا دیگر و خیال و در دل خود انداز د از دل بیرون او وخیال اورا که نفرین یاد نه

ردیف الکاف

له قوله مقصود چنانچه مطلق رضا ... نشر و مرت ... رکت ... ۱۲۱

د وصال راحت بهشت و رته نوی
د دهٔ ځان به د چل ځان پټان بلا شی
د راحت ژوندون بهشت و رته نوی
بېهوده دی و قتال و ته سر کښېښو

د هجران پر اور بسوځی لکه کرګ
عجب لت پلت به وا و ری غرغر
او عذاب به پر باقی وی پس لېم ګ
چه هر ګز به غش نه لګی تخرګ

لې مرزا اخر به ګل لښا خبیر که
تېره خار چه همنشین شی له صد برګه

ظاهر بین چه وفائی غواړی له خلک
قافله به عجب شه بنا یسته راغله
د حباب په مناره بانده به کښېنی
د هوا په زور به والړ تار پتار شی
شه ژوندون به په نفس باندی تړلی
که هر څو بخیل اختیار باندی قادر دی
بیا هغو حال به خښکار تنها ځی
یو شیطان و ته لښکر بغلی دی
د غفلت محجوب د دهٔ پاڅېدی نشی
حقیقت به هېڅ رنګ سیدی نشی

د دوران واله هرګوره دا الک
په منزل باندی مقام نکړی تګ
چه د بار قوت به طمع و له ځک
د نفس تا انسته سست د ه شګ
پړاو منزل سینه سی لګل کوی لرګ
و قدرهٔ و ته لاس تهی بی تګ
چه په هېڅ طرح تو به لارنده بی تګ
لا ی تر سی دی له نر دی بخیل سګ
و تاوان و ته هوس لری پلګ
کم د لیل په عقل کم دی لکه مګ

ردیف

لې مرزا محیط له هیچا لر نه دی
و هر چا و ته نژدی نه بنهر ګ عه

اللّٰه

دا اشنا په خوب خراب د له د له
ته بخیل د چل ځان په ویرانی وی
محبت و دا مین و یران و ین
نه بنادی و غافلو ته پر ینسو

څو ګی د کوم علاج بچا لکه ګل ګل
چه په سر دی غم تېغ و زل زل
ته و ځان ته اشارت کړه ګل ګل
او س د غم په غولی راغلی مل مل

۱۲ ازموت | اتند بعد | علاج پیژر | که الحال | بوش کن | بیمر د لپس | لرهان | ازدر خت | قابلیت را | ۴

عه بنهر که آن رګی است که در وی حرارت غریزی است که سبب نما و حیات آفات ۱۲

د قتال صف پر تا باندې چا پیر دی — لور په لور هسې نعرې چې ولې ول
خالي ځای مې پاتې نشو په وجود — د بنړو غشي د هسې وو پرېکښې تل
چې په قصد هسې جنګ وته هوس کړه — اول خپل خونریزي کړه پلې پل
چې هسې خوار نه عمر ناراضي شوی — تر و و مرګ وته هسې که زغل زغل
لړ په پیشانو اندېښنو په لوړ شه — چې آخر سي د نګر لو د له د له
سلسل کم همت هښتې دې که باور کړ — یو تنها باوري زیات له سل سل

اے مرزا خپل اختیار له ځاے پاځ
دون همت اندیښنه مکړه بل بل

چې ته هسې مستغني په کل و مل — د ریدي بې وفا څرنګ بو هیدل
محبت د له هر چا سره آغاز کړ — لور پلو دي تا پسته و نسلول
د زړګي پټي د څرنګ مختصر وو — تا پخوا د اهري مینې پر کړل
نښتکید د د بېنیاز یهد وکړ — او په باد دې زړګي ولې و تړل
که شیرین اشناد کوچ د څخه وکه — د فراق نعرې به کړې پسې په زغل
چې د هسې لاله زار تماشه نکړې — د خزان په لمبو و سوځې بلبل
باریکي به د نظر د لړ د ړ شي — چې هر چیرې دیار نخښې پر منبل
د میم چې وصال هوا اه کړ — د هجران او نبي به کښې هاسي په تل
د غفلت خوب به ته څو په سخې کړې — چې سحر جرس د تلو نعرې وهل
د اغنچه چې له اول تا رښتیا رشوه — په رموز به د بلبلو ونیا ویل

نن مرزا د محبت په مین و منت
په ازل به دا ابد بخره ویشل

که د زنده شي د دې مین له منزلې — آشنائي به لچا نکړې تل ستل
که هر څو د وبهار و ته هوس کړې — د خزان کال و لیسته بلبل
چې منزل دې د سلا به محو کښې کښیوت — هر قدم به فهم زده به لو ته تل

چه خاطر ئې د هوا و نغت و رلو | د هلک يد ئې د بام په سر تر زنل
پيهان تر اشنايي خوازه څه نشتنر | د هجران تلخي به زبات يو په سل
سنګريزي په ميوه دار و وزو ر | او د غم له بار خلاص شوه دا ولي
رنګ و کبود اشنائي و رسره و و | د شمشاد د چند نه لا ربر و هل
نور تاوان د هيڅ هيڅ و رپا تر نو | چل هنر به د پښو بند شو په تر ل
دا خود راي فلک د چا په ضا د | له به مراد د څز و ر شي ګل ګل
اورين د در و يشانو به د ليرشه | چه د نياي د روغ جن و ليد له
حقيقت به و دانا و ته څر ګند شي | چه به ذره به د حق مين و کي لي
هغه کس چه له کار خراغ د وبنان | د د وبنان د وبنانو د غم د ل

ردیف	اې مرزا اڅپل مقدار خبر وا يه بنمر و نيا د شي د بوه د ر وخ تل	الميم

پر بنده باندې چه رحم دا يې کرم | په رحم به لايق د خپل يقين کرم
د بدن په تاريکي کښي نابينا دي | دا د واح د بوه به بل په بالين کرم
د ګمان او وره به وسوځي يکبار | پر اشنا باندې چه هسي اسمان شين کرم
لکه نمر د معرفت پر باندې وخوت | تر و تر نګ د بيړنګي به پر زګين کرم
ګلزار به پر بدل په حقيقت شي | هر چه ذره به د غفلت له ستر ګين کرم
د تمام وجود به ګټي دا او رشي | بيهت به جل جمال د دنه مين کرم
دا سر شي به هنري ته عالم دي | د ګمر د به خپل جهان لهتر بين کرم
د وبنيان د څمنو تر اسارې له | د بکښا و پاي تخت به عليين کرم
چه بې ما به د وار وکونو غرض کا | هغه کس به په قطار د مساکين کرم
نه د يار څما به چين ملامت شي | دا اغيار کفر به واده د دين کرم

دا ترنې لږ مي څوک په ليسي بنه دي
دا فقير مرزا به نقش پر جبين کرم

کہ چیری خلہ اخلاص تا تہ درم ... دا اخلاص بہ نہ باور بور ودم
دغہ وہم چہ شک پسادہ کلک کی ... پہ اخو بہ د توحید پتیا وشی کرم
لکہ نمر د معرفت پہ جہان وخوت ... دغہ می دا او بوید و د شے نرم
لہ مجازہ قدم پہ حقیقت کرہ ... د دریاب پہ یخ کښی ولاړم نرم نرم
دغہ ہسی رنگ ښیسی ښما ہستی د ... گنز بہ ہنر می ښتنر یی لرم
د احباب چہ د دریاب پہ یخ کښی ماشو ... اوس او بہ لہ او بو ښخ نگ وا ارم
لیوہ اصل دا اللہ ہو دی و رتلہ دی ... دا جہان دغہ بہ کا دغہ بہ درم
کہ کھی بہار خزان بہار شی ... دا یو کښت کہ ریبم کھی بہ کرم
دا انسیمی پہ علم و عقل ښایستہ دی ... د حیوان ہم ما غز ښتہ کو ښتیا
چہ پیرہ د دوار کو ہوا زادی کرم ... د صوت پہ کمینی مندہ بہ رم

دَ بدن کمینی ہس رنگ لو ئی د
چہ مسکین کہ د مرزا پہ بنا مَ شرم

د جہان لہ حال تمہ وایم نکوم ... د ہستی صفت بہ څو کرم معدوم
د دنیانا وی بیعد ښایستہ د ... کہ بہ خوابنے وفانی لوی لہ ذوم
یوا فسون بہ پہ جملہ عالم پو کا کړ ... چہ باطن وا ازمجہول ظاہر معلوم
چہ ہم خولہ ئی بہ د دانش بنظر کوی ... د ناداں تر فہم بہ لښو محروم
ہمیشہ د دنیا و فانی نښتہ ... کہ دلیل د عقل قیاس کہ لہ نجوم
د غافل د انجیل غفلت پخان بلا شو ... و خزان و تہ پناہ و ډی لہ سموم
د اخلاص اثر بہ ہنے پہ زړ گی نښتہ ... پہ تحقیق عبادت غواړی لہ رسوم
د مشر کو د باور ستر گی دندی دی ... چہ د فہم د یدن بیا کہ لہ موہوم
بد گمان بہ ہمیشہ د زرہ کا ہش ... بجیات د صوت بہ خلاص نښی لہ بوم

پہ تاریک سپیرا رمان کا ند د دوزخ
اور وښان دوزخ بدل کہ پہ لہ ښوم

له ورو دنیا کښی بنا بر حقیقت بدون ادوات ذکر و بدون صوت ... است کہ بنا بر صورت محسوسات است و روح انسانی حقیقی ... ۱۲م

ده مرزا خبرې لږ معني په ډېر
بینائي چه ده په کښې کښې مکتوم

زه چه ډېر ډېر مېن پچمن کړم
په دا باغ کښې ننداره د یاسمن کړم

چه ځما د خاطر سره د وخت طمع
دوباره به د محبوب په مخ مېن کړم

رنګیا هر چېرې بیرنګ بې نښان شوه
زه به څنګه په کلیات کښې بوطن کړم

مست شاه د کیتها په هر عالم کښې
زه به ولې په خلوت کښې انجمن کړم

له نن د به جدا یې سهلای نشم
تر و به لږ نجن ځنګل مسکن کړم

کم دلیل چه له قربت زهیر یږې
په وصل به به لا زړګی غمجن کړم

او ځما چه د یقین قوت پلاس شو
تار تار به زه لښکر د انس جن کړم

د غر دیو کړه د هوس په هوا پاځی
ور خبر به له هاو ر تهمتن کړم

او خناس چه د یقین له لاس و مرې
د مشرک داید ګما به په کفن کړم

چه مې هسې رنګ نږدې فتح روزي شو
بنا د نامه به په بیا را او په عین کړم

او مرزا چه پر دا حال راسره پوه سو
بېګمان دې مې ځان بتن کړم

که بو ځل د زړه کجاک و وینږم
په دښتیا به په عالم کښې څاپیرم

که مې وانی د حقیقت رود زلیدلی
یو زمان به بیا نه پرا پیږم

د زړه حال مې وا اشنا و ته څرګند دې
او په خلقو ملامت یم نه قهلیږم

زه که هر څو دیره ډېر هتیاني کړم
د خود بین له ملامت نه خلاصیږم

ملامت د خلایق تو بخدای قبول دې
په اخپل بخر خو ښنیم هوسیږم

د عارف د بدن راحت دې که یې وینې
د غافل صحبت تیاره په زهیږم

اشنائي عجب بهار په مخ داغی
جدا لی لکه خزان څخ ترهیږم

لکه ګل ځما او وه روځ میلمه دې
زه بلبل پابند نغرې کړم تر جار یږم

دلاله د زړګي داغ چه یره داو ړم
زه او ریځ د نوبهار پاندې و ژړیږم

کم دلیل څخه گمان نساره یخ دے | زه هر دم لځیله وجود روانیږم

په وحدت له هر وجود یگانه یم
په کثرت کښې د مرزا بخوله ویږم

زه بخځ وایم چه څه یم | نیست و هست واره پیدا یم
هر چه نیست شي له هستي | د بېښې معنا یې زه یم
که ذره د مخ بر مخ لښي | که کښتي په اوږ بر یم
د وصال په هوا گرزم | د دې لامکان مرغه یم
خان د یخ په نامه بولم | جمع شوی په ساره یم
یو څلور عنصره و لغښت | د اسمان پر مخ اوده یم
له وحدت په کثرت شوم | هغه نشتر چه زه نه یم
جیاتي مې له حیاتو | او گویا په هر خوله یم
زه شنوا په کل غوږ وُن | داناني د هر یوه یم
توانائي مې په هر چا کښې | بینائي د هر لیمه یم
ارادت مې دے له واره | بیا راضي په اخپل کوه یم
له بدانو مې بدي ده | له نیکانو سره ښه یم
د نیکبخت په بخ شهد | د کم بخت نځان لا شر یم
له هر چا یم نه هر څه کښم | خوان نه له کم تازه بخم

د مرزا بخوله ویږما
یو بیرنگ بې مثل زه یم

زه به څو و فاني غواړې : له څېبو فاصنم : څو د غه هنر د ر څخه : خا به محو بي غم
هر چه له دنیا غواړې : بخند لکښې په و ژاړې : د د اصل له ب ادې : که نیات که کم
هغه ذره چه را خپتا و رکه : د وڅ پروڅ به جال بتر که : چه قارون په بر څایر شیو : هر یاشو نعم
د دنیا مثال سراب گډ : او طالب په عذاب دے : چه پرا غلے په هوس که ایه غم ولاړ له دے عالم

دنیا سرای د دیوانو دی : او بازار یې پرانیستی دی
مخ یې دین ته څو ختن دی : څرګند عیب یې څه پټ دی
تر قریب یې مکاری که : هر عمل په طراری که
کل اشیا د د زینت دی : پکښې دام د ملامت دی
که یې نظر هر وینې : سود و زیان له خلکه بېن
که د نره ستر ګی بینا کړې : د کمال او ره فنا کړې
قلم کړه د سر پرې کړې : څه صفت که د غم دې

له عذاب به خلاص نشې : چې ګرفتار یې دی په غم
قرار یې پر یاند نشته : څښتن ته دی دم تر دم
لکه لون د غنم : رهزني که له آدم
چې له غم آزاد شې : تر و بنیادي په مسلم
د مرشد خبر پند کړه : در څه د وبنا لا د سم
د معنا متالید دی : کښې تور دی له قلم
د استاد للاسوغ ش : دې دې یې فیض لرم

مرزا خپل څیون سوی : د کامل په امر ډوی :
چې له مرګ په خوا و مري : جسم اسم الاعظم

زه هر څو چې د عادت په رسم تللم
د تحقیق تر هم نه و رسید لم

یو می سخت په نا لیکې لار سفر که
امانت می سر بار دی په ځان ظلم

رهنمای له یوه لوری را پیدا شو
دی دل سوز بینا پوهي په و ولم

د غږ د نه وری د ست د خسته وا
زه یې هم وا یې د کار ته وسپالم

د کمال د علتون به فارغ کړم
د یقین په پرهیزونو یې ساتلم

د مغه قوت می هسې مد د بیا مند
پیوه نفس کښې قافه قاف د علم

نام یې د صفي دا باندې کښېښو
لکه بخت په مجنون دې و پښلم

چې د اهسې ذو د ور اختیام خپل شو
همیشه په پاکیزه ملکون ملم

دا وینا د حقیقت یې شرب وایم
اوس به زه په خلوت د دم هم یې آخلم

نور څه ځای می د ویلو پات لشو
تر دا زیات څوک اهي ده چې به لم

و مرزا وته می درست له حال و وی
چې په کوم پېښي زرغون شوم چا کړلم

دا شیرین اشنا چې د په یاد وم
پدا بزرګ نام یې سو د زړګی کړم

له هسې یار بخرنګ صبوی کړم
چې په زړه د صبر بخښنه وینم

همیشه به یې فکر د زمانه کا بیم
چه د دې علاج نه کړم څوک به پښتم

د دیدن به هوس ستر له پردې ووتې
دا بېرنګه ذره په کوم زنځیر ترم

مګر زلف د خوبانو به یې نه دام کړم
او خالونه به دانې پکښې پاشم

د عالم هنر به واړه پر تمام کړم
که سرکښ خاطر په غېښکې ونیسم

سر به پای پر هوا باندې پریشان شي
چه اثر به یې هیڅ لوري نه مومم

په اشنا پسې له شپږ جهت ووتم
زه له شپږ جهته څنګه ووزم

هیڅ خبر یې هیڅ لوري منده نشته
له طلب کښېنم نه پسې ځم

د صورت حیاتي ذره ذره کړي ځوړند
ته وایې زه بې د روح څنګه پایم

یو رهو مې لیدونه پات نشو
بې خبر لګیان لاس ونسي وهم

دغه مرګ مې تر ژوندون الرب دې
چه د خپل اشنا یمن ځان بندم

نه مرزا بېترک وجود هسې ګواهي لي
چه له دنه هستي نیست شوم هست بشم

هر بنده چه د رحمت پناه یاد کړم
به دا رحم به بهتر تر کل د عبا کړم

چه هر دم به یې دولت په افزوني وي
چه سعید به لاولا مادر زاد کړم

په ازل چه یې کرم پر باندې وکه
ته ابد وفا به خپل میعاد کړم

ځما یاد به یې څراغ د معرفت شي
او یقین به یې اشنا پس لکه عماد کړم

غافلان هسې حال اګاه نه دي
چه یې زړه د ذکر له اعتقاد کړم

داند وه نقش به ځای پر باندې نکه
هغه زړه چه یې خپل خوبي بنا کړم

چه هر یو به یکیده سر اهیا مومي
له نیکانو سره به پر خلود اد کړم

چه اختیار مې تن پتن باندې وښلې
دهر چا په خپل مین استعداد کړم

عرش الله د مومن زړه په معني دې
چه خپل مهر محبت باندې بنیاد کړم

هر مسکین چه د صوت نه خوښ تر شي
دا ځما رضا به واړه ددې مراد کړم

جدائي پیوند ځما په نظر نشته
نه ولیجا سره اشنا لیجا جهاد کړم

چه طالب ته سکونت پوره غي
د شاګرد بچو له خبره اُستاد ګرم

که د رسم حجاب لره کړم ملیان
د مرزا به و د بخوبند ه ازاد کړم ستایم

دا کلام د حقیقت به ژب وایم
لکه ذات به صفات کښې څیره

ره کښې د نباتات واره سانه
هم په کې د زنده سره واره پیایم

یکتنها لکه الِف یم بی نقط
په یوه وجود محیط د کل اشیایم

له هرچا سره په علم په هستی کښې
یو په یو و ز رسید لی سره ته پایم

مدام یوله یو وجود تماشا کړم
تل تنها بې شریک بی همتا یم

که څما ویکا نعې و ته نظر کړې
په وحدة کښې دوئی نشته یکتنها یم

په رښتنی دین به نن وورځې نوجونه
په غم معنی اقرار به اذا جایم

د کثرت په عدوون مې ځان پټ کړ
اوس کښې کښې د غم شم کښې دائم

بیقین یقین نه دې بګمان لوې
په بن نه د وار کون ماورایم

له نیکانو سره بنه به مې له یه
وهر چا وته د خپل عمل وفا یم

په بزرګ نامه مې څوک بللې نشي
زه مدام لهوا اسم مسمّا یم

حیاتی مې تل تر تل برقرار ده
په توحید کښې فنا سوې لفنا یم

د اثبات قدم مې باس په نفي کښېښو
او د ذات زوال مې نشته تل بقایم

و عارف ته څرګند یم په هر لوري
د دو بین په مخ نمازه به ته شایم

لکه کب د له اوبو او به لکب
د غه هسې رسید لی وهر چا یم

نا تمام مشرک ځان په عذاب دې
د انسان کامل د زړه په مدّعا یم

څما ذات په دوار و کونو ځاییږی
په قفص کښې و به ئید لی د مرزا یم

بی وفا محنت به څو څکوې تکوم
په امید د سحر کړې د بنا زوم

د اضالی طمع د وې وبنده فریاد که
د حرص خوله به تر هنده تر دوم

د زیست لذت یې خاص پخپل ادا نه له
او د زمکې مخ یې و نیوه په لوم

هر سر چه د هوس په حلقه کښېنوت
د مېړه به پرې کوي مار زو بوم

وار بود به د نابود په اجر ورکړه
د هست هنر غواړی له معدوم

هیڅ اثر د فراغت و ورپات نشو
زړه یې ډک دی د غمونو له هجوم

دا ریا د خلقو نمرې رنګ وبن
د دروغ او به یې تل خیتې لخوم

بد خادبنت یه پناه د انو بانډ نخوبګ
دانایان چه سرسانی هسې بوم

عارفان له وهم فهم لړ راغله
د وهمیو سړي کار دی له هوم

ظالمان لخپل ظلم په عذاب دی
همیشه د رحیم رحم له مرحوم

د هر چا عمل به نیت بو نژر لې
هر سړی لخپل نیت بخره موم

بې شکر لخپل اصل خوږه موړې
د تلخې اثر به نخي له زقوم

د دنیا خبرې قدر یچا کم دی
د مرزا صورة څرګند معنا مکتوم

ستا لر د به من زه به څه تدبیر کړم
تر د اتو به یې هسې غم شبګیر کړم

ن می ... له نصیبی مستغنی نشو
مګر بند به ستا د زلفو په زنځیر کړم

د استازاف می د اجمع زړه پریشان کړ
څرګند ... د چه به یې بو بو تقریر کړم

دا د جلالی غم چه پرما باند تیر یږی
په بوه نامه محال چه به تحریر کړم

هر زمان چه می پخپل دین رضا شی
په نظر به ستا خو یا جمال تصویر کړم

که می زده وای چه ب بیا به وصال ...
بیا به دین و دنیا و با نم توفیر کړم

زه چه لمیتاق عاشق راغلم
اوس به څه له زړه مګر او تزویر کړم

د عشق غمو واره پرما تیر شوه
تر و براوس د سوز لسا څرګند کړم

له اول ملامت د مرزا بخره ::
د ازل قسمت به څوک تغیر کړم

له اول به کلام کرم
زه به یاد د مولا نام کړم

له و آن ز لفظ کنایة از دعوت خلق است بحق و آن بعقل میسر نگردد ۱۲

او فرقان می دی منلی — زه به خپل پیشوا امام کړم
امتی د پیغمبر یم — او خدمت د پیر تمام کړم
پردیسی یم په جهان کښی — نن به سیل پر دا اکرام کړم
نوشیروان تر جهان تیر شو — څو خبری د بهرام کړم
د جمشید حکمت فانی شو — د پیر تعریف به پیر له جام کړم
د سکندر آینه خر شوه — چه به پیټ په کښی اعلام کړم
د دارا له حاله وایم — که یاد کړد د ستنادام کړم
چه سلیمان له تخت پروت — څه امید به په ایتا هم کړم
د اموات حال مراوره — پر حیات به پیغام کړم
دنیا تک ده ظراره — محبت به پر حوام کړم
دا زړه ده خیال به مکره — هنیاتی به پیر له دام کړم
عجب کنج می قناعت دی — پر پریشان خاطر آرام کړم
له تیراه یم راغلی — نن صفت په وکړ عام کړم

خپل اختیار می دی بخپل
مرزا څه لره بد نام کړم

نن به وکړم څو کلام — د محبوب له بزرگ نام
چه به یوم یکاریا نشی — هغه چار شی ناتمام
په وحدت به خبر فرشته — د کثرت له سرانجام
په لاهوت کښی به جلوه کړه — ناسوت کښ شوله اوهام
د الست پیاله به راوړه — د ازل له مست جام
دا جهد د حقیقت دی — پر غافل باندی حرام
غافل خوب شو په غفلت کښی — بی بهره دی له مدام
چه به د پیاله و مخښ — جاودان شی آرام

کہ د لیل حقیقت نہ دہ / کڑ کو بندنہ یے بنی مقام
لہ دانش یے نصیب شو / عقل غوا ڈی لا انعام
کہ انسان یی می بنوش کڑی / وصلت نشتہ نی د دوام
داسفر بہ ھغہ وکہ / چہ بہ زوہ درومی بکام
ھر چہ دا د رفتن بہ بیا مند / دانا دروی ترقو ام
کہ د شاہ پکیل د ذرہ دے / لوی نہ دے دستا اکرام
لہ عاشق سرہ کنار شو / نن راکوز شوہ لہ بام
دا مندہ بہ ښو بحر نښی / مکرور شی تر امام
چہ د ذوبیل کالے بہ شو / او د اللہ وعدہ تمام
د آفتاب بہ پوکڑی نښی / پیوستہ شوہ تر قیام

نن مرزا یہ پښتو کڑی
کڑ صفت لہ الف لام

زہ څو کند د محبت پښتو بنیادیم / لہ نیستی ھم بہ ھستی آباد یم
بہ ازل می اقرار پر رب ووی / تر ابدہ وفا د ازپخیلہ میعاد یم
امانت چہ آسمان زمکی و ورے نشو / اوس بہ زہ پہ عاجز صورۃ عماد یم
پہ اختیار می ھسے ظلم پخان وکڑ / لہ د قصد جھول پنا مر یاد یم
کہ دجھل پار می پرستی لہ سرہ / نی کمان د صفی آدم اولاد یم
امانت کہ بہ امان تبنتن و کړم / تر و امین لہ نیک نیت نیک نھا دیم
تہ تو بہ می دگناہ پہ مخ بنیو لی / اوس پہ صلح جاو تراب لفسا یم
پہ اختیار می لکہ لا سر و کښنولی / پہ اختیار د واړہ د انفیاد یم
کلہ طالب کلہ سالک کلہ ذاکر شم / کلہ عارف پہ معرفت بانہ شھاد یم
کلہ قطب قراری کوم پڅلے اوسم / کلہ غوث کلہ ابدال کلہ اوتاد یم
بیکمان د کمان ازاھر بندی شوہ / پہ باور کښی بجملہ جار وکشاد یم

پخپل فضل یې لږ دې قید وتی نښم — که یې ما دي نظر وشي ازن ښګا دیم
د اشیرین اشنا می کښې یې لیمه کښې — د یکسې کښې لیده زه یې مدادیم
په ظاهر صورت د یاد لیاری کښې — په باطن له یادیو په اعتقادیم
کل عالم می په نظر کښې وار ویښم — او هر چیرې د اشنا په یدن ښادیم
چه ټینګ تن مې د خدمت حلقه په غوږ کړ — په ښادي کښې له جمله غمه ازادیم

په بندګۍ کښې عنایت رابانده وشو ؛
له دې مهر د مرزا په نامه یادیم

څه شان ديري د دنيا پريشان غم — په هر زړه کې اوريږي مننت د محکم
د اخوږ غم په سم يو بانده ترخه شو — د صحت غولي د وينو الم
د خزان د لمبو تا وتر عالم خوت — دريغ دريغ د بهار سره شبنم
لوړد لو رانديښي پزړه څرخيږي — څوک خبر نه دی د فکر له مرهم
والذت شهوة په خلو بانده خوږ شو — څکه هير شوی د حيات شيرين دم
يو تميل لهر چا سره محيط دې — نا اشنا ماهي خبر نه دی له يم
که په وصال به د ير قومونو په فرمان واي — که چا زده وای حقيقي لوی خاتم
د جهان نښاني واره دي پټان کښې — په پادشاه پورې ترلی به حشم
د اصورت په مثال ښهر زړه په تخت دې — معرفت لکه عيسى عقل مريم
د سکندر د ائني ننداره چا کړه — دا جهان په جام کښې چا ليده بی جم

له مرزا په عمل علم تفاوت دی ؛
د بحر هستي لهر چا سره سم

چه د يار په نام مين د ميده کړم — د غم ياد به په خوب خاطر مرهم کړم
د جهان وهوسون تر مي شا شو — مشغولي په هرمان د يار په غم کړم
پسين مخ به سپين او ښن د غلوم — پر دا مخ به د حيات صورت رقم کړم
ښه پتنګ چه کې به بله لمبه پريووت — او س سوزيا تي څه دي چه کم کړم

اجابت چه د دریاب په مخ کښې مات شي … رنګ نوم یې له دریاب سره سم کړم
عام وخاص لهسې حال د اخبر نه دے … چه یکوم تخته کښل یکوم قلم کړم
په نیستي کښې هستي تعجب دے … چه د اثاثې له محیط سره ضم کړم
د کثرت یعدون قطرات دے … چه فاني خوي فاني شي نوم یې یم کړم
د کمال له بیګانګي به فارغ شي … هر مخلص چه پیدا هسې حال محرم کړم
په یکتا نظر به واړه عالم وینې … کل اشیا به و رته جام لکه د جیم کړم
په دوستئ روح د قام پښتن ښت … اخرین به تر قدیم مقدم کړم
په یقین د بوه قطب لوی کوره … چه په ذات یې زندګي د کل ختم کړم

مدام یو وهر یوه ته رسید لے ⁘ ⁘ ⁘
دا فقیر مرزا ماهي مین په یم کړم

چه د یار د مین خون په خراب نړه رم … بیهوده به د نور چامنت په څه ورم
خپل اشنا د یاد د داغ را بانګ کښې شو … د دي داغ نقش به عین پلیمه ورم
د واړه کسے ولے د غم سیاهې وغ دے … او س یې څکه په سیاهي پسے لیده ورم
هر دین د ذره پمبن سبا یستر دے … بیاد ذره صوت هوړے د چه نه کا ورم
دیوه کتوله هر لوري بیل کړم … دد جنګ نا وکی د وبه لرمان ورم
د فراق له حاله هیڅ ویلاي نشم … مدام او ښي او یزاني په بانړ و ورم
نا زپرو ر لهسې حال خبر ند ے … د هجران د غم د رانه باروته ذه ورم
بیځ صوت م دم تدم ولي کیږي … په علاج یې کهي او رکهي او به و رم
محبت یې په مثال زنبور خانه شو … چه خوبنه یې پیري کوم ځان لا شه ورم
غم ښادي د عاشقان همخانه ده … چه هوس یې قبلوم انده یې ښه ورم
لکه روح مي خپل یار لهوا والو ت … د اخستر صوت به هم پسې ها لړ ورم

دا اشنا له لاس او را بانګ بل شو
د غم سپین هډ و ن نور لکه سکاره ورم

له چنانچه وما رمیت اذ رمیت ولکن الله قبله او معه او بعده ۱۲

په مرزا د محبت لمبې چو پير شوي
په د غم انښ به د پېرا و مړ پا خړ و ړم

زه چه دیر دی پرمین په ګلذار کړم — په هر څه کښې ننداره د دوه خپل یار کړم
که طالب پا نه يښنو کښې تفکر دی — زه بِ وس د محبت په تغ بیدار کړم
یو زمان به فراغت په باند نوي — که زه ځان پخپل ستنو وتر سنګار کړم
پهلو به لا علاج را پسې ګرزي — چه خوب د زړکو مې يېن په مهار کړم
که مجاز د حقیقت لره مخ واخلم — دا او ريښتي به تر پله ديو جار کړم
او باطن به په ظاهر کښې وڅرګند شي — چه صوت به خانقا د زه بیزار کړم
پهلو چه د معنا پسته ګوګوړي — وڅرګند به په هر څه کښې خپل دیدار کړم
که نور نور عالم بند دي بخواړي — خپل آشنا به د بدن وته ونګار کړم
چه داهسې حقیقي سفر په وکړ — مخلصان به پیر د بدن هاند قرار کړم
هر عارف چه د صوت کښې ځوخوړي — تر وب زه د مسکینانو په قطار کړم

ردیف — النون

د مرزا خبره تول د معنی زمنځ ده
چه غنچه ملوکه زلفي په تار تار کړم

لمر غوني او وسپن — بيا تازه يبي هم رُمن
ګهې زره شي ګهي ځوان — بيا ساده يبي مرجن
بخواره کښې د ترخر دې — له بنوبه پربه مين
عجب لوړي نژدې بولي — چه نژدې وي بخير کن
صوره شهد وڅرګند کړه — خوي د څرخ شي لکه ستن
چه نهال شو ستا لمر لاس — بيا په ولي وور ژن
که څوک نره وتا ترد کړي — تدبير دا څکوي په غن
عالم تا لره لار وي يوست — دګند هير بنا يستروں
چه هوس له دنيا غواړه — تل به څخ د غم رېخن

بدگمان یه تانسته کړ — گینه هر یو پټ یین
ظاهر څرنګ ارام — دوخ یه ورځ کړد اوهن
شیطان ځکه دروند دی — دی پرزه کښی که وهن
زوی پلار سره دښمنه کړ — منډ لوڼه لکه بڼن
کامل ئې نه شو د دوکونو — دغافل ستړی له چن

مرزا وای حال دغه دی
که څوک زیان که یا کټن

دبلبل چه اشنائی شوه له سمن — دده کل یمین راغی ته چمن
داتمام صوت دزړه په صادر وی — او دنره سفر ستړ کولی وزن
که هر څو یه حجابون کښی دی نغښتی — ددیدان یمین ووت له بدن
پیوس یه د ملکو نو پاشاهی کړه — دنظر یه نغښت ولاړشی له وطن
اختیاړ یه د پتنګ ته فهم نه شی — چه یه بله لمبه په ووت له چمن
دا اشنا محبت زوره پرباند وکه — دغه اور یه بنا بستر شی له گلشن
چه دا هسی شهادت ورځه موی — وبنادی ته بر سبر څی له شوڼ
پیا ورکښی له جمله اختیار ووت — له مره وسره یه ووت دی بی کفن
او صوت یه د یوسف بوی دمشکو — او دعشق لوی یه څی له پیرهن
کل عالم یه لدی بوی معطر کړ — دعطار زړه یه واخست له ختن
او ظاهر یه باطن پرورده کړی — هر څه کښی تماشا کړ له چمن
معرفت له محبت وریبد اشو — دبزرګی خلعت یه بیب کړ له قرن

دا مرزا وینا یه خامه رب وایی
او معنی یه عارفانو معین

نور سره سره خر شین — لکه علم و هستی دین
سر له نور پیژانده شی — نور بی سر نه پایین

مین ښتی بی دیدن　　دید نښم ایسی پرمین
عشق پعقل سنا یستر دی　　عقل نی عشق مروین
باطن وار پظاهر کښ　　هر ظاهر باطن لرین
معرفت دی تر توحید　　عبادت دی تر یقین
هر چه واره یکانه که　　پاس پر تخت بر خیزین
دمسجود دملائک شو　　خلافت پرده بنایین
چه پر اسم اعظم کښنزکه　　بی کرام الکاتبین

مرزا مدح د کامل که
چه یه دا فهم رسین

د اسلام گروه متین　　راپید اشوی لرمین
دنیا لښکر پر مات کړه　　تر د فتح له جبین
چه کمان لرمیان ووت　　ملک د وساته یقین
پادشاه حکم پر عالم　　هیڅ خانوی بی امین
عقل تله حقیقی ده　　دلی چار یکښی تلین
روح له حق خلیفه دی　　پای تخت لره بر ځن
له نور چاسره نه او سی　　چه څوک نوی د بوین
رنگ یه چالید لونه دی　　یو بیرنگ رنگ لرین
لرسیاز منو نی بیازی که　　د بی نیاز نیاز ښهین
د چاقهر یه هنر که　　د چا عیب که خیل مین
ځن دین په بیا پیری　　څوک د نیا عوار لر دین
ځن که ښی بی ویلو　　څوک نوا ییبی بسن

مرزا په پر ښونه ولی
نخوک وژنی بی سکین

نن خما پرخپل اشنا شے دیر مین … وار دوک لخپل مین دا رسین
کاه کمې د ذره په ملک کښ بادشاهي کړم … کله غم رات لښکر شي و د رین
بنده دیدن لکه باران په تازه کیږم … جدائي په مثال اور په ما لړکیږن
یتحمل خما خراب خاطر و زیګړنه … او کراه کوم د یر عالم به ښوځین
محبت خبرې کړمې تر لمبه دے … کاغذ به تیار یکوم کوتي کښین
چه قلم په لمبه کښي لغوړن شي … تر و بابیک کاغذ و ځښکل سهین
یکباده بړقرارې لخلوې پا ځي … که د ذره کا شعله تړ ژب تیرښین
د عشق او ډمي په یو عالم پریووت … په محفل نبږ خوک حر حصا وین
هغه رالیچ خلوت کښې پوشیده وو … په باز انعالم د غم خبر کړین
او قسمت په د هر جا جدا جدا کړ … لاس په نښې نخپل قسمت یسي وهین

او مرزا به برهان پور کښي ښد اده کړ
له اصلي وطن راغې بيا نښین

که جهان د حقیقت په لطر وین … سود و نیان د هر جا لخپل بین
که لاهوت له رسا ذکي بنایسنز دے … د ناسوت جا په د وغ کړ زنګین
دانایان په ظاهر کښي باطن ګوري … د جا هلو زړې و نور شو ستړګي پیین
تر پړ کوره یو هاران او بوه زمکه … او میوې ځن تر ځن شیرین
د مشرک اینه بوځنون د وه شوه … د عارف ستر ګې هم د و ګندي ذوین
حقیقي محبوب ځونک د صفت کړم … چه اخر مخړي را وړې او لین
نو به خاز له سو دوو زبان فراغت کړه … وا ره ا مر امر و نیم د مسکین
یو زمان هستي نیستي هستي که … د فرمان چار په وا ره دے متین محکم
سا معا یه د رموز په معنی یوه کړ … دوا صل ذات صفات دے لرمین

سالکان په سکونت له ره روان کړ
د اول چار په وار دے پښین

له غوث وقت خوراتت وحفظ عبد الله شاه

دمرزا مخ می ومخ ته آئینه کړه
د بینا سترګو لیده د یړ و یېن

بس ترتینک چه د توه ولیده روښان
دا لید ویرېږ مېن کړه عیان

بینائي په روښنائي باندې شیدا شوه
د خپل ځان خبر په بیا مند لګان

لهوس و هوس وته روان شو
د صوره حجاب یې واچاوه لمیان

څکه مرګ پر وصال د یا وغوښت
په ژوند وون شو جدائي په باندې ګران

له فنا په بقا هسې رنګ خوښیږي
لکه سخت بندي چه خلاص شي له زندان

چه رضا به د آشنا په رضا کښېښو
تر ګراني تر هسې شوه پر آسان

له فنا تر بقائي پوري راغي
د کمال و بر پر نشه له نقصان

معرفت په تر توحید پوري دوست
د ایمان پرملک په نشت بې امان

بخاطر په تل تل نور بهار شو
د ګلزار اندوه به نشت لخزان

هر زمان به د معنې پسته ګوګو رې
په هر څه کښې شته نښان بې نښان

دا مرزای د خپل زړه په رڼا پوه ګې
تر همه یې پهمه کسې همه دان

بو لوي می د هجران تیره خاوند
چه همیش په خبر زړوکه پر روهان

وسکه غم د حیاتي سرمایه د ې
په چا باندې د غم کړي بازارون

که پر خزانه ورشي کلکل
د فقیر په زړه کې پروت دې انبارون

غم اندوه دی لوړ د لوی غلبه شو
عجب خولې د الګوي لکه مارون

په بنا کښې چه بنیاد د آشنائي که
جدائي په باندې تل که ناتارون

پر بانزوی لوي لوی اوښي د دوی
لکه د ژیړ وه پسي تشنادون

ماوي ته به حصه د صبر وکړه
ګرمي اوښي راتان کړه حصارون

چه جرس لفراق نعره وکړه
پردیسي زلمیتو وترل بارون

د ځم ګړي کډ ولاړ لو رپلو ریې
لکه یکنړ انبوه کښې وشلیږي هارون

۱۲ اسپیل

چه خاطر مي پاشنا پسي کوښنه کړه
لکه مست قطار څکوي بهار دون

چه دا هسي پريشاني دره باندِ زور شوه
اي مرزا اوس که ده پر کړه ازارون

که د زړه د حال خبر شي تر مسکين
لا لر يار سره همدرد همنشين

د معنی اصل ده هم پسي وغواړه
په صورت يي ته همه عالم مهين

بدگمان دي د يقين نکسي کښنووت
چه د الوبوا څ دوه وين دوبين

د بي فهم سره هسي رنګ سزا ده
چه د زړه تخته پر توره ستګي سپين

د اشنا له ساده کي نا اشنا شو
د کثرت جايه و اغوست رنګين

چه تمام وجود عين کسي نشي
د ديار مخ به يکوم ستر ګو وين

محبت دي وهر چا نه رهنما کړه
د هر چا زړه دار و شو خيل مين

چه هر شو کړدي پخپل ځان پسي ستانه کړه
اې کفر پخپل کفر د دين دين

وهر چا ونه د خپل رضا کښيښو
حق پخپل و مسلما هندو امين

په زنار تسبيح د راغکو دوه دواړه
ته هيش پسي پر د اخپل چا منين

معرفت دِ د بند يان ازادي د ؛ ؛
د مرزا د زړه تکيه د سر با پلين

د نفس ګ پسر و لي کړه نادان
په نادان پسي پرورش تر زندان

نتيجه به پښيماني لِ ديځا يو سي
که پر مين همنشين شي لړ بدن

تر و هالړ کړ ارمان کړ فائده به لوي
چه د يک پر قوت و رشي تر سندان

اوس له نفس سره جنګ د زړه لره به دي
نه چه بجره د خواري شي جاودان

په هسي غليم خلړه سرفراز کړ
چه پر ورک پر د يا مين شي ودان

هر زمان پخپل اختيار بادي قادر يي
که وقت و تر پيدا راوسي کادان

له فاني جهان تله دي دم نه دم
د مهلت طمع به څوک له کړدان

د صفات جام پيدا ت د مرتب
له علت د به پيدا نشي عدد دان

دختری پمعنا هغه پوهیږی	چه پیر فهم رسیدلی نه ندانت

ردیف نون

ای مرزا که هر څو دیر لوی وییل شی
کل صفت دی له بواڅی همدان

کمه سحر کوه کرپیا باندی تبون
که هر څو پیر نیولی وی نو اَیر نشی
دخلو رعنصر کت پر پل کښی وت
د هلک خیون پرین ده کړه اتاے
یکبار که د نفس پر ښغت پسے ولاړے
دخفی ذکر له ذوق خبر نه شوی
رحمانی فکر د نو کړه د ویخت
دعا فر خاطر تمام اندیښنو خوند
پچهان دکمد لیلو پیسی دوهندی
پینځ دو دیوه عقد تکبیوزے

چه دا هسی یو فنا د پر بله موتن
دا دنیا د تخنه لغزی ته پیچن
دمید م دوی تخله خیږی بون
دکالکواهادی نیر شوزوی لون
لخو بنبت د تنده ی پدی دیون
پغفلت نه د چاپای پدی وسون
اوس خاس د تخه وکیس دزه تون
دوی داهسی بوی نشی لکه کون
چه د نره پحال هم کنګ دی او هم کون
دغه دین دنیا خوند دی نیون

ای مرزا ظاهر باطن به ورنغر کند وے
په کامل به د معنی ستر که کړ رون

دیر منت لرم له هسے ښه ښکن
په ادب می د توحید پښتن وکړه
تیره لور د الا الله پرراپلاس کړ

چه می بیا مند طریقت حریف
په رموزیه نښان راکول په پټن
چه پهٔ نه غیر الله د زره وسکن

[illegible] ... یحیی الظلمات الی النور ... الله ولی الذین آمنوا ... [illegible]

[illegible]

خو لګار لګا شال خالی نشي
د رنګ پر هنر په هالر پر څرګند نشي
د ذاکر خاطر لغیر پاکیزه شو
الا الله پاکیزه تخم د وحدت دي
د مشتاق زوندون په وصل د اشناد ي
یلګ وبد یا زړ دي تخبله جدا دي
د غمر لوی نوم پر هر نام مصلک که

پر پېړی ګلون نه کړی مالن
چه کوره جام بیا پیدا منځی دوبن
چه هر تفس په ذوق شي لسحن
نه کړه اوس د باور پر اوبوین
د حیاتی نشي بیبیون
لمیو شي سره اغزی لوی کر ګبن
که هیڅ نوم په بېرون نه دی لا ګمن

ای مرزا له د خوی بهتر ی نوی
د سید تفاوت څه دی له بانبن

پیوند ومزارع تر و کړه سیان
د حضور زمان لذت خبر نه شوي
د حرص طمع ي څه دیر اوبند ده ی
که حریص د زر زر پر تخت کښیني
د غم بخت د بختور حساب نه دي
بس د هغا عجب جواب صواب ور که
د مغز په حقیقت په نظر وکره
خو باطل په په تحقیق خپل بیل کره
په پریشان خاطر په چه فراغت کړه
تقلون د تر دي لیر واند یښنود ي

د زړه ذکر دي پښتی شر بولیان
تر د ګاندي تخم بنسلي ای ابغان
چه پر مکه کښی ورښتر کر عنت دان
د قانع تر فهم کښ سبدي بي ګمان
زنار دار کر ورکه ورتر دیروني ګلیاني
چه بخت کلام دي وایه سبحان
ور عشق وینا مکر بسنه په روان
د عقل په غلبیل کښی په وچان
شیپیر ور څه د بیا رګیر باند پلان
کل په باد پوري تکیه د څه یکان

خود جهل په خویون کښی محکم یی
د مرزا وینا بخښه اروی پېتان

که د اوو زی د نا سوت لتور بڼ | بیت | پساده جام بیا مومی مالن

ملکوت یې پاکانو ګټلی هار که
او لاهوت یې معرفت د عارفان
تل یې ذات شه یوه ده بې جهت
یو عجب بنا بیست همیل یې دي پیلي
همیشه ترې د اخلو چادر د لاند
پادشاهان یې تر ابد حلقه بګوش وې
پرسپین مخ یې تور زلف جاوتلي
چه لرهسي محبوب ئې اشنای شوه
دیوانه کخیل عقل بیګانه شو

جبروت یې د دوحانو سها ګڼ
چه هیڅوک یې خبر نه دې لیږین
په هر لوري یې د صفات انبوهي ګڼ
چه هر ایک یې لا را اتر کرین
عجب ذوق و تماشا که له سجن
درویشان که زرون کړې د عشق کهین
د بنا مار و سر کاروي لچنده ن
د د بنو و دسره صلې بې بنده ن
په دیاب باند قدم بې د بې یمن

د فقیر مرزا په کسي قدم کښېږده
د اشنا د معنوي ستړکو بخن

چه خپه زړه قرار متابعت وو
داعنقا چه د وصال هوا لوق
په اسمان کښو معلم د ملکوت و
چه تبتن خپه پلار کښي لوم کښي بنو
د ادم صورت لغاد وزه لراوړ

یګانه روح مې ټهي و محبت وو
داخماروا ح د ده د زړه خلوت
او د زمکې مخ یې د منډ طاعت وو
چه دانه یې د غر ادم خلقت وو
داد حلم نو د خاور لایقت و

سه ا ور الجبروت من الجبر وهو الغلبة وعلیه رحمه ممکنات افعال و صفات حق را است پس اول مرتبه سلوک رفتن است از محو ذات و متخیلات معقولات به عالم معنا و ارواح و ملکوت و بعد ازان سیر است از ملکوت با فعال و صفات حق و بعد ازان رفتن است بذات حق که از لاهوت گویند که مخفف از لاهو و لانات است یعنی چنان جرش گیرد که نه توجه بنا باب دارد و نه بجا جبر است بعون الله ۲ سه ۲ قوله یو عجب الخ و آن همه عبارت از معرفت تفصیلی است که هر اد بهاب صفات است ثمانیه که وجود و حیات و علم و اراده و قدرت و سمع و بصر و کلام است و این هشت را قایم بآن ذات دانی که بسم ملت الله است که تعبیر از رجوع دانی هشت صفات کرده است چنانچه قل هو الله احد ۱۲ از د بضمیر غائب است که هو است

ملا محمد عبد الغفار صاحب دام فیضه ۱۲

د خاوند په نژدیکانو کښې مې وکوت — چه په لوح یې لوم کښلې د لعنت وو

د اخماد زره گمان په هسې وشو — چه کښان بالکلیه مې فراغت وو

د السنه یې خانوم په بدی وکیښ — په خاکي آدم یې خر لو تهمت وو

او خو څو که دې په طاعت غرگي نکه — دغه کبر د شیطان د شامت وو

معقوله مصنف سره ۱۲ — لنکر ۱۲

ده تمام عمر بندگي یې هسته کړه — د پند از گناه به بردرند نه مشقت وو

د جاهل غوبن سره دې پوړ وړ — د اگفتار مې و د انا نه نصیحت وو

چه مخوف برجا کښې یې استوگه — په تحقیق یې بندگي کښې معرفت وو

دمر زا عقل تکوم ځاے رسے
د اکلام مے له استاذ اشارت وو

اے عاجز بنده مست پکوم الله شو — په اختیار د امانت په بار خرسند شو

پخپل قصد د عجب ظلم یخان وکړ — له څه جهل و خوار تر آرزومند شو

نو هرگز د خلاصه فکر د مکر — اوس چه بند د خپلې یمین پکمند شو

بس پاکان د ملکوت د پرځاے پریښو — د ناسوت په غم تنگ بازار کښې بند شو

د وحدت بقراري دې صبر نکړ — د کثرت په عد دون کښې پیوند شو

پاسمان کښې تر مسبحو د ملائک و — او په زمکه د حیوان عالم ریشخند شو

د جنت جام یې کړ د ر څخه وکښنه — سر تر پایه په تمام عیبو څرگند شو

د غفلت پتاریکي کښې د دخان هیر کړ — دیقین په اصل یو گمان چند شو

تر اول یواځې یو یگانه خوبن و — اوس پخپر ذره ذره پراگنده شو

د باران د اوبو اصل سره یو دے — اوس نو لې چه زهر چه قند شو

دمر زا یه رونا د یر عالم پوهیږي
پر نادان باندې گناه د دانا پند شو

حق پذات یواځې یو وو — یو بیشله پاک فرتو وو

یکتنها او بې شریک — مخلوقات په نیستي گړو وو

چه دکن امر پیدا وکړه — کل صفات همه په شو وو
په زمان و بلا وزغاست — بغیر پټه سا تلی خو وو
له وحدت په کثرت شو — نور پلو ورې دواړه وو
دی لاهوت په مخ نولی — د ناسوت خوشه ننګ پلو وو
احدیت شو بعد دکښې — په صفات کښې د ذات ډوه وو
هر څه چه پردې کیا هون — لوی چیات دوار ونو وو
که بهار کښې خزان شی — کښې کښت شی کښې لو وو
کښې نون په دوه الف کښې — کښې هم د وړاندې وو وو

لې مرزا مقصود بیا مند
چه سم کړې دې داګو وو

څه دې زده چه دا صفات یا صفت څه وو — یا د ذات اصل د کوم ځای چه پرزه وو
ستا را تلو وی او اول له کومه ځای — بیا به پس له کومه مکان هو غږ وو
څو اول اخر محال باند رانو دې — لکه وور کی بیتی نو دې ده وو
د دانا په دانائی باندې پیښ نشو — د غفلت ترسره لاندې شو اوده وو
بخاطر دې د غفلت فکرون دیر شو — اند بیننی کښې خوییږی لکه ده
د کثرت په پیر حساب کښې بیګانه — اوس و بیننه په و بیننه یو جمله وو
بیوفا په تشرسمنو پسی ولاړ — نو نو عالم که فراغت و خوار به تر وو
عجب نوم د دحجاب پخ پسر کښې شو — په هوا باندې چه پیر څره او به وو
که ذره چه د سایه بیان کښې بربینی — که زنی به زور جمع د ساره وو
په نیمګړی صوت د څر له نازیږی — که په سیو ړی د نم د و شو به ندو وو
بخیل شک د خپل سخت کانړه تر کانړ — د یقین پنا وکښې وسو لکه خر وو

له دې سوز دې یو بجید عزت بیا مند
څلې په ځلې د بنا یستر ستر ګو را انجه وو

ردیف القاف

داقدسی جامه دِ واغست روښان
دفقیر مرزا په کسې کښې لیده وِ

ځوروند ون دِ ډګ پیشر — مقصود وغواره اَبلَه
ترسنهرګ و تاثر دې دې — تر غلط در و محی لره
دغه تنګ زړه په پسنو — دَاخلاص لاره ده کوته
ځو دې ستر کې بینا نشی — نه به نمرو یني نه مه
د حرص بخو بچن بی — تش پند رد ربانِ پَه
فقیر چیل فقیر یې که — سود و زیان دې له پاپړ
زنبور شهد خزانه که — که د رپات شوه له زه
چه لوئی په دنیا غواړې — ځان په ور ولي ته چه
چه رضای چیل نوی — تخت هلک لره لومه
له یوه چه دوم غواړې — له یوه ورشی ته ده
دَپرون وعده دِ نن وَ — نن دِ پات شوه ته که
پس له مرګ به پښیمان شی — سود به نوی له وه وه

از آدم زاد

ستا دَ سود خبر دا دَ
چه مرزا کړه موجه

الالام

یو عجب عزت به بیا مومی علا — چه طلب که د باطن له فضلا
دَ کامل دَ تلقین هسې رنګ تاثیر دې — چه نا بود غیر یه محو شی به لا
دَخناس له وسوس به یې زړه خلاص وي — چه دایم په ذکر و فکر شی مبتلا
په نفی به لکل غیر و پاکیزه شي — چه اثبات په لا الٰه کړ تو لا
عرش الله و هسې زړه وته ویل شی — چه مدام د معرفت بنو رجلا
د صوت دا اهل فهم نه سیرنې — چه ثمر کند له غیبو والی عقلا
هر زمان به یې په لوح محفوظ وینې — قام په قام قالو ابلیٰ او هم بلا

ردیف الیاء

ځنې ځنې ذوق وشوق پیښېدن ته ... څوک د حرص په عقارب وې مبتلا
یو بیو به وفائې ځنې بیا مو بې ... هر چه اوسې همّا گا نو اعملا
ظاهر بین عالم به څرنګ باور که ... چه پېراو رېبه او به درو ېد لا

د مرزا خبرې واره لاس پلاس دي
چه هوري دوري په غواړي جهلا

کوم امید په فاني وران نړی ... چه فرصت په یو څو پهر څو ګړی
د بې نیاز په عهد ځنګل تکیه شي ... چه ذره مین په باد پورې تړي
سراسر دا ایرو خلې دَ رَ وِ شي ... بېهوده د شکوې دې غړی
بهار زو بېسې چه تلې سزا د اده ... مین وې په خلقې کړې رنځه بې
او به دې طمع ستم لار دریا به بند کړه ... لور پلور دې دیت کښېښنوې اري
دعیا ځنځیر په سخت پغار کښې وت ... چه حبّ په تربله وپستی کړي
د ځواني بهار په ځنګل تازه وو ... د پیري سهیل په وچ کړي چمن
د قدرت لمح رنګ په بلا وهې ... بخته تور ویشته شو سپین لکه وړې
د دانا پوهه مدام په اشارت وي ... د نادان ادب پقهه په چړې
په اوبو به د زمزم شکله سپین ... چه پېدا تکښې دې توره وي شمې
په اولې تور زیرته هوس کړ ... اوس ادمان کوم ختنېوو خوبې

اې مرزا وبینا څه کند ربښتیا وایې
څو ګو یا ژبه د نه تړي

اې چه ادم صفه د نوم دې ... به ذات کچاري اصل د کون دې
سر ته پای څه حکمت یي ... تمام وجود دي علم نجوم دې
که هر څو ته یي باقي به نه یي ... که یو ځل نیست شي هست معلوم دې
یکمان هست یي پهستې مست یي ... دانش دې نښته عقل دا ومرد دې
عقل به څه کړي چه ویښ په نه کړې ... وجود د غور دې یساره موم دې

لطیف لطیف کړی حجاب به نشته
دخان حجاب یی لګان پاخه
ټوندون که غواړی په مرګی وموه
په مینځ یو نشه دوه مه به څه کړی
مقصود حضور دی نسیان څخه کړه

کثیف حجاب شوله ذات محروم دی
چه هست به نیست شو هغه معصوم دی
د رحیم رحم پیدا امرحوم دی
دوئی بلا شوه شرکت به شوم دی
مجهول به څه یی اصل معلوم دی

عارف ذره شو د نمر په مخ کښی
مرزا چه رنګ شو کامل به څه دی

ن څه په ځیل آشنا محبت ویر شی
بی له یاره نور هوس په ما حرام دی
که آشنا څه دیدن دی په لیمه کښی
دغه ذکر می څراغ په خاطر بل شی
مخلصان چه د باطن په علم پوه شوه
پهر لو چه د باور په سترګو ګوره
بی له یاره می نور هیڅ په خاطر نشته
ګوره د لیلا به به د سره په سترګو ګوری
چه تشبیه له شش جهت منزه دی
عارفان د دوارو کونو نداره که

وار د ولی له چپه مینه را بر سر شی
او په څه به می یله غم وزره تر تیر شی
نور بازوی پهر دار لکه شبګیر شی
دا یقین لکه پانوس تر ده چا پیر شی
په ظاهر به څه حاجت په ترور زیر شی
دا کلی اشیا څه یار په ځیګر شی
هر زمان چه اشیا د کړم ځان ځنی هیر شی
د معنی دیدن باریک د پنځ فقیر شی
بیګانه د لی څلیږی د شمن دیر شی
هر جواب می د لید لی ملک دلګیر شی

د مرزا خبرې نرمی ترا وبه دی
او ټیری په ظالمانو تر شمشیر شی

چه څه ګوری نظر په د اصفات شی
په اوبو دیګانی تنوم دریاب شی
په باربار وی دیار ثنا ویل
زور په خاموشی کښی نه سهیږی

د صفات استوګه څرنګ بی ذات شی
چه بر لبز څه بیلیږی قطرات شی
په ادب می له سره طوافونه دیر حیثیت شی
که د ژب جلب نه نه بویه زیات شی

د صوفیه دا رواج څوک دی دعوه که
د غړ ذره کې نفی کې اثبات شي

احوالات د سر ویښ دی له عالمه
د ګفتار به بې مجال بانګ برات شي

د هر چا عقل د اصل منتا به دی
لکه ښاخ خپلو ولیو وته ثمرات شي

په تحقیق مسلمان کس بللی بویه
چه ایمان یې په قرار تن زکات شي

معرفت ئې د مجاز روښنائي نه ده
چه حجاب یې په یو وار او په فنا شي

پیر کامل توحید غم پیهان وخوت
بیځ که هر څو دی محکم وی خو بې ثبات شي

چه قسمت به د مرزا تر یقین وروست
چه هیڅوک به یې نکم که نه به زبات شي

پیر کامل د رحم ورد دی
وور یې لی لوړ پلو دی

رحمت جهان به ښایسته کړ
بیا د کل ښایست انځور دی

معرفت څخه پیدا شو
عشق د عقل بلا رو موړ دی

رنګ به لږ کړه له دله
فهم نور محبت اور دی

ایري سکور لیوه اصل
یقین سپین شو شیکي تور دی

تیر مګر یوه وړین
د فانی اختیار لا نور دی

هر چا سره یکتا شو
علم و حلم هسې زور دی

بود دریاب دی بوه زمکه
کنی خوبنش زقوم شوی دی

داسې له یوه پښت
عارف وینی غافل کور دی

هر چه د امعنی نه وینی
روح مر صورت به ګور دی

مرزا مدح د کامل که
وناقص وته پیغور دی

که قرار دی په زړه ذکر د مذکور شي
تا پوهی بد بد له په شعور شي

پیدا اسره به د سر د یوه شي بلا
خلقه به د رخ کنند پیدا شوی شي

چه نه رنګ نه یې مکان نه یې لوری
هسې مخ به پیچیل زړه کښې حضور دی

هغه زړه چې د ګمان په تیارو کې ووُ — یکباره به د ایمان په رڼا پور شي
یو پېښو به د لو وارده د ژر کند که — هغه کړه چې به آخر د تر حضور شي
د لاهوت یګانګي به سایه نشي — که د ناسوت مې د کثرة په پانړ پور شي
لکه ذات په صفت کښې تجلا کړه — له عارف به یکوم حجاب مستور شي
هغه زړه چې د دیدن په خوبنی مست شي — خبر وا به په ځو د قصور شي
که مجاز د حقیقت له مخه را خلی — بیګمان به سره لمبې د کوه طور شي
که رموز د معرفت له حاله و کړم — هغه تېر ګناه به مدح د منصور شي

د غفلت په اند بېښو کښې به نړاوسې
چې مرزا عنده په حال مسرور شي

دې فقیر ویلی حال دې — دا د حقیقت ارسال دې
یو صورت ځلور به حال دې — کښې کښې یې احوال دې
هر زمان سره دعوه که — پدا کور کښې یې جنجال دې
یو نادان د کبل بدی که — یو ناقص او بل کمال دې
کل هجران به دې له کفر — به اسلام کښې یې وصال دې
ځوک طاعت او ځوک ګناه که — که ثواب که وبال دې
یو کلام یوه معني ده — یو به خوی ځی یو مثال دې
هم کیسی کښې دین ن شي — بیا له مخ سره خال دې
خود بایع او مشتري شي — بیا مناع او هم دلال دې
تمام شمع د مجلس شو — بیا سرو د که هم قوال (گوینده) دې

سله وذات حق که غیب الغیب غیب مطلق است و تعبیر ازان به ضمیر هو شده است پس او
خود را چهار حالت فرموده است که اول و آخر و ظاهر و باطن است غرضش اینکه ای بنده اگر بظاهر عالم نگه کنی آنرا
آیینه باظلکیت من شناس و اگر بباطن عالم نگه کنی آنرا آیینه باطنیت من شناس و اگر به اول عالم نگه کنی آنرا آیینه قدمیت من شناس و اگر بآخر عالم
نگه کنی آنرا آیینه ابدیت من شناس چون دکمال این چهار از حسن کمال ذاتم شناسی و چون چنین شناسی گر بیچ چیز از من محجوب شوی ۱۲ ۱۲ ۱۲ ۱۲

د نخوړ دزړه طبیب شو
کامل بمرد معرفت شو
دَ توحید دیوه شُوَه بَلَهْ

دخیره ستر گو کتّال دے
دا جهان پر ما الا مال دے
ځکه نیاده خبر یه مجال دے

دَ مرزا گمان په وَس بد
اوس له مرواير و محال دے

د ابلبل چه دیروَ بیږی یے
گل د حسن بازار جوړ کړ
نه قدرت لری نه صبر
محبت په مشکل جال شو
دَ ازل قسمت و گوره
ازمو ینت په ځان تیر کړ
چه لځانَ امید وا خلی
د مقصود دیدن په وَشُ

ذره په موج که نه سهیږی
په تعجیل ترده تیریږی
عجب کښیوُوت نه خلاصیږی
لاعلاج پکښی تپیږی
نه به زیات شی نه کمیږی
چه واصل شی نه بیلیږی
نور په ځه بانډ ویریږی
عارفان دے نه ویریږی

مرزا خوښ دے خوښ به اوسی
هر چه شوی هغه به کیږی

که په رحم د کړه ما باند نظر شے
په د الزړه می عجائب داعو یَښی
په ځم مَلهَم مَن ده همنشین
د غه داغ چه می خو بکړے بتازه یم
که پغم پسے زغلم لما تبیعی
یو زمان که د زړه حا په شه باور م
په طالب بانډ سختی دے د نل تتل
خراب دا و ے دیدن صبر نکه

تو رشیه به می بَدَ لهٔ بیعر شے
که د ایار پیس حال لما خبر شے
کشکے لا دا باند زیات د غه اثر شے
د په ها ر په غید د م حال بتر شی
چه په قصد د کمو لی کړم شجر شے
هر یو حرف یه ته د هر یو ان د فتر شی
چه هر دم به په مقصود پسی سفر شے
په طلب یه ښه جهت دا ته کمر شے

یعنی [illegible] الفاظو کښی ده

ع خه شان ۱۲

نه مکان نه یې جهت شته نه یې مثل — دغه هسې دید به څښکل مېسر سي
کل اشیا د حقیقت یې رب وائی — یو صفت د یوه حرف کې مګر شي

که هر څوک د خپل هوس په مېن تللی
او مرزا دې له دیدار بهره وړ تي

تر قدیم یې تر تشل یې — د عاشق په ذره کړل یې
پر سپین مخ دې را خپرې کړې — تور زلف غونه د لي
په کانه کښې د کړ غونځې — د عاشق د زړګي ولي
یو زمان مې نه هیرېږي — ذر غونه څما پر دل یې
حد پایان دی منده نشي — هر کلیات یې چار و تلي
د کثرت په کیل دې ذره وو — تن په چار عنصر را غلي
یو لطیف مې د روغ کړه — خلقه دي په را پي یلي
را اثر دی تر بڼه سر ګو نو — وهر چا یې رسید لي
کم دلیل دې لید ې نه شي — په کمان څخن پو بنلي
اره او ه پر هغه کس دې — چه یې تر نیږي لیدلي

وا په ستا د مخ خبرې
د فقیر مرزا ویلي

د کامل تر قلم وُ وریې — د همای د دولت سیوري
هغه ذره له غم خلاص دې — چه په کښې ناسته دا توري
د اسباهي مثال عینک شو — کل معنی ترې پوړ ګورې
عجب نور حرفون ګوره — رهبري که لکه ستوري
ستوري کل پر یوه مخ دې — که پرېشان دې لو پلوري
هغه کس به غلط نه شي — چه له هغې خپل سر تر غوږې

سه کره عبارت از تصرف تامه او ست چنانچه فسبحٰن الذی بیده ملکوت کل شیء و الیه ترجعون ۱۲

پر یوه او ازله شوق — عام وخاص وټلته ښوري
دهرچا عمل ګواهي لي — څوک شاګ څنِ دوري
دلجهان په نعمت پړ دے — یخور دکښي دے وچ موري
بخت هیچا فرېد لی نه دے — نه یې څوک په بها پلوري

مرزانن پقلم راوړ
دَازل د قسمت غوري

چه د قال د حال خبرې چابنیولي — غافلان لکه ژوندي پمر شمير لي
دغمر کم د صوت او د مغني — دمرده وهلي پري دَخلق کلي
چه بيا حيا لذات خبر نشوے — هر حیوان څه انسان نه دے چه بللے
دهغو به روح په وخوات زبانیني — چه خناس مخیل لعنت کښي وژلي
دګمان به دریابول لاهو کیږے — دګرداب په مخ کښي ګرزي لکه خيلي
لمجازیه بساط دے غورولي — ژنلوے هانډِ تيار دے سواره يلي
اماره او لوامه پکښي شطرنج که — دالښکري پهرهاز و ټلته زغلي
نوکوان به پر شده دنيک خصلت ګوره — بیا وتلي به خیل خیوت پروېشلي
بدګمان لکه لنده غیرت به ژبِ — کمر دلیل دِهر زمان وبلد وے
نامشروع و وتیاد وے پمثال عشي — په قبضه باندِ به کسي نه سو ولي
دغم قهر بقوت لنده څکوبن — او ریده به د ګلِ ارترو ره ختلي
بلا واز به زره پرهار وکه بمشيل — په آند وه دے سر دے شیطان خښلي
وِبه تر به څونګ تلوار دے — لښکري قراري کړي لکه ځلي
او دازره دهرچا ځک دے دوارو — دداو پیچاهر به زهر دے لړلي
داد نفس عالم به د ویزي کي که — او د روح عمل به کښي شیطان څملي

مِنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ ... الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا ... وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ... لَا انْفِصَامَ لَهَا ... بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى ... فَقَدِ اسْتَمْسَكَ ... بِالطَّاغُوْتِ ... فَمَنْ يَّكْفُرْ

که قامون پجهان کښې تار پتار دی
لر مسکین سره دهیچا سیالی نشی

فقیرانو پخپل خان کښې پیغور اندی
چه پیر کړه تر پل دړاو ړی تللی

ای مرزا و خپل صورت و ته نظر کړه
امر و نهی پر هر چا باندې راغلی

دمخلص بنده هشت بهشت نازدی
که خطا دی سر به برخه کښینبو
زه چه هس پر امید یو پر او سم
معلم به خوب پخو پر بیغمی که
دپساره حساب به ځوک و بلای نشی
حد پایان به پیر ځوک چرت پسی غوا لی
چه پیر لانی وی پیر شی له موج
دکا مزیوه بیحد لو رنړا شوه
وهر چا و ته نغری وهی پر زور
پر تحقیق به منزل ورته مقصود
که تمام دمحبت پر او ر و سوځی
فقیرانی چه دذوق کو نو پروانکه

پر بهشت باندې مخلص بنده ایاز دی
تر قیامت پوری در دتوبی واز دی
بدکو رکښی دا سره نیکخواه غماز دی
یو بیځلوی دنیا ب زبون جهاز دی
پر دهیچا پراون دو دلیل چاره دی
چه پیر عقل تمام شوی په اغاز دی
دامید لاس پی نولی پا و باز دی
دباور لاس پیر پهرلوی دراز دی
دنیکبختو همای دغر او از دی
چه اول پیر قدم پښی پر مجاز دی
بیگمان لرهسی سوز سره ساز دی
دصوده پر کمینی کښی په اغاز دی

لای مرزا وصال پر رسم منده نه شی
تر کمان و اته دخپل صورة گذار دی

چه دهر زړه کی کراس دی
پهر چا کښی پیر غای ساز کر
چه وسواس پیر و سینه ته
چه لر حق پر غفلت شی
تر پیر غیر مشغولیږی

یو پیر نفس او بل خناس دی
وهر زړه نه پیر وسواس دی
مِنَ الجِنَّةِ وَالنَّاسِ دی
چار شیطان که دی لباس دی
عبادت پیر دخراس دی

له پر مرزا کلیات نظر و حقیقت راست یعنی ظاهر و باطن لازم است

هغه زړه چه اشنا ته وي | عمارت یې بې اساس دے
د ریاکرو ریبل که | تمنا یې تیره داس دے
د باور دانه یې نشته | تش کمان په بد یاس دے
د مقصود طلب کې بوې | څو اختیار د بخیل لاس دے
کړ نا کاه لالاس واوړې | صوت د ګوین طاس دے
ښه دے درست په هغه لورے | چه یې داخسته حواس دے
غافل خان بخیل هیر کړه | دیار یاد په هر انفاس دے

د مرزا جواب په غوږ کړه
د کامل تلقین الماس دے

اوس مې بیا په خراب خاطر شو نوی | داشنا لر غوني داغ خو دې ځګوې
دغه تور زړه به مې هسې بنایستر کړه | په اول بهار چه وتکین ئې شوې
د عشق له تاوه هسې رنګ ځلېږي | په ظاهر د باطن چار کړه دغه لوې
لکه مخ لره خال و خط سره زیب کړه | هسې سترګې بنایستر توبا نروي
چه دی اصل سیاه و رنګ یا ځي | رنزار وڅه به پر هغو سترګو تیاره وي
بیمنځې دوار و مثل حیاتي دے | او بیا د ت د صفات استوګه نوې
زهېشه د چیر اشنا یې بد پایم | د ماهي حیاتي هم ځواو به وي
د کثرت و وحدت څنګه تفاوت دے | لکه یخ چه رنګ و نوم به بیاره وي
و خود بین له یرحا و بلاې نشم | دا دخولې خبر نه دے زړه مې جوي
د اشنا مین خپا یز ره لګیا شو ده | د اشما زړګي د دوی د ړوي
د خپل یار جدائې هسې په ما کړه | لکه روح چه له صوت لوا تر وي
کړ د خپل اشنا قربان شم با لکم نشتر | دا شتین د اشنا دے تر تیل ړوي

د دې زخم په علاج هسې رنګ پوهېږم
چه نې بیا د اشنا به وي مرزا به نوې

هر سړی چې دنیا بچار عاقل دی
چه سړي په سر کښې عقل پل دی

د هغو چا معنی دلې ساز بېري
چه سل سړي نادان پهتي دانا پسر دی

چه اول هلک پیدا شي دی زوی
او لر نو رسو د زیان لا یعقل دی

په چا کښې دی خلو جنس د عقل
صحیح شوی دا گفتار په لا بل دی

د شیطان دانش عذاب دی کم باوري
چه په نغوږ بد لیوه د تور ځنکل دی

دینکو دیاره په واشا دت بس دی
چه بد خوی لکه اغزي د سره مل دی

چه د نفس خوی نادان دی که پیري وي
تر د واب په لا بتر کنږه جاهل دی

که د لیل سمی لر ریم مقصود غواړي
چه طلب کي مقصود نکه نا قابل دی

او د ذره دا هل مین په طاعت وي
چه امید په د جنت بند منزل دی

پخپل تپښتنا پسې گو ښسښ که
د نغښپل وخپل خانه محاصل دی

ناتمام په د غم هسې خوی بالښي
چه قانع په د غم همر لبن حاصل دی

د دانا دانایي تل هم خواغ شوه
چه کل خوی په جل کوي لر باطل دی

واړه عقل مسلم شي دلې باندې
چه د روح په نعت چا کاند کامل دی

او سدام په ذکر و فکر مشغولېږي
د ذره شوق به دید اتلتل دی

چه عارف تخلقوا باخلاق شي
د صوفي صفت په دست هر فاعل دی

چه د اهس دی کما لیجي په و وقت
بس په د درویش کاملهم مکمل دی

پر مر زلی د معنا عنایت وکړه
د ناقص عالم نظر په اوبهکل دی

هر سالک چه سلوک پلا کښې سم شي
د غم خوږي چه په صنم مر شي

د غه عقل چیر چو عشق بانده شیدا شي
د عرب مین گوره چه عجم مري

حیاتي به تر ابد ابر ژوند که
عاشقان چه لر محبوبه محرم مري

تر نو غمر بنا دي په زیا بنا دي خو وي
چه هسې محبت کښې دم په دم مري

معرفت په عارف د زړه خراغ کو
د توحید دپي چه پله شو تو ستم مري

بد گمان د نابینا و رنځوری ده — چه صحت قدر ئې و ریشی الم مری
ذوق و شوق یې اندازه بغولی بر مشت — چه بنا دې یې بکمال شوه اوس غم مری
عنایت د مسیحا و رسره مل شو — یې افسون یې کړو مار کړی لسم مری
وایه چار یې په امر یو ده کیږی — بدخواهان یې په لړ د بنو سره دریم مری
د الف یکانه بنده ګی کوره — چه دوئی د ې د بست عالم یې په قدم مری
حد خوی د مخلصان جاتی ده — لکه کب چه یو مان یې په زینم مری
مشرکان د ځان په سیوری فراغت که — چه د ایو یو ځو و ینو د قم مری

ذات صفات یې همیشه یو حال دے
د فقیر مرزا خوبونه زیات و کم مری

د ې مست شهان لف تار پیار دے — غو یه د لی لکه سیوری په بخار دے
هر ولیسته یې کښی کمند روغ کړ — نن سیو شوی د زخمی زړ و نه پښکار دے
هر هغو زړ و لوبه ځونک قرار دے — چه ځکولی یې د مین په مهار دی
چه لړ هس خپل ځانګ شو بیځای — دا سنتو ګی ملک یې کوم د ې چه قرار دے
چه د ې محبوب بیین دیوانه شو — اوس و تلی لر تسبیح و لر زنار دے
تر وایه چار یې مین شوه دو بانند — پیل بیین لر جمله کار ربیکار دے
مخلوة په میخانه کښی یې ځای نشی — نه یې مین مسلم نه د کفار دے
لر د ې هس مست ځنکه احتیاط کړم — چه کانه یې و ویشتو ته تیار دے
بنایسته صوت یې زړ و چند ن کړ — د ګیسو تر یې و تلی لکه مار دے
چه داهسې رنګ یدن و تر هوس کړی — د جهان غمون واله یې انبار دے

م
ویاد برم امیر و جود گردیده است یعنی از ذکر الله والحمد لله والمنة لله که پایان را توفیق جواب بالفظ نعم پایان را محفوظ گردانید ۱۲ مسئله قلم خیل خلجه و بروایت ابن عباس رض پیدایش روح انسانی پیش از خلقت اجسام به دو هزار سال است وآن وقت تا آمدن او به بدن عنصری بالغ الف عام است در فی مقعد صدق عند ملیک مقتدر بوده واز این جهت است که اگر مرده گی فطرت یافته باشد یا خته مانند کودکان طالب وطن اصلی خود یاد شده ۱۲
ملا محمد عبد الغفار تکرار کل
دیم

م
کران الف الست کرد در ازل رسید بیخم است و لفقر عبارت از افغان است و لسشیر عبارت از نقد خوان انبات و نفی بالعمد عمل استقبال آید از ماضی بر استمرار وجواب بالفعل قول نمود اول اسم اول است یعنی لفظ دیر تو در نمی خان است یعنی از تیغ عمر لفظ ای کعمودها لفظ ویر برار کشی بلفظ نعم ویر برار کشی شانی است که آن است بیخ نمود و بعمو م

همیشه د عاشق زړه باند وریت بري
د محبوب کاتر لمبي سترګي انکار دے

ښه پیاد خپل جمال دیوه کړه بله
عاشقان لکه پتنګ تر چار و زار دے

عندلیب د عاشقۍ نامه وَیَلي
په ښایست خبر ډرونه موسقار دے

د غم کسي تیز شراب سترګي پیالي دے
په نظر سره به مست صنا اختیار دے

د واړه و رځي په لندې باڼو په عشق
واشنا ته په شولي ګذار دے

مخلصان په دوا ړه کونوا زادي که
د محبوب و بنسر دین و تر خصاد دے

تر د غم خوشي په زیات خوشي خره دے
چه هر دم په و نظر ته انتظار دے

د اکثرت په یو حده باند ارهټ که
او ړاتله و ډتله د هر چپلچپل وار دے

وهرچا و تر پیرخپل بوه کښنیبنسو
د هر چا لیده د فهم په مقدار دے

اى مرزا ته د ملال سترګي وین
چه مدام د یار له مینې په خمار دے

د عاشق که حال تم پښتي وکړي
د بیجد دلاري قیاس نه د چا کړي

په لاهس هم به و لي مبتلا وم
که خاطر م د نظر لعنت زغمي

په هغو باندې به څرنګ قرار وي
هر چه زړه په د محبوب کرشمو دے

محبت په د خراب خاطر نخیر کړ
د دید په زړه په راځکاوه د اپري

بو عجب دے مین حال په برابر شو
بي دین نا قرار په طلب ستړي

بې اختیار د اختیار تلاش کوي
له د مرګه د ژوندون هوس کړي

چه میوه په کمالیت لوَن په پوزي
پخوښي له نکه سر پوته که زړي

د اجاب لا بو نوغ په او په مات شي
د سیلاب په کښي تښتي نیزه وړي

که دلیل لخپل بخت مشوش دے
دا هو ګرزي لکه خسما دے

د معنې په معني یو یو و پو هیږي
پخېره لار سفر که څره سرې

اے مرزا و ائینه و ته نظر کړه
دیولا د بیان کښي نوي او سپین خرے

کہ بو ځلہ د محبت عجب بادان شي — د غم بیت بنا یست بہ د تنگ برنگ عیان شي
باد بوی د د غم زړه و ته دی لون لون — هغہ زور د عالم بہ سر د سرځان شي
ارغوان بہ عقیق جام و سمن و لہ — چہ نرگس و شقایق تہ نگران شي
بنفشہ بہ تفرج کہ بخاطر کښي — او د بوی یعنی یمن د ریحان شي
دالالہ بہ د زړه داغ پہ خاطر ناوړی — او ناګاه بہ لہ حسرت خاڅان شي
پہ بلبل چہ د هجران غمونه تیر شي — پیدا بہ د ګلونو پہ فغان شي
واپہ زه بہ کل لاکرم دیر مین — سر د سراند یښنہ می لہ خزان شي
پہ شعبان کښي تہ پیالہ لہ لاس مہ ږده — بیا وعده بہ بیا تہ عید د رمضان شي
د دین دوخ امید پکاه مکوه — بیا دا تیر ساعت څوک ضمان شي
هر یو ګل چہ بہ دا لاړ داغي و بلغ نه — د غم هس بہ بیا بیالا د دووان شي
او هر چہ ته دی د غم پخیلا سوی — پښه بہ دی پہ تیر ساعت ارمان شي
د بنګ خوړ د غم دی چہ بیوکی — پہ طلب کښي بہ دی د یر هس قربان شي

دا مرزا پہ جهان ستا پہ رضا راغی
پہ رخصت بہ دی لہ دی سرای روان شي

زړه می پخپل یار پسې خوږیږي — نه می پیار د بار د آشنا یاد یږي
کہ هو څو کړم دیر مین — دست و پای می نه رسیږي
کہ د لیلو ښین څه زده — چہ پر خوږ خاطر تیریږي
محبت بې مثل اور شي — د عاشق پر زړه بلیږي
د هجران غمان او بنی — چہ پر مخ باند بهیږي
دا د راز ه د یوه شوه بلہ — پہ محفل کښي نه پټیږي
د عشق درد څه هسې نه دی — چہ حکیم پیږي و پوهیږي
نه علاج نه بہ درمان شته — پیدا دو بہ نه د غیږي
طبیبان شو بې علاج — څو کو ښښ کہ بہ تر کیږي

دبیلتون د زهرو گوټ شي | در نخوړ تر حلق تیریږي
په تقدیر مي دا ساعت دے | چه خپل یار له زما بیلیږي
هر بخره ازلي ده | په قیمت به د ورسیږي

نن مرزا طیاري وکړه
و وطن ته روانیږي

نن مي دا شها لیدلي | په یقین مي پېژاندلي
دواړه زلف یې کړي لومي | په سپین مخ یې غورولي
خال یې لومي کړه عالمه | قافله یې پرې بنولي
ده جلاد شها مین | ډېر چا په زړه کړلي
چه له شاه به اشنائي شو | زړه به د دست وکیښ لره لي
د موغي وني یې رنګ کړه | د خزان په اوبو ولي
د زعفران په رنګ و انحست | بیابون په بر وهلي
نن به بیا خمار پټ سر دے | و مظلوم ته ږهر ولي
څوک به تاب سهل نشي | چه یې وینې تویې ولي
لا زار نروې یږي | خلقه به دي وژلي
په عاشق شوه برابر | د تقدیر تره وکښلي

په هیجابه مصرع نشي
د مرزا په قصه داغلي

دا پریشان خاطر مي تللے په پرده دے | واړه قصد یې د محبوب لپسر لبشره دے
کړه څو یې ټولوم رانه ټولیږي | داشنا په محبت ذره ذره دے
جدائي به له جمله عالمه وکړه | لو یو اخر دیار مهر و ترسره دے
چه دا انسه جمال مین نهال وینه | مدام غم د دغرو ثمره دے
کړاند وه به تر نکح به دو رو و | اوس تېروشوي د شړ اکته خطر دے

جمعیت به د اخلاص په منزل مشتت ... پر کم فهم د غم کلي کفره دے
هر طالب چه تر توحید پورې راغے ... په توحید کښې بدې نکه شبه لوه دے
په دا هسې هنر خلق پورې خاندے ... د عاشق په نظر خلق مسخره دے
کل عالم په خپل نخره هوسیږی ... د هر چا تر فهم خپل هنر کره دے
به تحقیق ئې په ایمان باندې پرېږدے ... چه هر صبح و شام په رسم د زمره دے
منافق لره په شرک وتی نه شی ... درست امید ده په نفس د پېشره دے
دایم عمر په غفلت کښې تیر وینه ... د ګناه په نخوی کښې ورم فخره دی
په ډوند ئې چه ډوندون خبر لوږی ... په ډوند په دغه شهر مقبره دے
په ګور کښې نه قیامت عذابیږی ... چه ګمان په یقین باندې اره دے
او تسبیح په تر هندی ده دکانو ... بیا مسواک په لی اواز قرقره دے

دمرزا په ویل څکه نه پوهیږے
چه ملا مې په نا قبول طاعت غره دے

داشنای جفا تکوم وفا په ګل شی ... چه دا هسې تلخي تل خوږ خوږ به بلے
د عاقل فکر تمام په مقام راغی ... چه پلوی امید هوس که غم کمل شی
د دیار عشق بې څوک وشکوین ... چه نفس نفس روی تر زړګی تل شی
محبت په مثل دے تازه سګر ووت ... دا سوزان او د به ژغ نکه سهل شي
او خام قوت لکوم طاقت به خوږ وے ... چه دا هسې کوم او د په خر غمز شی
د سون لره چاده چه حال ختن دے ... د ساره اه په لمبه په نور سیخل شی
که طلب د بنادې څوک که غم به تل وړے ... د غم خوږ دے په نظر با مندل شي
د چند نمه خوشبوئی صفت به څوک کړم ... د ګند پکښ بوی سره زول شي
بلاتو له د محبانو نخره راغله ... هم په قسم قسم ټول پر دوی نازل شي
د غمو په ژهس بېردو ې راغلی ... چه یوه ځنی ګو چینی نازل شي
چه خپل رضا طالب شی غم هومې ... پکوم عقل په مخسوږ تر له شي

کړ مختار کمیني که لوی به شین | اکه بندي کوي د الفسک د بدخیل

دا د حال بیان مشکل اخبار بڅوک که
مګر فضل د مولی چه د مرزا په ژبه وایل شي

هرچه و وینې یکتا محبوب خو مړه لې | ښه ارام زړه په بیرو خوځي لګیاې
سر تپای ځوره مهر و محبت شوم | بیا و ښمان تر د مهر وینو د همای
د جمال جلوه په زیات ده لرغرا | پښا یست په نه ده او بې همتاې
مخ په مخ په وار په رنګ لرنګ یوستا | په سایه په دولت دانو لهماې
پچیل ناز د نیاز لا اهل مستغنی د | د ابې نیاز د نیاز منو لرهاې
په غفلت لپه عاقلان په پرده شوه | په خلوت د خلوتیانو د ازافشاې
له فقیره د فقر په جامه کښې | بیا په حکم ترا اعلی تخت تراې
نو دز لف په نفاس د مسیحا کړې | ښمنتوي په عطا رستون کوبخطاې
عاقلان لخپل عقل بیکانه شوه | دانشمند و دین دنیا کر پاند پاې
داخود رنګ شاه یکوم ژبه ستایم | د صفت لاتو یه نو بیم لی خدایه

د پیچ ثنا کی د دوه نقطي [illegible] ۱۲ م

لې مرزاله عام و خاص اشنائي کړه
وهر یار ته د خپل یار خبرې واې

اواز وا ازد وهاب دې | که د رحم پایې تاب دې
پهر طور چه نظر و کرم | د مولی چنګ و رباب دې
حکم واره کښې کښې | بیا و د ونه ماب دې
تر تول مخلوق وتلې | یو بیمثل لوی طناب دې
د رست جهان بر احاطه کړ | یو عجب لطیف دریاب دې
مخلوقات چه ښر کښي بوی | هم د دې دریاب حباب دې
حباب د وغ دې له دریاب | بیا د دې دریاب حجاب دې
اسوت نه دې بې لاهوت | نو هم په ښخش اصل اب دې

په کثرت کښې تار پښار شو — او راو بربادُ وتراب دے
د بې دينو ازُويد وينې — گهے سرود گهے مضراب دے
پخلو عنصر د پاسَ — کبريا ى لوے جناب دے
هم پردا جناب ختلى — اوس دمعرفت آفتاب دے
داآفتاب پهرچا برېښى — دَ دُوبين کمان نقاب دے
بې نصيب شُ له راحت — دَ ده ځان پځان عذاب دے
دَ غبار پتياره کښې وُوت — باران ندلرى سحاب دے
خود پرست پخودى بند شُ — تحم بنده تحم پر حساب دے
که تر نيست شي هست برموى — کر سائل يې دا جواب دے
هرچه دا جواب په بيا مُندَ — ترُ ودَ دى عالم ارباب دے
مختصر کلام مى وَوِىُ — جزعمر محمووينى کتاب دے
ترباده دَ محبت خودى — هرڅو شيخ شى زره په شاب دے

مرزا دير وايي په لږ کښې
دير په لږ کښې انتخاب دے

داشنا په اشنائى مى دے سوگند وے — چه ناحق مى زره په بخپو خود پسند وے
هرچه سم لاپرين د پر کړه در ومى — تر کړن په پړے وتلى د اکمند دے
دشيرين ديدن قيمتا برهغه موى — چه دے بند جانى په پيوند وے
ظالمان چه له ازادو پر نسکه — هميشه د هجران په او رسفند وے
چه داهسے دگمان پنغت کښې ووت — دحاسد به نو په کوم هنر اپند وے
چه نام ونڼک شيوه په نظر هى که — که دليل عالم د لا پند ترا لوند وے
جاهلان دے په مثال د ستری ذرکی — چه پيرهر هوا بسر پت لمبه څو کند وے
خود پرست به لعذاب خلاصين — که ظاهر په صوت خلاص خندوے
هرنا څه چه ناڅو شرم پخان وليس — دوُنکار خوشامند پير يشخند وے

کمه دلیل لرنا پوهی یعذاب دی
دعارف لرڈبی هسی میوه زړ شی

دَ دانا برد دَ انا خبری پند وی
چه خاصیت دَ داد ولت پر قند وی

لے مرزاد کاملانو وینا نغوزه
چه یو یو کلام یه تیر ترسل سمند وی

داتمر وقت سوذ هولی
زه و تاسی وته وایه
عقل کل در تخمه والووت
ناریته چه دیوانه شو
ستاسی اصل دی لکومه
لولر تو پک ثب ماشر ده
نامشر وغ پخان کړه پوره
بد خویان تیره اغزی دی
نادان یو لبر ټخ کوین
سری خوی دی که باورکړه
وخپل یار وته د شاکره

هند واد ټول شو لولی
ای دَ برهمن لهو لی
چه ایام شوی دَ هولی
هسی بنځی دی لولی
خان یکوم ناه بولی
بد گفتار پکښی گنولی
پر دستار و یه چولی
بدکاران پکښی ځولی
بی صرفی لکه یو لی
داصوة دی تش دولی
خپل سر سانکه تن بولی

مرزا حال وا یبی نه عیب
که یه ذره یه وتولی

دهجران لدو که هسی تاویزه دی
د فراق دلبو هسی رنک تاثیر دی
دی هسی رنځ علاج بی څوک نخیر که
دوا که کسی یه یه وینو کښی ده ویلی
په دا هسی حال به صبر څوک یخز که
یو عجب فراق و پر ستر کو باند پنیږ ش

چه ځما داوه او د پوچ و اسبه دی
چه لمحه یه سراب عنه آو بر دی
چه ذره و نی روان ترلیمه دی
سپین او سبی لوی لوی یر بازه دی
چه دا هسی نیرین غم سیکانه دی
او سر دا وینو نهر ریمان که جیر لید دی

له چنانچه بیت سر اسمند بیند لای :: لر بعقل خان سالدی :: سه وقت است که هندوان خوشوقتی و مستی میکنند و روی های خود را سرخ میکنند

لہ قسمت ناچاری څه علاج نشته
په ناکام لګم به پیښا تنا اوره دے

دوه ځلے مے بند په پاند په پیوت
که صورت په دے رواں نږګی نږدے

اوس په وړے محبت په دیوه وسو
بی وزرهی غږ بچه دوهے بی ضرر دے

بی دید د راحت نغواړی رښتینی
عاشقان په جنت و ته ساره دے

چه دین د دنیا باد لہ سیه واخلے
مخلصان دے سکونت لره هلاله دے

مے نږے ایری لواړه د درد شفا غمے
تړه تا ود لوګی بخت په سکاره دے

څو وصال په دخیل اهل روزی نشی
د مرزا ترستونی کلخوازه تر خره دے

د هغو مے چه د عشق بلوے روے
هر زمان په زمان تاخته په انلو دے

پهغو زړه ونو په چیرے قوادی وی
چه لیدلی په د شاه د مخ فرتو دے

که اول په جلوه خپل سرخر ګند کو
اوس په بیاد وداندے کړی لز پلو دے

سالکان په د هجران پتا ویا خر کوه
اوس په کعده استعدا د و ته دلو دے

دا با نمو وی ګښنے ګښنے نا وکی که
او ابروی یے کولی لنده څه دے

اند یښنه د حیاتی و سطره ده
چه لمرګے بخوا و مری څه په هو دے

چه لدے شیهین خلے په زړه وخته
ته وجهان په د همت پښه دے

حقیقے محبوب څه بند دے لتا لوی
بیهوده دے خپل ګمان دو په اند کوی

د اعارف چه د فنا په مقام راغی
کل عالم په ده الف شو پتنی دو دے

محبت لہ د واړه وکسوزده کوه بو بیہ
چه ظاهر خپل جدا نظر په بو دے

دا مرزا چه لیږی له وطن
وسکه زړه په د محبوب بجمال کو دے

یو عجب خاکی بشر دے
چه احسن او مختصر دے

اختیاری د صوت ته کوره
چه ته هر صورت بهتر دے

دے بهتر په دا دلیل شو
چه د معرفت دفتر دے

هم پہ دا دفتر کښې جمع
هر چہ دا د دفتر پہ ولوښت
ځکہ مخ پکښې لیدہ شی
پہ چا کښې جلوہ کاندی
اصل دیر شو پہ بنا خون
دا پریشان شجر وگورہ
یو الف بہ تفاوت شو
عاقلان پرِ بنا یستہ شو
روح پادشاہ پہ عقل پاس دے
قلم ثبت د حال کښو نی
غوږ مکان دا دوید وشو
لہ ینکا نو فائدہ موږ می
نفس بوی څکوی پہ پوز
د دیدن مکان پہ ستر گی
دایم یاد بہ پہ ذرہ کښلے
سینہ مثال کرسی شوہ
ذرہ یہ عرش مکان د علم
دی بیمثل پاک لطیف شو
ځکہ والہ پوهیږی
نیک و بد پہ د معلوم دے
جام د جم وو ترځو وہی
نفس مقید کړہ ځا پہ صبر

چہ پریشان پہ بحر و بر دے
حجاب نہ لری انور دے
دی د لوی جمال مظہر دے
بیا د کل عالم مصدر دے
څہ عجب پریشان شجر دے
څو رنگ نغښتی پہ ثمر دے
د اکبر هغہ اکبر دے
عقل څہ لوی دفتر دے
دی وکیل شو ځلے سر دے
سم گفتا دیر بنہ رهبر دے
همیشہ پرا تنی دردے
لہ نا اهل پہ ضرر دے
درست بدن پرِ معطر دے
هم د شہ ځای بصر دے
لکہ نقش فی الحجر دے
ځای د فکر مقرر دے
خاص پہ زدہ کړہ منور دے
لہ کل رنگ مقشر دے
هم لہ کل غیب خبر دے
دوی تمام ودہ محضر دے
ائینہ د شاہ سکندر دے
څو صابر دے معتبر دے

ولفق چون ظلمت صرفاتست نور ایمان چون نمہ صرفاست نور صرف بند کنند ظلمت صرفاست ۲۱۲

[illegible]

[illegible]

پہ خلقت دي نہ دے شوي
تہ شیطان یہ شہ بتر دے

درست صوت یہ ولایت شو
هر اندام د روح نفر (گروه ۱۲) دے

دي خوبنې کہ پہ صورت کښې
د صورت خوي یہ هنر دے

چہ رسول جن جنہ د کړه
لا ولا رهغہ کمر دے

وجد څہ کثیف غبارش (غبار ۱۲)
چہ لطیف پہ مکہ تر (سیاه ۱۲) دے

عشق پہ او بہ نہ گنبیو ست
گہ لمبہ کہي اخکر دے

د خوي بوي څہ کند یږ دے
هر سہ مثال مجمر (آتش دان ۱۲) دے

عارفانو د لي بیا مند
هغہ حال چہ پہ محشر دے

نہ مندہ شي بے طلب
نہ پوهیږ لورے سفر دے

او س قرار پہ سکونت شو
خوبش دا غلي وحضر دے

عدد و رگ شي پہ احد کښې
کہ ځوك یو وینې بهتر دے

اے مرزا طلب تمام شو
خپہ قسمت دے مقدر دے

او تینگ و یہ لتا مي د امانہ شي
چہ ذره سوي دي پیچانہ شي

شهیدان دے بې حساب
لا بڅو فقیران مره شي

کہ حجاب لمحہ واخلي
لو رپہ لو ربہ د رستانہ شي

محبت چہ یږ ده کښیوزي
بند ځانون پہ نہ خر شي

د باقي دید ن د پا ده ۞
د فنا پہ لو دي تلہ شي

چہ پہ تا خپل سر فاني کہ
قطره ني بہ بیر هالہ شي

پہ سوختن یہ خوبنې دیر
لوي اختر دے چہ یده شي

د بې کس و ځلي غسل
مکر ستا یہ لیده و شي

شمع و وي بیو فا دے
دا امید چہ ستا ځوا دے

که دی نجاست پر شتابدی — پیش و پس دی بی سپاه دی
ځر اندوه دمره صورت کړ — کل یقین دی ماسوا دی
دکامل طلب دی ترک کړ — زره دی تللی پر هوا دی
تر پخپل خوبئ د دوی — غلط کړی دی پیشوا دی
هر چې بی رهبر ګرزی — له مقصود بینوا دی
زه چې هسی قیمتی شوم — دکامل صحبت دوا دی

دشهید پوین غسل
بلا ودس پړ نا روا دی

پتنګ و وبل پیوسیت — تا پر ځای وینم پای بست
شمع دیر دی خپل سر خوبڼ کړ — لیونی شوی یا که مست
څر دا هسی لوی دی ووی — کوم اختیار د دی له دست
درست شپیر بتا وان سوځی — صبا پر وت خوار خست
لکه وقت د بیګا هون شی — بیا دی اور له کرم سبت
هیڅ اختیار دی پلاس نشته — پر کمان یی خود پرست
خوک چکاندی پتا وکه — هیڅ اتکل نکړی دوخت
زه که لاف کړم درندی — شیرین ځان سیځم دقست
مخ پخپیرا ورکښی سوزم — بیا رته نکورم یک لخت

که اختیار دغه اختیار دی
ما پخان وکه هر وقت

شمع بیت وَیل پخوله کښی — تر پتنګ څه یی پخه کښی
وسکه پوخ نه یی لا اوم یی — دیر غلط یی توله کښی
نه دلیل واینی نه فهم — نه حجت لری پزړه کښی
دباور سترګی د نشته — څه اختیار غواړی پمړه کښی

پس له مرګه فائده نشته
عارف محو شي یکباره
په رضای چادي کیږي
چه له مرګه یخوا ومړېږي

نږ یه سود شته یوه وره کښي
لکه څاڅکي په اوبه کښي
هر چه یو شو په یوه کښي
اوس فرمان که په هر څه کښي

د مرزا ګفتار رموز دي
که دلیل لري په زړه کښي

که دیني د کامل په ملاقات شي
دولتي به دي په سیو دي پسي ګوزي
دا صوت په مثال قرزه لحن دي
تا بعقل نوراني لخواب وینږ که
په هر دم به لر محبوب مشغولیږي
او اول به په نیستي هستي نفي کړي
تروهال به په اخلاص قبیل یحق شي
نیک وبد به دي ځان کښي د ننداره
که د رسم حجاب لري کړي له مخه
کل عالم به ستا الفیض بهره مومي

ستا په زړه به حقیقي محبت یات شي
که په تا د درویشانو التفات شي
په لحد کښي مړه ده د وج به دي حیات شي
ستا نه حل د داوړ کونو مشکلات شي
او قدم به دي ثابت په مقامات شي
په اسحر به د النفي وارده اثبات شي
ذمیمه به دي بدلي حمیدات شي
معنا به دي د لخپل وجود مرات شي
المدام به ترک د جو به صلوات شي
لکه هند چه بنا یست به په سات شي

که یو ځل په عنایت دانږ وګوري
په فقیر مرزا به کشف وکرامات شي

تل مه دده په فکر نه مشغولیږي
د مولا طلب یه ترک کړه
دنیا سرای دغافلانو
دي اصل دي له بدو
وسکه دو ردي اخوشو

چه ستر سمي لحق ولي له ویریږي
په غفلت کښي شیر بې عمل د تر هیږي
چه هر کښي په عا فانو فنا ازیږي
د بد کار په مخ تیریږي
د رسول خبر قطع دي صحیح کیږي

چه امید کړه د شیکړی
کې پارسا په فلک برشی
حرمت به یې څوک کم که
چه اواز د ظلم واوري
رنګارنګ نعمت ور واخلي
زیات کو بښنه په پغر که
هم به ځای ورده بښه ساز که
که هر څو نعمت پریوان که
بې حرمت افزونی شي
د مظلوم د وزګار مشکل شي
شاهانو عدل کم شو
د سپاهیانو خوی اور شي
جهان ډک شول ستم

دوږخ په د وږخ بدی زبانیږی
چه وچاوت په ظلم ودسیږی
شنه عمل یې تر هبخوی بهکې پوتړیږی
بیاله ظلم یې تر هیږی
په تعجیل به یې وږخ تر دوانیږی
چه دده په زړه قبلیږی
بخدمت به لو د لور و ډوبیږی
ظالم زړه به هر مرینږی
که ناری که و قهریږی
مګر خدای په و د رحمیږی
زیات عالم ظلم خوښیږی
د رعیت په زړه بلیږی
د عادل حکم به کل وچلیږی

مرزا بنه کړه خودی توان شي
وهر چا و تر به خپل عمل رسیږی

شمع ووی په زړه قرار د ځان غارت کړم
هسانی می پېچا نه شې
چه صحبت شی د پاکانو
په غمای وسوځم تمام
اور ځما په سر بلیږی
نه تاوان کړم له چا طمع

او دا هسې ځان بخل په محبت کړم
ځان بازی په خپل صورت کړم
په خپل سوز کښې په حرمت کړم
بې اختیاره لوی همت کړم
نه د وجان تمام خلوت کړم
نه په چا باندې تهمت کړم

نام و نشان مې پاته نه شو
تر وانه وه به زه په خه کړم

پتنگ ووی زه چه ستا شمع ثنا کړم
سر هنند مه بی اختیار
پتنگ ما بولې باتی
ذره وړ واوره نه خم
د آشنا له ډیری مینې
چه مقصود د محبت بازی ده
له طلب نه جاد و زم

[illegible]

تا عاشق پخپله ونړا کړم
چه بر پاپے د عشق سودا کړم
پرتا مینَ زه رښتیا کړم
محبت واړه له تا کړم
زه کشتن پخان رواکړم
اواړه فانی هوا کړم
خوشیرین صوت فنا کړم

کل مقصود می یو دید ن شو
دواړه کونَ یسی شاکړم

دا پیغام دُ پیغمبر دے
پیدا کړی په شجر دے

لکه شمع منور دے
چه فانی ظاهر بشر دے

په فانی دِ ی څه باور دے

له عاشق یکانه شو
په جهان کښی افسانه شو

له قریب بیکانه شو
داد نیا کوترخانه شو

دانسان مثال کوتر دے

د محبت باد ان وُ ډیری
یادګاری دی یانه کیږی

شیرین عمر دے کمیږی
یو کښینی بل ولاړیږی

د غرهسی رهګذر دے

له قیامت نه و یریږی
په دنیا به عذاب بیږی

چه دلی سم و دریږی
او اخربه تره یږی

څه صفت د سیم و زر دے

د چند نه پد ود میبش ش
دالف پر دو دسم کیبش ش

او د شهد پد و د چیبش ش
د غفلت لخوب و یبش ش

راختلے دَ عشق نمر دے

دا فانی دنیا ده تیر
پهٔ دریاب یې پل پر سیر
د فانی اندیښنه هیر
یو د عشق ناصر یې دیر

محیط شوی دربدر دے

ددی دور پهٔ سوبه کښې
گناه ریږی په توبه کښې
لکه باد دے په قبه کښې
له مسلم یې کعبه کښې

پهٔ گنشت کښې له کافر دے

له مشرکه نخه وراش
په وحدت کښې سر براش
لَدِی ویری تبرّاش
یکانگے لوه تر داش

پهٔ دوئی کښې دے خطر دے

پو چند کاه خاور انسان ست
د صلحِ عقل میزان ست
که انسان دے دوران است
مرزا مرغ لامکان ست

د یاد کار ځائے خیبر دے

تمّت مرزای افغانی العارف لعاشق بالله
و رسول الله صلّی الله علیه و آله و اصحابه و سلم

این دو غزل در نسخهٔ دیگر یافته شد پس در آخر کتاب نوشته شد

هر ساعت چې تیا ده یر شی
کون دور دگرگون دے
کهے تلخ کهے شیرین دے
که بیگه وکړ خوله دکے دشکر

مقام نه لری به تیر شی
په زمان یې چار واره پیل پیر شی
کهے خوزلک بنا تکهے کند هیر شی
او صبا یې خوبون نه هر دیر شی

۱ فراموش ۲ لائق یادداشت ۳ بیزار ۱۲

پہ کوبنس یې تر قسمت زیات د انوري
شاه ګدای فقیر پادشاه که
خدای به خوار هغه کسان کړي
د دنیا لذت فاني دے
خصالت یې دے له بده
نه بو خله چه خطا پر دروغ
په لباس یې عام خلق نه پوهېږي
هر چه مېن په دروغ باندې وکه
قناعت به یې پېژنه قراري نکه
پېښې دو د بر لدي بند وتي ستي
چه د صبر تره نه لري پلاس کښي

که څوک تېره سمرقند یا تر اجمیر شي
دا ز لجزه به هر چا لره وېر شي
چه یې مال د دنیا یاد څو به یې هېر شي
څوک به ځنګل پر سیر شي
لا اول ود دروغ و ته دلیر شي
د کذاب ویل اکثر تیر به یې شي
او عارف ته پنهاني عیب به یې سیر شي
روښنائي ده یې ته نکو نولاند فېر شي
هغه زره چه د حرص یې سیوکیر شي
بیا نجات به یې د صبر په شمشیر شي
تحسین به د نوفل پادشاه پیچر دشي

د مرزا وینا خوشبوی تر ګلون
پر غافل باندې خار ون د سنګېر شي

چه واقف د حل وجد بکانا شوم

عم از آثار کمالات است و کمالات ذات
متشابهات از آثار کمالات مطلق است و این
متشابهات از عناء مطلق است و در ایمان بدان است متشابهات
است و ذات متشابهات است و این بیان ایمان علی کل الفضل و کمل
ذات است با ثلاثة قدیم و بیان علی کل اللّه علی الله
و ثابت است در افعال با بعیب است و الله وجوه بعیل
وصفات است با الله و بما جاء من عند الله
و امنت بالله و بما جاء من عند رسول الله
صورتها ... ایمان مجمل
بالاتفاق و ابر ایمان

د نفي موزي ولید اثبات شوم

ثم دال است و آن ذات است بر صانع باطن که ظهور
بذات آن ذات را به دلالت است که ظهور
خلک و پتیه به مکشش ربا نامه چون وصف
علم وارد کرده و قدرت و سمع و بصر و کلام
ظهور افعال داشتند و کمالات این
پس کمالات ممکنات از آثار کمالات ذات است
است و کمالات افعال از آثار کمالات
صفات است و کمالات
عم صفات از آثار

په ګمان مې چه سر مې کا بزه او بزم
د یقین لتا وحید مذات شوم

د صوت عالم ته راشوله ماتم که
د دریاب له موجه دوغ دریاب قوم ماشوم

د قیامت هول و هیبت باندې تیر شو
دا اجل پیاله به راکړه په حیات شوم

هر زمان مې حسنا تله په لاس ده
په ځای باندې حساب به مرحصا شوم

معرفت مې په لاهو کښې ښکاره شي
اوس د عقل میدان تنګ زه ځر ... شوم

د صفات حسنا مې ووهله ته ذات
دوباره په موجودات باندې پراشوم

ارادت مې لاهو په تماشا دی
په اخفا کنز حکمت د کل صفات شوم

ځای په ځای محبت ته د وهلی
لک یار ځما قربان ده په عوات شوم

د ظلمات حجاب ئې ستا دره اخرو ... خت
ته رحمت په اسانی د مشکلات شوم

په جهان به ګرزوم را سره خوبش دے
سوداګر ځما مرزا دی زی سوغات شوم

۲ و بروایت ابن عباس رض خلقت ارواح ... عامر ربیعه [illegible]
بیش از خلقت آدم ... الفی الف عام ... ان در ...
[illegible] ... منقبت ... مقتبل ... بوده ... تفصیل
دار ... وقت ... صیل ... عبارت ... ان حالت ... است ... ابطال ... ذات
منفعل ارواح ... آمدند و آن حالت ... التفویض ... الامکان ... درجه
لاهوت ... مقام ... احسن ... ما ... بیان ... عقل ...
... لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم ... بیت ... در جهان
... قالب ... اسفل ... سافلین ... مجلس
... ۱۲۱۲

ه اگر وجود و ... با متعلقاتش ... ثابت
... وجون ... با متعلقاتش نیست
... غافل ... جاهل ... خیال ... است
... وجون ... علم الیقین و حق الیقین ... آب ... شده ... یاد
... اب ... گردید ... و عین الیقین ... بعد ... ارادت ...
... واجب از ... عدم ... وجود ارادی ... روانه شدم ۲ و چون
صفت کلامی ... قضای فعلی رسیدم و از وجود ارادی ... نت
وجود خارجی ... قسمت ... عالم خلق ... وجود خارجی ... در
معنا ... این ... انا الله ... بعد از آن ... عالم مثال ... عالم
این ... و انا البحر ... است زیاده و السلام ۱۲۱۲
۳ و لاهوت مخفف از
لا هو و لا انت است ۲

LIBRARY OF CONGRESS
MLCMN
2014/00170